

NDUUDU N'DÁÍ CHÍ DÍNGUŪⁿ

APÓSTOL MATEO

Yeⁿé 'iiⁿyāⁿ chi ndaata yeⁿē
Jesucristo chí vmnááⁿ vmnaaⁿ
(Lc. 3.23-38)

1 Chuū chí lista yeⁿe ndaata yeⁿe Jesucristo, ndíí na ndaata Abraham ndíí na ndaata David ndíí tiempo chí ch'iindiyáāⁿ Jesucristo.

²Abraham miiⁿ ch'iindī daiya sa chi nguuvī Isaac. Isaac miiⁿ ní ch'iindī daiya sa chi nguuvī Jacob. Jacob miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Judá ndúúcū tanáⁿā 'díínu yā.

³Judá miiⁿ ní ndúúcū Tamar chí n'daataá yeⁿē sa ch'iindī daiyá yā chí cuates chí nguuvī Fares ndúúcū Zara. Fares miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Esrom. Esrom miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Aram. ⁴Aram miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Aminadab. Aminadab miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Naasón. Naasón miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Salmón. ⁵Salmón ndúúcū Rahab chí n'daataá yeⁿē sa ní ch'iindī daiyá yā Booz. Booz miiⁿ ndúúcū Rut chí n'daataá yeⁿē sa ní ch'iindī daiyá yā Obed. Obed miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Isaf. ⁶Isaf miiⁿ ní ch'iindī daiya sa rey David. Rey David miiⁿ ní ch'iindī daiyá yā Salomón taachi caneé yā ndúúcū n'daataá chí

vmnááⁿ vmnaaⁿ ní n'daataá yeⁿe saⁿā Urías.

⁷Salomón miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Roboam. Roboam miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Abías. Abías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Asa. ⁸Asa miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Josafat. Josafat miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Joram. Joram miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Uzías. ⁹Uzías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Jotam. Jotam miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Acáz. Acáz miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Ezequías. ¹⁰Ezequías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Manasés. Manasés miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Amón. Amón miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Josías. ¹¹Josías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Jeconías. Jeconías miiⁿ ndúúcū tanáⁿā vi'i yā ch'iindiyáāⁿ yā taachi chiidá yā ndúúcū cheecú yā ní preso yā ndúúcū tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel ní taachi cuenⁿé yā na cyúúní na yáⁿāa Babilonia.

¹²Guayiivi chí cho'ó yā na yáⁿāa Babilonia, Jeconías miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Salatiel. Salatiel miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Zorobabel. ¹³Zorobabel miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Abiud. Abiud miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Eliaquim. Eliaquim miiⁿ ní ch'iindī daiya sa Azor. ¹⁴Azor miiⁿ

ní ch'iindí daiya sa Sadoc. Sadoc miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Aquim. Aquim miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Eliud. ¹⁵Eliud miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Eleazar. Eleazar miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Matán. Matán miiⁿ ní ch'iindí daiya sa Jacob. ¹⁶Jacob miiⁿ ní ch'iindí daiya sa José, 'iiⁿ'yāⁿ chí isáⁿā yeⁿ'e María. Ní daiya ta ní Jesús chí nguuví Cristo.

¹⁷Tíicā nducuéⁿē ndaata yeⁿ'e Abraham ndíí rey David ní ndiichicúuⁿ ndaata yeⁿ'é yā o generaciones. Ní ndíí rey David miiⁿ ndíí taachi cueⁿ'e nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ ndaata yeⁿ'e yā na país Babilonia ní ndiichicúuⁿ ndaata yeⁿ'é yā. Ní ndíí taachi cheⁿ'e yā na yáⁿāa Babilonia ndíí taachi ndaā Cristo iⁿ'yéeⁿdi 'cūū ní ndiichicúuⁿ ndaata yeⁿ'é yā.

'Túúcā ch'iindiyáāⁿ Jesucristo

(Lc. 2.1-7)

¹⁸'Túúcā ch'iindiyáāⁿ Jesucristo. Taachí María miiⁿ chí chēecu Jesús miiⁿ caⁿ'a yā chí 'caandavaacú yā ndúúcū José níicú taachi 'āā cuéé 'caandavaacú yā ndúúcū viⁱ, véé 'áámá daiya yā chēetí yā cucáávā Espíritu N'dai yeⁿ'é Ndyuūs. ¹⁹José miiⁿ ní neⁿ'é yā 'caandavaacu yā ndúúcū María miiⁿ. Ní José miiⁿ ní neéné n'dai yā. Ní cuayiivi nguée neⁿ'é yā 'caandavaacú yā ndúúcū táⁿā cucáávā chí véé dacua'a chēetí yā. Ní nguée neⁿ'é yā yaa'vi yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáāⁿ miiⁿ'ya yeⁿ'e María chí nguée n'daācā ti nguée neⁿ'é yā chí María cuuví 'cuinaaⁿ yā. ²⁰Ní taachí José miiⁿ nacadínuuⁿ yā chí cu'neeⁿ yā María miiⁿ, cuayiivi ní taachí cyaadu yā, 'áámá ángel yeⁿ'e

Señor Ndyuūs che'enaáⁿ yā yeⁿ'é yā ní caⁿ'a yā chíí yā José miiⁿ: Díí, José, saⁿ'ā yeⁿ'e ndaata rey David, nguée 'va'a di cuuví n'daataá yeⁿ'e di María, ti dacuáⁿā yeⁿ'e tá chí véé chēetí tá nguée yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ ti yeⁿ'e Espíritu N'dai yeⁿ'e Ndyuūs. ²¹Ní táⁿā miiⁿ ní 'cuundiyáāⁿ daiya tá 'áámá saⁿ'ā 'lííⁿ. Díí ní cu'neeⁿ di chí nguúví sá JESÚS caati cucáávā Jesús miiⁿ ní nadanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ní nadich'ēcú yā nuuⁿndi yeⁿ'e nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ.

²²Tanducuéⁿē chuū ní 'tíicā chíí ndúúcū María ní 'íicú cuuvi cuaacu chí caⁿ'ā profeta yeⁿ'e nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ, nduudu chí canée nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs 'tíicā:

²³Níicú n'diichí nī. Tá 'cūū 'áámá chí cuinuu tá 'cuúndí daiya tá. Taachí 'cuundiyáāⁿ 'áámá daiya tá ní cu'neeⁿ chí duuchi Emanuel chí neⁿ'e caaⁿ'maⁿ Ndyuūs ndúúcū s'uúúⁿ.

²⁴Cuayiivi miiⁿ ní taachi José miiⁿ nanduuchí yā, tuu'mi ní dííⁿ yā tan'dúúcā chí ngaⁿ'ā ángel yeⁿ'e Señor Ndyuūs níicú ch'iindivaacú yā ndúúcū María miiⁿ. ²⁵Naati José miiⁿ nguée n'diichi sá María miiⁿ ndíí ch'iindiyáāⁿ daiya tá, ní José s'neeⁿ sá chí nguúví dacua'āa miiⁿ dúúchí JESÚS.

Yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ magos chí cheⁿ'e sa n'diichi sa Jesús

2 Taachi Jesús ch'iindiyáāⁿ yā na yáāⁿ Belén yeⁿ'e yáⁿāa Judea, tiempo miiⁿ ní saⁿ'a Herodes miiⁿ ní rey yeⁿ'e yáⁿāa Judea. Ní n'duuví magos, 'iiⁿ'yāⁿ chí déenu ca yā yeⁿ'e 'ííⁿ'nyúⁿ ndiicá yaⁿ'ái yā ndíí

cuaaⁿ ná ícan'daā 'yáⁿā. Ní magos ndaa yā na yāāⁿ Jerusalén. ²Magos ní ndaa yā nanááⁿ rey Herodes miiⁿ ní ntiinguuneeⁿ yā rey: ¿Tíí cánée 'iiⁿyāⁿ chi rey yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel chi 'niindiyáaⁿ yā? Nús'uū ní n'diichí 'nū 'áámá 'ííⁿnyúⁿ ch'εεε cuááⁿ ná ican'dáá 'yáⁿā 'ííⁿcú chííⁿ chí cuchíí 'nū. Nííⁿcú ndaa 'nū chí cu'téénú 'nū saⁿā 'lííⁿ rey miiⁿ.

³Taachí rey Herodes miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, chistaⁿā vaanicadííⁿūⁿ yeⁿe yā. 'Tiicá ntúūⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Jerusalén taachi ch'iindiveéⁿ yā. ⁴Ní rey Herodes miiⁿ ní nádaamá yā nducyaaca chiidūu n'gεεtē chí ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿe yaācū Israel ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chi ngi'cuééⁿ ley 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel. Ní itiinguuneeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿Tíí 'niindiyáaⁿ Cristo? ⁵'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa yā chii yā rey miiⁿ: 'Cuundiyáaⁿ yā na yāāⁿ Belén yeⁿe yáⁿā Judea caati 'tíicā canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs cucááⁿvā saⁿa profeta:

⁶Ndís'tii 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Belén yeⁿe yáⁿā Judá, ¿áá nguéé yāāⁿ yeⁿe nī chí 'lííⁿ cá nguaaⁿ nducuéⁿē yāāⁿ yeⁿe yáⁿā Judá naachi 'iiⁿyāⁿ ndíí tiiⁿ ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā? Nguéé chí 'tíicā, caati nguaaⁿ ndís'tii chí yeⁿe yāāⁿ Belén can'dáá 'áámá sáⁿā chí ngaⁿā ntiiⁿnyuⁿ sá yeⁿe nducyááⁿcá 'iiⁿyāⁿ Israel chí judíos chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí Ndyuūs nndεeve yā.

⁷Tuu'mi ní rey Herodes yaaⁿvi n'dé'í yā saⁿā magos ní ntiinguuneeⁿ cá yā saⁿa s'eeⁿ: ¿Dε'ē tiempo n'diichi ní 'ííⁿnyúⁿ miiⁿ? ⁸Ní

rey miiⁿ ní caⁿa yā chii yā saⁿa s'eeⁿ: Ndís'tii magos, cueⁿe nī na yāāⁿ Belén ní in'nuūⁿ n'daāca nī dacua'a 'lííⁿ miiⁿ. Ní taachí ndaaca nī dacua'a míⁿ, nanguεεcunéeⁿ nī ní caaⁿmaⁿ nī yeⁿé. Maaⁿ nííⁿcú 'úú ntúūⁿ ní cuuvi caⁿā cu'teenú dacua'a 'lííⁿ miiⁿ.

⁹Magos ní ch'iindiveéⁿ yā nduudu yeⁿe rey miiⁿ ní cúnaⁿa yā. Cuin'diichí nī. 'Ííⁿnyúⁿ chí 'iiⁿyāⁿ magos n'diichi yā cuaaⁿ na ican'daa 'yáⁿā, 'ííⁿnyúⁿ míⁿ cueⁿé nanááⁿ yeⁿe magos taanduvéé ndaa ní cānee lugar naachi canéé dacua'a 'lííⁿ. ¹⁰Ní taachi magos 'āā n'diichí yā 'ííⁿnyúⁿ miiⁿ, yéénú taaví yā. ¹¹Ní taachi sndaá yā va'āi miiⁿ, n'diichí yā saⁿā 'lííⁿ dacua'ā miiⁿ ndúúⁿcū chεecu sá María. Ní chíintii'yā yā nanááⁿ dacua'ā miiⁿ ní s'téenu yā. Taachi n'guaaⁿ yā caja naachi snéé regalos yeⁿe yā, tuu'mi ní ca'á yā yeⁿe dacua'ā miiⁿ. Regalos ní 'dííⁿnguaāⁿ ndúúⁿcū yáⁿā chí n'dεeve ngééⁿ ndúúⁿcū mirra chí diitū taavi n'dai ngééⁿ. ¹²Cuayivi miiⁿ ní Ndyuūs yaaⁿvi yā magos na 'yúúⁿdúyaaⁿ yeⁿe yā chí 'āā ntéé naⁿa yā nanááⁿ rey Herodes miiⁿ. Nííⁿcú magos cunaⁿa yā na vaacu yā na taama yúúⁿí.

Cueⁿe yā ngéenu yā na yáⁿā Egipto

¹³Taachi magos cunaⁿa yā, tuu'mi ní Ndyuūs dicho'ó yā 'áámá ángel nííⁿcú ángel miiⁿ ní ndaa yā nanááⁿ José miiⁿ taachi cyaadú yā ní caⁿa yā chii yā José: Díí José, nducueeⁿ di ní cuta'a di saⁿā 'lííⁿ ní cueⁿe di cáanū di ndúúⁿcū chεecu sa ndíí yáⁿā Egipto. Ní 'cuεetinéeⁿ nī miiⁿ ndíí taachi 'úú caaⁿmáⁿ caati canéé

chí rey Herodes miiⁿ ní nan'nuúⁿ yā saⁿā 'lírⁿ chí 'caaⁿnúⁿ yā saⁿā.

¹⁴José miiⁿ ní nanduuchí yā. 'Tiicá ntúúⁿ chɛɛcu sa. Ní sta'a yā saⁿā 'lírⁿ miiⁿ ní nguiinū mííⁿ nūuⁿ cueⁿe yā ndúúcu chɛɛcu sa na yáⁿāa Egipto.

¹⁵Níicú miiⁿ ch'ɛetinée yā ndíí chí ch'ií rey Herodes. Níicú cúúnú ca'a chííⁿ chí Señor Ndyuūs caⁿa yā na libro yeⁿe yā ndii cuááⁿ vmnaaⁿ cucáávⁿ saⁿa profeta miiⁿ taachi caⁿa yā 'tíicā: Ná yáⁿāa Egipto 'caí daíyá.

Rey Herodes caⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā chí 'caaⁿnúⁿ yā dacuaⁿāa ngaiyāā

¹⁶Taachí rey Herodes miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ magos chinnche'éei yā 'iiⁿyāⁿ, tuuⁿmi ní nduuví taáⁿ n'dai yā. Ní rey miiⁿ ní caⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā ní dichóó yā soldados chí ch'iíⁿnuⁿ yā nducyáácá dacuaⁿāa chí saⁿā ndíí cuaacu uúvī nduūyū chí véé na yááⁿ Belén ndúúcu tanáⁿā yááⁿ chí na niiⁿnuúⁿ. 'Tíicā rey miiⁿ diiⁿ cuenta yā ti cho'oo 'uuví nduūyū chí magos n'diichí yā 'ííⁿnyúⁿ ch'ɛete miiⁿ yeⁿe nanguuvi. ¹⁷Tuuⁿmi ní cho'oo chuū chí cuuvi cuaacu tan'dúúca chí canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs cucáávⁿ chí caⁿa saⁿā profeta Jeremías cuááⁿ vmnaaⁿ 'túúca:

¹⁸Na yááⁿ Ramá ch'iindiveéⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ngɛɛcu yā ní n'gái yā ndúúcu 'áámá vaadi ya'ai ch'ɛeté cucáávⁿ daiya yā chí ch'ií. N'daataá yeⁿe Israel s'eeⁿ ngɛɛcu yā cucáávⁿ daiya yā chí ch'iíⁿnūⁿ rey tan'dúúca chí táⁿā Raquel ngɛɛcu yā cucáávⁿ daiya yā chí ch'ií. Ní nguée chíí ndaacā n'daataa s'eeⁿ 'viich'etíínnūⁿ miiⁿ.

¹⁹Cuayiií taachí ch'ií rey Herodes miiⁿ, José miiⁿ ní 'āā canee yā na yáⁿāa Egipto. Tuuⁿmi ní Señor Ndyuūs dicho'o yā 'áámá ángel ní ángel che'enaáⁿ yā yeⁿe José taachi cyaadú yā. ²⁰Ní ángel miiⁿ caⁿa yā chíí yā José: Díí José, nducueeⁿ di ní cuta'a di saⁿā 'lírⁿ dacuáⁿāa ní cuinaⁿa di ndúúcu chɛɛcu sa na yáⁿāa Israel caati ch'ií 'iiⁿyāⁿ chí neⁿe yā 'caaⁿnuⁿ yā saⁿā 'lírⁿ.

²¹Tuuⁿmi ní José ncueeⁿ yā. 'Tiicá ntúúⁿ chɛɛcu sa. Ní sta'a yā saⁿā 'lírⁿ miiⁿ ní cueⁿe yā ndúúcu chɛɛcu sa na yáⁿāa yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel.

²²Taachí José miiⁿ ch'iindiveeⁿ yā chí saⁿā Arquelao canée lado yeⁿe rey Herodes chí chiida sa, tuuⁿmi ní José miiⁿ ní 'va'á yā chí caⁿa yā na yáⁿāa Judea chí yáⁿāa yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel. Naati tan'dúúca chí ángel che'enaáⁿ yeⁿe yā na 'yuudiyaⁿ yeⁿe yā, cueⁿe yā yáⁿāa Galilea chí yáⁿāa yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel ntúúⁿ. ²³Ní ndaá yā na yáⁿāa mííⁿ ní cueⁿe yā ch'ɛetinee yā na yááⁿ Nazaret yeⁿe yáⁿāa Galilea. Ní 'iicu cuuvi cuaacu chí caⁿa profetas vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿe Jesús chí 'túúca: Canée chí cuuvi nguúvī yā 'iiⁿyāⁿ nazareno yā cucáávⁿ chí cueⁿe yā na yááⁿ Nazaret.

Yeⁿe chí Juan cueédínuūⁿniⁿ yā ní ngaⁿa yā nduudu cuaacu

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 Tiempo miiⁿ chiicá Juan chí cueédínuūⁿniⁿ yā na lugar naachi nguée ch'ɛetinée 'iiⁿyāⁿ. Lugar miiⁿ chí yeⁿe yáⁿāa Judea ní mííⁿ ngaⁿa Juan nduudu cuaacu. ²Juan miiⁿ ní ngaⁿa yā chí 'túúca: Ndís'tií, ndaacadaamí ní yeⁿe chí

díⁿ nī chi nguéeⁿ n'dai caati 'āā ndaā niiⁿnuuⁿ nguuvi miiⁿ naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuvi. ³Nífcú yeⁿe Juan 'cūū ní saⁿa profeta Isafas caⁿa yā yeⁿe yā vmnááⁿ vmaaaⁿ taachí caⁿa yā 'túucā:

'Caandiveéⁿ nī. 'Áámá saⁿā ngaⁿā yuudu sa 'túucā na yáⁿāa cuūⁿmáⁿ naachi nguée ch'etinéé 'iⁿyāⁿ: 'Cuundiyaáⁿ nī yúúⁿ yeⁿe Señor Ndyuūs caati cúchii yā. Nan'guáaⁿ nī yúúⁿ cuaacu caavá yā. Dideevéⁿ nī staava yeⁿe nī ní cuuvi cuaáⁿ nī 'iⁿyāⁿ miiⁿ taachi ndaa yā.

⁴Catecai Juan miiⁿ ní nin'dai ndúúcū yuūdū yeⁿe 'iiti camello. Ní cinturón yeⁿe sa ní diiⁿmaⁿ 'iiti. Nífcú chí che'e sa ní 'iiti langostas ndúúcū n'diⁿ yeⁿe 'iiti 'yáaiⁿ chí vee cuēti. ⁵N'deeé 'iⁿyāⁿ can'daa yā chí 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿe Juan miiⁿ. Ní can'daa yā yeⁿe yāāⁿ Jerusalén, yeⁿe yāⁿāa Judea, ní yeⁿe yāⁿāa chí cuaaⁿ 'diituú yeⁿe yífcú Jordán. ⁶'Iⁿyāⁿ ní caⁿa yā nuuⁿndi yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs nífcú Juan miiⁿ ní cheedínúūⁿnī sá 'iⁿyāⁿ miiⁿ na yífcú Jordán miiⁿ.

⁷Taachí Juan miiⁿ n'diichī sa chí neené 'yaaⁿ 'iⁿyāⁿ fariseos ndúúcū 'iⁿyāⁿ saduceos neⁿe yā chí cuēdínúūⁿnī sa 'iⁿyāⁿ, Juan miiⁿ caⁿa sa chí sa 'iⁿyāⁿ miiⁿ: Ndís'tií tan'dúúcā cúú, 'tífcā ndís'tií. ¿Du'ú chí 'cuéeⁿ ndís'tií chí cuuvi cáanu nī yeⁿe castigo taaⁿ chí cuchii?

⁸N'daāca díⁿ nī maaⁿ nífcú 'cuuⁿmíⁿ nī 'iⁿyāⁿ chí 'āā ndaacadaamí nī yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe nī. ⁹Ndís'tií ní 'āā ntée nadacadífcuuⁿ nī chí n'dai

nī caati ndaata yeⁿe Abraham ndís'tií. Naati 'úú ní ngaⁿā ngii ndís'tií chí Ndyuūs cuuvi díⁿ yā chí tuūu s'tií ní cuuvi daiya Abraham.

¹⁰Cutíiⁿ miiⁿ 'āā canée na diiⁿyu yáⁿā. Nducyaaca yáⁿā chí nguée n'dáacā ngii n'guiⁿi yeⁿe canee chí 'caata yáⁿā miiⁿ ní cūnuuⁿ na yaⁿā. ¹¹'Úú ní cuaacu níⁿnyúⁿ chí ngeēdínúūⁿnī ndís'tií ndúúcū nuūⁿnī caati 'āā ndaacadaamí nī yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe nī. Naati ndáá táámá 'iⁿyāⁿ cuayiivi yeⁿe 'úú chí ch'ete taavi cá poder yeⁿe yā nguée ti 'úú. 'Úú ní nguée neené n'dai 'úú chí cuuvi candéé ndaacuú yeⁿe yā. 'Iⁿyāⁿ miiⁿ ní n'dai taavi cá yā chí cuuvi 'úú. 'Iⁿyāⁿ miiⁿ ní cuēdínúūⁿnī yā ndúúcū Espiritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ndúúcū yaⁿā. ¹²Ní taachi ndaa 'iⁿyāⁿ miiⁿ chí nguuvi Jesús díⁿ yā tan'dúúcā 'áámá 'iⁿyāⁿ chí dideevé yā trigo 'tífcā díⁿ yā ndúúcū 'iⁿyāⁿ. Ní sta'á yā zaranda yeⁿe yā ní nadidaamá yā trigo na cheeti dífcuuⁿ. Ní deēcú miiⁿ ni'neeⁿ yaⁿa yā ná nguuchí yaⁿā chí 'āā ntée n'tuūvi. Deēcú miiⁿ ní tan'dúúcā 'iⁿyāⁿ chí nguée i'ténu yā Ndyuūs.

Juan cheedínúūⁿnī sa Jesús

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³Tuu'mi ní Jesús chiicá yā na yáⁿā Galilea ní ndaá yā na yífcú Jordán naachi canee Juan chí Juan miiⁿ ní cuēdínúūⁿnī sa Jesús miiⁿ.

¹⁴Juan miiⁿ ní nguée 'cuuⁿ sa. Ní caⁿa sa chí sa Jesús miiⁿ: 'Úú ní neⁿe chí dii cuēdínúūⁿnī di 'úú. ¿Áá dii cuchii di nanáaⁿ 'úú?

¹⁵Jesús nan'guēcútaⁿa yā: Diiⁿ dí maaⁿ 'tífcā; ní diiⁿ yú tan'dúúcā

chi Dendyuūs neⁿe yā chi diiⁿ yú.
Tuu'mi ní Juan 'cuūⁿ sa.

¹⁶ Cuayiivi taachi 'āā chēedínúuⁿnīⁿ
Juan miiⁿ Jesús miiⁿ, tuu'mi ní
Jesús ní nan'dáa yā na nuūⁿnīⁿ.
Cuayiivi ní nanguaāⁿ nanguuvi. Ní
Juan n'diichí sa Espíritu N'dai yeⁿé
Ndyuūs miiⁿ chi tan'dúúcā paloma
'tífcā. Chiica yeⁿē na va'ai chēeti
nguuvi ní ndaā vmnaaⁿ yeⁿe Jesús
miiⁿ. ¹⁷ Tuu'mi ní n'giindiveeⁿ yā
'áámá nduudu yeⁿē nanguuvi chí
ngaⁿa: Saⁿ'a 'cūū Daiyá chí neⁿe
taaví. Ní yeenú taaví cáávā sáⁿ'a
'cūū.

**Yáá'n'guiinūuⁿ neⁿe sa tuu'vi neeⁿ sa
Jesús**

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 Tuu'mi ní Espíritu N'dai yeⁿé
Ndyuūs candēē Jesús miiⁿ
ná yáⁿ'āa cuūⁿmāⁿ naachi nguée
ch'ēetinée 'iiⁿ'yāⁿ chi yáá'n'guiinūuⁿ
neⁿe sa chi Jesús díⁿ yā nuuⁿndi.

² Jesús canée yā miiⁿ 'uūvū ngēecu
nguuvi ní 'uūvī ngēecu n'gaaⁿ ní
nguée che'é yā. Ní cuayiivi ní
cuiicú yā. ³ Yáá'n'guiinūuⁿ ní ndaā
sa nanaáⁿ Jesús chí n'diichineeⁿ sa
'iiⁿ'yāⁿ. Ní caⁿ'ā sa: Dii Jesús, nduuti
chi dii chi Daiya Dendyuūs dii,
caaⁿ'maⁿ dí cuuvi dí tuūu 'cūū chi
nduuví pan. Ní nduuvi pan ní cuuvi
che'e di.

⁴ Jesús miiⁿ nan'guēcútaⁿa yā
ní caⁿ'a yā: 'Túúcā canee nguūⁿ na
libro yeⁿé Ndyuūs: Nguée dámaāⁿ
pan che'é 'iiⁿ'yāⁿ ní cunduūchi
yā caati ndúúcu tanducuéⁿē
nduudu chi ngaⁿ'a Ndyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ
cunduūchí yā nduuti chi cu'téenu yā.

⁵ Tuu'mi ní yáá'n'guiinūuⁿ miiⁿ
candē sa Jesús na yáāⁿ Jerusalén

chi yáāⁿ yeⁿe Ndyuūs. Ní chin'duu
sá 'iiⁿ'yāⁿ na yáácú yeⁿe yaācū. ⁶ Ní
yáá'n'guiinūuⁿ caⁿ'a sa chii sa Jesús:
Nduuti chi dii chi Daiya Dendyuūs
dii, cáávā di ndii 'múúⁿ ndii na
yáⁿ'āa; caati 'túúcā canée nguūⁿ na
libro yeⁿé Ndyuūs:

Ndyuūs dich'ó yā ángeles yeⁿe
yā chi diiⁿ yā cuidado yeⁿē
di. Ní ángeles cundēē yā dii
ndúúcu ta'á yā, ní nguée cuuvi
ya'ai ca'a di na tuūu.

⁷ Jesús nán'guēcútaⁿa yā: 'Tuucá
ntúúⁿ canée nguūⁿ na libro yeⁿé
Ndyuūs: Nguée diiⁿ di mar 'áámá
cosa chi n'diichineeⁿ di Señor
Ndyuūs yeⁿē di.

⁸ Tuu'mi candēē yáá'n'guiinūuⁿ
miiⁿ Jesús miiⁿ na 'áámá yiicū yáácú
ní ch'iⁿi sa tanducuéⁿē naciones
yeⁿē iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndúúcu chí ngaⁿ'á
ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿē ndúúcu dendú'ū
chí n'gēete chi véé yeⁿē. ⁹ Ní caⁿ'a
sa chii sa Jesús miiⁿ: Tanducuéⁿē
chuū téé dii nduuti chi caantí'ya dí
nanaáⁿ ní cu'téenu di 'úú.

¹⁰ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿ'a yā
chii yā saⁿ'ā miiⁿ: Dí yáá'n'guiinūuⁿ,
cuví di nanaáⁿ caati 'túúcā canée
nguūⁿ na libro yeⁿe Dendyuūs:
Cu'téenu di Señor Ndyuūs yeⁿē di ni
'caandiveeⁿ di yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ mífⁿ nūuⁿ.

¹¹ Tuu'mi ní yáá'n'guiinūuⁿ miiⁿ
diví sa yeⁿe Jesús, ní níndaā
ángeles ní dichí'v'e yā Jesús miiⁿ.

**Jesús tucá'a yā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yā na
yáⁿ'āa Galilea**

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹² Taachi ch'iindiveeⁿ Jesús miiⁿ
chi Juan chi ngēedinuūⁿnīⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
canúúⁿ sá vácūū, nanguēcunée
yā cunaⁿ'a yā na yáⁿ'āa Galilea.

¹³Chiicá yā na yáaⁿ Nazaret ní ndaa yā canee yā na yáaⁿ Capernaum. Yáaⁿ miiⁿ ní niiⁿnuúⁿ na nuúⁿníⁿyáⁿā canee, ní canee na yáⁿāa yeⁿe Zabulón ndúúⁿcū yáⁿāa yeⁿe Neftalí. ¹⁴Ní cuuvi cuaacu nduudu yeⁿe saⁿā profeta Isafas chí caⁿa sa cuááⁿ vmnaaⁿ 'tíicā:

¹⁵Ná yáⁿāa yeⁿē Zabulón ndúúⁿcū na yáⁿāa yeⁿe Neftalí chí canee na yúúⁿ chí ngeⁿe ná nuúⁿníⁿyáⁿā ndúúⁿcū na yáⁿāa chí canee taama lado yeⁿe yíicú chí nguuví Jordán. Míiⁿ canee yáⁿā Galilea yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí nguéeⁿ yeⁿē ndaata 'iiⁿyāⁿ Israel.

¹⁶'Iiⁿyāⁿ chí snée na maaiⁿ ti nguéeⁿ yeⁿe Ndyuūs, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā 'áamá dæeve ch'æte. Ní chíi dæevé miiⁿ naachi snee 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

¹⁷Ndíí tuu'mi tucáⁿā Jesús caⁿa yā nduudu cuaacu ní caⁿa yā: Ndaacadaamí ní yeⁿe nuuⁿndi yeⁿé ní caati tiempo chí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai ch'æti nguuví 'āa ndaa niiⁿnuúⁿ.

Jesús yaa'vi yā cuūuⁿ saⁿa chí itungááⁿ 'yaācā

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸Guayiivi ní Jesús miiⁿ cachiicá yā cuaaⁿ 'diituu nuúⁿníⁿyáⁿā chí nguuví Galilea, ní n'diichí yā na 'uuví saⁿā 'dínu sa vi'í. 'Áamá saⁿa ní Simón Pedro nguuví sa. Táamá saⁿā ní 'diinu sa ní Andrés nguuví sa. Saⁿā s'uuⁿ ní n'gaa nuuⁿ sa yáanā yeⁿé 'yaācā miiⁿ na nuúⁿníⁿyáⁿā ti saⁿā s'eeⁿ itungááⁿ sa 'yaācā na nuúⁿníⁿyáⁿā ti ntiiⁿnyuⁿ yeⁿē sa. ¹⁹Jesús caⁿa

yā chíi yā saⁿā s'eeⁿ: Cuchí ní nduucú, ní 'úú ní dííⁿ chí in'nuúⁿ ní 'iiⁿyāⁿ chí cuuvi caⁿá yā nduucú. Ní tan'dúúⁿcā chí tungaáⁿ ní 'yaācā yeⁿe nuúⁿníⁿyáⁿā, 'tíicā in'nuúⁿ ní 'iiⁿyāⁿ chí caⁿá yā nduucú.

²⁰Hora míiⁿ nuuⁿ ní saⁿā s'eeⁿ s'neeⁿ sa yaānā yeⁿē sa ní cueⁿe sa ndúúⁿcū Jesús miiⁿ.

²¹Tuu'mi ní Jesús miiⁿ cueⁿe ca yā ní n'diichi yā taama 'uuví saⁿā chí 'diinu sá vi'í chí nguuví sa Jacobo ndúúⁿcū Juan. Ní saⁿā s'uuⁿ ní daiya Zebedeo. Ní snee sa na barco miiⁿ ndúúⁿcū chíida yā Zebedeo miiⁿ ní n'diyaatá yā yáanā yeⁿe yā. Jesús 'cai yā Juan ndúúⁿcū Jacobo miiⁿ.

²²Tuu'mí nuuⁿ ní saⁿā s'uuⁿ ní s'neeⁿ sa barco miiⁿ ndúúⁿcū chíida sa, ní cueⁿe saⁿā s'uuⁿ ndúúⁿcū Jesús miiⁿ.

Jesús ngi'cuéeⁿ yā 'yaaⁿ taavi 'iiⁿyāⁿ

(Lc. 6.17-19)

²³Jesús cachiicá yā núúⁿmáⁿ ná yáⁿāa yeⁿe Galilea ní ngi'cuéeⁿ yā na yaacū sinagogas na yáaⁿ yeⁿē yáⁿāa miiⁿ. Ní caⁿá yā nduudu cuaacu yeⁿé naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā. Jesús miiⁿ ní dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿé 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nducuéⁿē naaⁿ ca'ái ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nducuéⁿē chí ya'ai yeⁿe yā.

²⁴Ní nducyááⁿcā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe núúⁿmáⁿ yáaⁿ yeⁿe yáⁿāa Siria ch'iindiveeⁿ yā yeⁿe Jesús miiⁿ. Ní candée yā 'iiⁿyāⁿ chí ya'ai yeⁿē, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí n'dee nááⁿ ca'ai ndii yā, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí canee yā ndúúⁿcū espíritus yeⁿe yáaⁿ'nguiniūuⁿ, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ chí ndistáⁿā vaanicádiinūuⁿ yeⁿē, ndúúⁿcū 'iiⁿyāⁿ ndúúⁿcū ca'ái chí in'dúuví cuerpo yeⁿe yā. Ní Jesús dííⁿ yā

chi nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ nduūwā yeⁿ'é yā. ²⁵Neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'é yā ndúúcu Jesús miⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea, ndúúcu distrito yeⁿ'ē Decápolis chi véé ndíichi yáaⁿ yeⁿ'ē, ndúúcu yáaⁿ Jerusalén, ndúúcu yáⁿ'āa yeⁿ'e Judea, ndúúcu yáⁿ'āa chi snéé táamá lado yeⁿ'ē yíícu Jordán.

**Jesús ngaⁿ'a yā nduudu cuaacu na
'áamá yiicu**
(Lc. 6.20-23)

5 Taachi Jesús n'diichí yā chi n'deee n'dái 'iiⁿ'yāⁿ cueⁿ'e yā ndúúcu yā tuuⁿ'mi ní Jesús cueⁿ'e yā 'áamá yiicu. Taachi Jesús miⁿ ch'iindí yā tuuⁿ'mi ní discípulos yeⁿ'e yā ní ndaa yā nanááⁿ yā. ²Jesús ní caⁿ'a yā ní ngi'cuéⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

³De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi deenú yā na staava yeⁿ'é yā chi neⁿ'e deenu cá yā yeⁿ'e Ndyuūs, caati cuuvi yeⁿ'é yā yeⁿ'e naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā ná va'ai cheeti nguuvi.

⁴De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi ndaachi i'inú yā cáávā chi i'téenu yā Ndyuūs maaⁿ, caati cuayiivi ní Ndyuūs ca'á yā 'viich'et'ínūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ.

⁵De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi ndiicúuⁿ yā na staava yeⁿ'e yā, ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cuuvi ndaācá yā de'ē chi cuuvi yeⁿ'e yā chi Ndyuūs caⁿ'a yā chi ca'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

⁶De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí neⁿ'e ca yā diiⁿ yā chi n'daācā tan'dúúcā chi neⁿ'e Ndyuūs. Ní Ndyuūs cúnnee yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

⁷De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi 'nuūⁿ ndii ya'ai i'inú yā cáávā tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ, caati Ndyuūs 'nuūⁿ ndii ya'ai i'inú ntúuⁿ yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

⁸De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi dēēve staava yeⁿ'é yā, ti 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní snaaⁿ yā Ndyuūs.

⁹De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ yā chi nguéé 'caa'vá 'iiⁿ'yāⁿ, ti tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ caaⁿ'máⁿ yā yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ chi daiyá Dendyuūs 'iiⁿ'yāⁿ.

¹⁰De'e chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chi n'geenú yā ngii cáávā chi díⁿ yā chíⁿ chi Ndyuūs neⁿ'é yā, caati véé parte yeⁿ'e yā naachi Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā ná va'ai cheeti nguuvi.

¹¹De'e chúúcā n'dai ndís'tii taachi 'iiⁿ'yāⁿ díⁿ yā chi ndís'tii 'cuenú nī cuuvi cucáávā 'úú, ní taachi 'iiⁿ'yāⁿ taáⁿ yā ndúúcu ndís'tii ní n'deee n'dái caaⁿ'máⁿ yā nduudu yaadi yeⁿ'e ndís'tii cucáávā 'úú. ¹²Cuuvi yeenu taaví nī caati cuuvi ndaācā nī chí ch'ēte yeⁿ'é nī ná va'ai cheeti nguuvi. 'Túúⁿcā 'iiⁿ'yāⁿ can'daa yā ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ profetas chi ndéé yā nduudu yeⁿ'e Ndyuūs. Ní profetas ch'eenú yā chii.

Yiimā yeⁿ'ē yáⁿ'āa
(Mr. 9.50; Lc. 14.34-35)

¹³Jesús caⁿ'a yā: Ndís'tii, nduuti chi i'téenu nī chi 'úú chí Cristo, tuuⁿ'mi ní ndís'tii, tan'dúúcā yiimā yeⁿ'ē yáⁿ'āa 'tiicá nī. Nduuti chí yiimā nguéé n'daācā sabor yeⁿ'ē, 'de'ē cuuvi díⁿ nī? Nguéé de'ē vēe dichí'vē yiimā miⁿ. 'Āa taanduu rá chí cungéé 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa ní n'diivi neeⁿ ca'a yā.

Déévé yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū

¹⁴Ndís'tii chi i'téenu nī chi 'úú chí Cristo, tan'dúúcā dēēve yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū 'tiicá nī, ti caⁿ'á nī ch'iⁿ'i nī dēēve yeⁿ'é Ndyuūs nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ. 'Áamá yáaⁿ chi canduūu

na 'áamá yiicū nguée cúúví cunuu" n'de'ēi. ¹⁵Ndíí nguée ndúú 'ii"yā" ra 'cuu"mi" yā 'áamá lámpara ní cu'nuú" yā maa" 'áamá caja; naati cun'duú" yā na 'áamá mesa, ní íícú cuuví deēve ye"ē nducyaaca 'ii"yā" chi snée yā chēeti va'āi. ¹⁶Tan'dúúccā 'áamá lámpara chí ngii ndēve, 'tífcā cuuvi n'daācā vida ye"é nī nanáá" 'ii"yā" chi snée yā i"yee"dí' cūū. Ní 'íícú 'ii"yā" s'ee" cuuvi snaa" yā ntii"nyu" chí n'daācā chi idií" nī. Ní 'ii"yā" s'ee" caa"má" yā: De'e chúúcā chēete Ndyuūs chi Chiidá nī, Ndyuūs chi canée yā ná va'ai chēeti nguuví.

**Jesús nga"a yā ye"e ley
ye"e 'ii"yā" Israel**

¹⁷Nguée nadicádíínuu" ndís'tií chi 'úú chi Jesús ní cúchií chi divií ley ye"e Moisés ndúúccū nduudu ye"e profetas chi canée nguū" ndíí cuaa" vmnaa". 'Úú nguée ndaá chí divií ti ndaá chi dicuaācú ye"ē. ¹⁸Ti cuaacu níí"nyú" nga"á ngii ndís'tií: Ne"e chi canée cá nanguuvi ndúúccū i"yee"dí' cūū nguée cuuvi chó'oo mar 'áamá punto 'líf" ndíí nguée ndúú mar 'áamá coma ye"e ndúúdu ye"e ley, nuu"ma" ne"e chi tanducué"ē 'āā cuée cuuvi cuaacu taanduvee chí canée nguū" na libro ye"e Ndyuūs. ¹⁹Tífcā 'āā du'ú nūu" 'ii"yā" chi nguée díf" yā cumplir 'áamá mandamiento 'líf" ní 'tífcā ngi'cuee" yā 'ii"yā" chi díf" yā tan'dúúccā maá" yā dii" yā, 'líf" 'líf" cá nūu" cuuvi tune" yā naachi Ndyuūs nga"á ntii"nyú" yā na va'ai chēeti nguuvi nguée tan'dúúccā taná"ā 'ii"yā". Naati 'ii"yā" chi n'daāca idií" yā ní

ngi'cuee" yā" 'ii"yā" táacā chi cuuvi dii" n'daācā yā, 'ii"yā" mií" cuuvi tune" yā dendu'ū chi n'daācā ná va'ai chēeti nguuvi naachí Ndyuūs nga"á ntii"nyu" yā. ²⁰'Úú ní nga"á ngií ndís'tií: Nduuti chi ndís'tií nguée n'daācā ca idií" nī chi cuuvi 'ii"yā" chi ngi'cuee" ley ndúúccū 'ii"yā" fariseos, tuu"mi ní ndís'tií nguée cuuvi cundaa nī na va'ai chēeti nguuvi naachí Ndyuūs nga"á ntii"nyú" yā.

**Jesús nga"a yā ye"e chi nduuví táá"
'ii"yā"**

(Lc. 12.57-59)

²¹Maa" ní ch'ííndivee" nī chí ca"á yā chíi yā 'ii"yā" ndii cuáá" vmnaa" chi 'túúccā: Nguée 'caa"nu" di 'ii"yā". Du'u chí 'caā"nū" 'ii"yā" véé nuu"ndi ye"e yā nguuvi chi Ndyuūs caa"ma" yā ye"e nuu"ndi. ²²Naati 'úú ní nga"á ngií ndís'tií 'tífcā: 'Āā du'ú nūu" chi nduuví taa" ye"ē vi'i, véé nuu"ndi ye"e yā nguuvi chi Ndyuūs caa"ma" yā ye"ē nuu"ndi. 'Āā du'ú nūu" chi caa"ma" cuuvi vi'i 'tífcā: De'e chúúcā chēechí tií" di, véé nuu"ndi ye"e yā nanáá" juez. 'Āā du'ú nūu" 'ii"yā" chi caa"ma" yā 'tífcā: De'e chúúcā zonzo dii, ca"á yā na infierno naachi canée 'áamá nguuchi ya"ā.

²³Nduuti chi dii" di tan'dúúccā costumbre ye"ē di ní ndē di ofrenda ye"ē di ní ca'a di Ndyuūs vmnáá" nátaí ye"e yaācū templo, ní hora míf" nūu" ninán'gaacu di chí vi'i di ní véé vaadi 'caa'va ye"ē di ndúúcu sa; ²⁴tuu"mi ní cu'nee" di ofrenda ye"ē di nii"nuú" nátaí. Ní cue"e di ntun'dáá n'dai di ndúúccū vi'i di. Cuayiivi ní cuuvi

ngueecundí di ní ca'a di ofrenda yeⁿē di nátai.

²⁵Tun'dáa n'dai di ndúúcū 'āa du'u nūuⁿ 'iⁿyāⁿ chi taaⁿ yeⁿe di maāⁿncheē^éē nūuⁿ taachi canúu di yúúni ndúúcu yā, 'aatiⁱ caⁿ'a yā canguu yā dii nanááⁿ juez. Ní juez míⁿ nca'a yā dii ta'a policía. Ní policía miⁿ ní cu'nuūⁿ sa dii vácūū. ²⁶Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii dii chi nguéeⁿ nan'daā di vácūū neⁿe chí nguéeⁿ 'cuiinu nadíⁿvē di tanducuéⁿē chi can'diicu di.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿe adulterio

²⁷N'giindiveeⁿ nī chí caⁿ'a 'iⁿyāⁿ yeⁿē nuuⁿndi chi adulterio 'túúcā: Ndís'tii chi n'giindivaacú nī, nguéeⁿ in'nuúⁿ nī n'daataá o isaⁿ'ā chí nguēⁿ yeⁿē di. ²⁸Naati 'úú, Jesús ní ngaⁿ'á ngii ndís'tii 'tíicā: 'Āa du'ú nūuⁿ chí n'giⁿnyūⁿ ndúúcu 'áámá saⁿ'ā o n'daataá ní neⁿe yā cuuvi n'dái yā ndúúcu viⁱ, 'āa diiⁿ nuuⁿndí yā na staava yeⁿe yā tan'dúúca chí 'āa 'tíica yā ndúúcu viⁱ. Ní 'āa diⁿ yā adulterio.

²⁹Chuū ngaⁿ'á: Nduuti chi nduutináaⁿ di lado tá cuaācú di diiⁿ chí diiⁿ di nuuⁿndi, 'caaca di nduutinaaⁿ di ní cun'dáa di. Ti n'dáacā ca chí cuuvi ndai di 'áámá parte yeⁿe cuerpo yeⁿē di, nguéeⁿ ti tanducuéⁿē cuerpo yeⁿē di caⁿ'a na infierno. ³⁰Ndúúti chí ta'a cuaācú di idiⁿ chí diiⁿ dí nuuⁿndi, 'caaca di ní cun'dáa di. Ti n'dáacā ca chí cuuvi ndai 'áámá parte yeⁿe cuerpo yeⁿē di, nguéeⁿ ti núúⁿmáⁿ ch'ēte cuerpo yeⁿē dii caⁿ'a na infierno.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿe chí i'tēechi viⁱ yā

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹Tiempo chí chó'ōo 'iⁿyāⁿ caⁿ'a yā 'túúcā: 'Āa du'ú nūuⁿ 'iⁿyāⁿ chí

'tēechi n'daataá yeⁿ'é yā, canéeⁿ chí ca'a yā 'áámá caaca yeⁿē chí 'tēechi viⁱ yā. ³²Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tii 'tíicā: Nduuti chí 'áámá saⁿ'ā chí 'tēechi sá n'daataá yeⁿē sa, nguéeⁿ cáávā chí véé saⁿ'ā chí n'dai ndúúcu tá, tuuⁿmi ní diiⁿ sa chí n'daātāa cuuvi adulterio tá. 'Āa du'ú nūuⁿ saⁿ'ā chí 'caandavaacu sá ndúúcu n'daataa chí i'néeⁿ isaⁿ'ā yeⁿe ta táⁿ'ā, saⁿ'ā miⁿ idiⁿ ntúūⁿ sa nuuⁿndi chí adulterio.

Jesús ngaⁿ'a yā yeⁿē nduudu chí 'tíicā o nguēⁿ 'tíicā

³³Ndís'tii ní ch'iindiveeⁿ nī chí caⁿ'a yā chíi yā 'iⁿyāⁿ tiempo chí 'āa chó'ōo 'tuucā: Nguéeⁿ caaⁿ'maⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs”, cáávā cosa chí cuaacu níⁿnyúⁿ chí diⁿ nī ní nguéeⁿ 'tíicā diiⁿ nī. Taachi caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs”, diiⁿ cuaacú nī tan'dúúca chí diⁿ nī cáávā Ndyuūs. ³⁴Naati 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tii: Nguéeⁿ caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs”, yeⁿē mar 'áámá naaⁿ. Ndíⁿ nguéeⁿ caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “cucáávā nanguuvi”, ti miⁿ canéeⁿ trono yeⁿe Dendyuūs. ³⁵Ndíⁿ nguéeⁿ ndúú caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “cáávā yāⁿ'āa 'cūū”, ti chíⁿ chí banco 'líⁿ yeⁿē ca'a Ndyuūs; ndíⁿ nguéeⁿ ndúú 'áámá nduudu, “cáávā yāⁿ Jerusalén”, ti chíⁿ chí yāⁿ yeⁿē Rey Ndyuūs chí ch'ēte yā. ³⁶Ndíⁿ nguéeⁿ ndúú caaⁿ'máⁿ nī nduudu, “cáávā tíⁿ nī”, ti nguéeⁿ cúúví diiⁿ nī chí cuuvi cuēē naachi cuáíⁿ mar 'áámá yuūdū tíⁿ nī. Ní nguéeⁿ cuuvi diⁿ nī chí cuuvi cuáíⁿ naachi cuēē mar 'áámá yuūdū tíⁿ nī. ³⁷Naati ndís'tii caaⁿ'máⁿ nī, “'tíicā”, nduuti chí 'tíicā; o nduuti chí nguéeⁿ 'tíicā,

tuu'mi ní caaⁿmaⁿ nī, “ngueε 'tíicā”, caati nduuti chi caaⁿmaⁿ nī nduudu, “por Ndyuūs” o cááv táámá yeⁿe chuū, tuu'mí ní nduudu miⁿ ní nguée n'daācā chi caaⁿmaⁿ nī.

**Dinéⁿe nī 'iiⁿyāⁿ chi nguée ngí
n'diichí yā ndís'tiī**

(Lc. 6.29-30)

³⁸Jesús caⁿa yā: Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī chí caⁿa 'iiⁿyāⁿ tiempo chi chó'oo yeⁿe ley chi 'tíicā: Nduuti chi 'áámá 'iiⁿyāⁿ tun'dáa yā nduutinaaⁿ taama 'iiⁿyāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ 'iiⁿyāⁿ miⁿ ní cuuví tun'daá yā nduutinaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ nduucú yā 'tíicā. Ní 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí tun'dáa yā 'diiⁿyuⁿ táámá 'iiⁿyāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ cuuví tun'daá yā 'diiⁿyuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ nduucú yā 'tíicā. ³⁹Naati 'úú ní ngaⁿá ngí ndís'tiī: Nguée 'cuuⁿmaⁿ nī ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi yaādii'yá yā. 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí 'cueⁿé yā tiicūnáaⁿ nī ti duuchineéⁿ yā yeⁿe nī 'cuuⁿ nī chí díⁿ yā taama vmnéⁿēe nduuti chi neⁿe yā. ⁴⁰Ní nduuti chi 'aama 'iiⁿyāⁿ chí in'nuúⁿ yā vaadi 'caa'va ndúúcu nī, ní neⁿe yā diví yā tiinuuⁿ yúudūu yeⁿe nī, ca'a ntúuⁿ nī cotón yeⁿe nī. ⁴¹Ní nduuti chi 'aama 'iiⁿyāⁿ chí cuuví yā ndís'tiī chi a fuerza canée chí cándεε nī chéédí yeⁿe yā tan'dúúcā 'uūvi kilómetros 'tíicā yaⁿai ca candée nī yeⁿe yā ndii cuūuⁿ kilómetros. ⁴²Taachí caaca 'iiⁿyāⁿ ndís'tiī 'āā dε'ε nūuⁿ cosa ca'a nī 'iiⁿyāⁿ cosa miⁿ. Nguée nguεcundí nī cuadámí nī yeⁿé yā.

Dinéⁿe nī 'iiⁿyāⁿ chí taaⁿ ndúúcu nī

(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³Ndís'tiī ní ch'iindiveéⁿ nī chi caⁿa 'iiⁿyāⁿ tiempo chi 'āā chó'oo:

Dinéⁿe di 'iiⁿyāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacu dí. Nguée dinéⁿe di 'iiⁿyāⁿ chí taáⁿ yā ndúúcu di. ⁴⁴Naati 'úú ní ngaⁿá ngí ndís'tiī: Dinéⁿe nī 'iiⁿyāⁿ chí taaⁿ yā ndúúcu nī. N'dáacā caaⁿmaⁿ nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí nguée n'daācā ngaⁿa yā yeⁿe nī. N'daācā díⁿ nī ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguée neⁿe yā ndís'tiī. Caaⁿmaⁿnguaⁿá nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí 'cueⁿe ndís'tiī ní nguée n'daācā idiíⁿ yā ndúúcu nī ní idiíⁿ yā chí ndís'tiī n'geenú nī ngii. ⁴⁵Ní ndís'tiī ní 'cuuⁿmiⁿ nī 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí ndís'tiī ní daiya Dendyuūs ndís'tiī. Chiida yú chí cánée na va'ai cheeti nguuví idiíⁿ yā chí ican'daa 'yáⁿā naachi snée 'iiⁿyāⁿ chí n'dai ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguée n'daācā díⁿ yā. Ní Ndyuūs idiíⁿ yā chí ngeeⁿ cuūvi yeⁿé 'iiⁿyāⁿ chí n'daācā idiíⁿ yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguée n'daācā idiíⁿ yā. ⁴⁶Ndúúti chí ndís'tiī dinéⁿe nī 'iiⁿyāⁿ chí neⁿe yā ndís'tiī, 'dε'ε premio chí ndaacá nī? 'Āā nguée 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cobrador yā? ⁴⁷Nduuti chí ndís'tiī díⁿ nī saludar dámaaⁿ hermanos yeⁿe nī, 'dε'ε premio chí ndaacá nī? 'Āā nguée 'tiicá ntúūⁿ idiíⁿ 'iiⁿyāⁿ chí nguée yeⁿé ndaata Israel chí nguée i'téenu yā Ndyuūs? ⁴⁸N'daācā n'dai ca díⁿ ndís'tiī chí díⁿ nī tan'dúúcā chí diiⁿ Dendyuūs, Chiida yú, chí canée na va'ai cheeti nguuví.

**Jesús ngaⁿa yā yeⁿe chí
nginne yú 'iiⁿyāⁿ**

6 Ndís'tiī nguée díⁿ nī denduū chí n'daācā yeⁿe yaācū nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ caati snaaⁿ yā chí diiⁿ nī chí nadacadiinúúⁿ yā chí ndís'tiī ní n'daācā nī. Nduuti chí 'túúcā idiíⁿ nī, tuu'mi ní Ndyuūs Chiida yú nguée

tée yā chi cuuvi yeⁿe nī yeⁿē chi dííⁿ nī taachi ndaa nī ná va'ai cheeti nguuví. ²Taachi ndís'tií ca'a nī ofrenda yeⁿe nī, nguée dííⁿ yuudú nī níicú nguée cuuvi cadíínuuⁿ 'iíⁿyāⁿ. 'Tíicā idiíⁿ náⁿā 'iíⁿyāⁿ chi 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí yā taachi snée yā na yaācū sinagoga ndúúcū na cuaaⁿ cyúúní. Ní 'íicú 'iíⁿyāⁿ ní cuuvi snaaⁿ yā ní caaⁿmaⁿ yā chi 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nn'dai yā. Cuaacu nííⁿnyúⁿ 'úú ngaⁿá ngii ndís'tií, chi 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ ní vee chi 'āā ndaāca yā yeⁿe chi dííⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ³Taachi ndís'tií ní ca'á nī cosas chi inneé nī 'iíⁿyāⁿ chi nguée yeⁿe yā, nguē ca'a nī chi tuumícadíiinuⁿ ta'á 'cueé nī chi dííⁿ tá'á cuaacú nī. ⁴'Tíicā ca'a n'de'éeí nī cosas miiⁿ yeⁿe nī ní 'iíⁿyāⁿ nguē cuuvi snaaⁿ yā; 'íicú Chiida yú chi cánée ná va'ai cheeti nguuví inaaⁿ yā chi nguée n'diichi 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ. Ní Chiida yú tée yā chi cuuvi yeⁿe nī nanááⁿ 'iíⁿyāⁿ.

**Jesús ngi'cueeⁿ yā yeⁿē chí
ngaⁿānguá'āa**

(Lc. 11.2-4)

⁵Taachi ndís'tií caaⁿmaⁿngua'á nī, nguée dííⁿ nī tan'dúúcā 'iíⁿyāⁿ chí 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí yā, caati 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ inee yíinú yā chi n'gēetíndii yā na yaācū sinagogas ndúúcū cuaaⁿ cyúúní ní 'íicú 'iíⁿyāⁿ ní snaaⁿ yā 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ. Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿá ngii ndís'tií, chi 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'āā véé chí cuuvi yeⁿē yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ⁶Ndís'tií, taachi caaⁿmaⁿngua'á nī, cundáa nī na cuarto 'lííⁿ yeⁿe va'ai yeⁿe nī ní n'gaadí nī cheendi va'āi cuarto 'lííⁿ miiⁿ. Ní caaⁿmaⁿngua'á nī ndúúcū

Chiida yú chí inaaⁿ n'de'ei yā. Ní Chiida yú ntée yā chi cuuvi yeⁿe nī nanááⁿ 'iíⁿyāⁿ.

⁷Ní taachi caaⁿmaⁿngua'á nī, nguée dachííⁿ dachííⁿ caaⁿmaⁿ nī tan'dúúcā chi dííⁿ náⁿā 'iíⁿyāⁿ chi 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí yā chi nguée i'téenu yā Ndyuūs ní nguē yeⁿe ndaata Israel yā. Ní 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ nadicadíínuuⁿ yā chi Ndyuūs caⁿá yā 'caandiveéⁿ yā nduudu yeⁿē yā ti neené n'deēē nduudu ngaⁿa yā. ⁸Ngúée dííⁿ nī tan'dúúcā chi idiíⁿ 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ ti Chiida yú 'āā déenu yā dendu'ū chi neⁿe nī taachi 'āā cuée caaca nī. ⁹Ní taachi ndís'tií caaⁿmāⁿngua'á nī, 'túúcā caaⁿmaⁿngua'á nī:

N'dií Chiidá nducyaaca 'nū, n'dií chi caneé nī ná va'ai cheeti nguuví. De'e chúúcā dēeve chi nguúví nī.

¹⁰Canée chi ndaa tiempo naachi chí ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ nī. Cúúví tan'dúúcā chi n'dií neⁿe nī tan'dúúcā ná va'ai cheeti nguuví 'tiicá ntúúⁿ na yáⁿāa 'cúú.

¹¹Tée nī chi cuuví che'ē 'nū nguuví 'cūū.

¹²Nadich'ēcú nī nuuⁿndi yeⁿe 'nū tan'dúúcā chí nús'uu inadich'ēcú 'nū yeⁿe 'iíⁿyāⁿ chi nguē n'daācā dííⁿ yā nduucú 'nū.

¹³Ngúée 'cuáaⁿ nī chi ndaa nanaáⁿ 'nū cosas chi cheechi ca chi dííⁿ chí dííⁿ 'nū nuuⁿndi naati nadanguáⁿai nī nús'uu yeⁿē nducuéⁿē chi nguē n'daācā. Ti yeⁿē nī naachi ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ nī ndúúcū poder ndúúcū dēeve chi n'dái taavi

ca yeⁿe nī ndúúcū nducuéⁿē
nduuyū cueⁿe daāⁿmaⁿ. 'Tíicā
cuuvi.

¹⁴Nduuti chi ndís'tiī nadich'εεcú
nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi nguéeⁿ n'daācā
idiīⁿ yā nducú nī, tuu'mi ní Chiida
yú chi cánée yā ná va'ai cheeti
nguuvi nadich'εεcú ntúuⁿ yā yeⁿe
nī. ¹⁵Ndúúti chi ndís'tiī nguéeⁿ
nadich'εεcú nī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chi nguéeⁿ
n'daācā idiīⁿ yā ndúúcu nī, 'tiicā
ntúuⁿ Chiida yú nguéeⁿ nadich'εεcú
yā nuuⁿndi yeⁿe nī.

**Jesús ngaⁿa yā yeⁿe chi 'iiⁿyāⁿ
nguéeⁿ ca'diínú yā tiempo
chi ngaⁿanguaⁿá yā**

¹⁶Taachi nguéeⁿ nga'diíⁿnúⁿ nī
caati ngaⁿanguaⁿá nī nguéeⁿ nduuví
ndaachií naāⁿ nī tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ
chi 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí yā chí
neⁿé yā chi tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ snaaⁿ yā.
'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ idiví yā catecai vmnááⁿ
yā ní 'cuuⁿmíⁿ yā tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ
chi nguéeⁿ nga'diíⁿnúⁿ yā. Cuaacu
nífⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíi ndís'tiī, chi
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní 'āā véé chi ndaācā
yeⁿe yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ¹⁷Naati
ndís'tiī, ní taachi nguéeⁿ nga'diíⁿnúⁿ
nī, 'cuīīni aceite tííⁿ nī ní nááⁿnú
nī naaⁿ nī. ¹⁸Ní nguéeⁿ 'cuuⁿmíⁿ
nī nanááⁿ 'iiⁿyāⁿ chi nguéeⁿ ngeⁿé
nī naati Chiida yú chi cánuuⁿ yā
nán'de'ei snaáⁿ yā. Ní Chiida yú
chi snaáⁿ yā chííⁿ chí diiⁿ nī taachi
cánúúⁿ nī nán'de'ei ní téé yā nanááⁿ
'iiⁿyāⁿ de'ē chi cuuví yeⁿe nī.

**Vée vaadi 'cuiica ná va'ai cheeti
nguuvi
(Lc. 12.33-34)**

¹⁹Caⁿa Jesús: Ndís'tiī ní nguéeⁿ
dííⁿ nī chí cuuvi 'cuiica nī ná

iⁿ'yeeⁿdí 'cūū naachi véé i'yéevē
chí di'tuuví tī ndúúcū che'e
yáⁿāa chí tuuví ní naachi véé
chí duucu ní diduucú sa. ²⁰Naati
n'dáacā chí dííⁿ nī chí 'cuūndí
yeⁿe nī ná va'ai cheeti nguuvi
naachi nguéeⁿ véé i'yéevē chí
di'tuuví tī ndíí nguéeⁿ ndúú che'e
yáⁿāa chí tuuví, ndíí nguéeⁿ
ndúú cuuvi cundaā chí duucu ní
diduucú sa. ²¹Caati naachí canée
vaadi 'cuiica yeⁿe nī, miiⁿ canee
staava yeⁿe nī chí nadicadiínúúⁿ
nī yeⁿe tanducuéⁿē.

**Chídeevē yeⁿe cuerpo yeⁿe yú ní
nduutinaaⁿ yú
(Lc. 11.34-36)**

²²Caⁿa Jesús chí chídeevē
yeⁿe cuerpo yeⁿe yú chííⁿ chí
nduutinaaⁿ yú. Ndúúti chí
nduutinaaⁿ nī n'daācā, tuu'mi
ní núúⁿmáⁿ ncheete cuerpo
yeⁿe nī ní inaaⁿ chí deevē. ²³Ní
nduuti chí nduutinaaⁿ nī nguéeⁿ
n'dai, tuu'mi ní núúⁿmáⁿ ncheete
cuerpo yeⁿe nī cunée na maāiⁿ.
'Tíicā nduuti chí deevē chí cánee
nduucú nī nguéeⁿ n'daācā, tuu'mi
ní canée nī na maāiⁿ chí díítūu
n'dái.

**Jesús ngaⁿa yā yeⁿe chí 'cuiica 'iiⁿyāⁿ
(Lc. 16.13)**

²⁴Mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ nguéeⁿ cuuvi
dichíí'vē yā 'uūví iivi yā caati
dinéⁿe yā 'aama yā ní nguēe
dinéⁿe yā taama yā. Ní n'dáacā
nadicádíínuuⁿ yā yeⁿe 'aama yā
ní nguéeⁿ n'daācā nadicádíínuuⁿ yā
yeⁿe taama yā. Nguéeⁿ cuuvi in'nuúⁿ
nī vaadi 'cuiica yeⁿe nī ní dichíí'vē
nī iivú Ndyuūs.

**Ndyuūs idííⁿ yā cuidado yeⁿe 'iiⁿyāⁿ
yeⁿe yā**

(Lc. 12.22-31)

²⁵Chuū ngaⁿá ngí ndís'tii: Nguéé nadicadíínuuⁿ nī yeⁿe vida yeⁿe maaⁿ nī, o yeⁿe chí che'é nī, o yeⁿe chí cu'u nī, ndíí nguéé ndúú cáávā chí neⁿe cuerpo yeⁿe nī chí 'cuēetinúu nī. ¿Áá nguéé yaⁿai ca vida yeⁿe nī nguéé ti chí ngé'e nī? ¿Áá nguéé yaⁿai ca chí'vē cuerpo yeⁿe nī nguéé ti catecai nī? ²⁶Cuin'diichí nī 'yaada yeⁿe nanguuvi. Nguéé ngiinú tī ndaata, ndíí nguéé ngii cosecha yeⁿe tī, ndíí nguéé ndúú ín'guain'daí tī yeⁿe tī. Chiida yú chí cánée ná va'ai cheeti nguuví ng'a yā chí nge'e tī. ¿Áá nguéé yaⁿai cá chí'vē ndís'tii nguéé ti 'yaada? ²⁷¿Cheé ndís'tii chí néené n'dai tííⁿ nī cúúví iintíineeⁿ nī áámá yuūchí yeⁿe chí yaācu nī?

²⁸¿De'e cáávā chí ínadicadíínuuⁿ nī yeⁿe catecai nī? Nadacadíínuuⁿ nī yeⁿe naāndā cuēē yeⁿe cuēeti táácā chí n'giita. Nguéé dííⁿ ntiiⁿnyuⁿ ndíí nguéé ndúú idin'daí hilo. ²⁹Naati 'úú ní ngaⁿá ngí ndís'tii, chí rey Salomón miíⁿ ní ndúúcu tanducuéⁿe catecaí yā chí n'déévé n'dai ndii tuunu ngii 'yáⁿā naati nguéé neené n'déevéé tan'dúúca yeⁿe naāndā s'eeⁿ. ³⁰Nduútí chí Ndyuūs idííⁿ yā cuidado yeⁿe yáatā chí vee cuēeti chí maāⁿ ní canee ní cavyaaⁿ ní ntíⁿ ní n'nee yaⁿā 'iiⁿyāⁿ. ¿Áá nguéé dííⁿ cá Ndyuūs cuidado yeⁿe ndís'tii, 'iiⁿyāⁿ chí duū'vii 't'éenu nī Ndyuūs? ³¹Nguéé nadicadíínuuⁿ ndís'tii, ní caaⁿmaⁿ nī 'tíicā: ¿De'e che'é nū? o ¿de'e cu'ú nū? o ¿de'e 'cuēetinúu

'nū? ³²'Iiⁿyāⁿ chí nguéé yeⁿe ndaata Israel in'nuúⁿ yā dendu'ú chí 'túúca. Chiida yú chí cánée yā ná va'āi cheeti nguuví déenu yā tanducuéⁿe dendu'ú chí necesidades neⁿe yú.

³³Naati ndís'tii ní canee chí in'nuúⁿ nī vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿe náachi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā ndúúcu vaadí cuaacu yeⁿe Ndyuūs, ní 'íicú tanducuéⁿe dendu'ú 'cūú ní ntiineeⁿ yā yeⁿe nī. ³⁴Nguéé nadicadíínuuⁿ nī yeⁿe cavyaaⁿ caati cavyaaⁿ ní táámá nguuví ndúúcu yeⁿe, ní 'íicú nguuví ní 'āā véé nūⁿ chí véé. Dámaāⁿ nadacadíínuuⁿ nī yeⁿe maaⁿnguuví, 'āā 'tiicá nūⁿ.

**'Túúca ngaⁿa Jesús: Nguéé tun'daá nī
nuuⁿndi yeⁿe táámá 'iiⁿyāⁿ**

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 Jesús caⁿa yā: Ndís'tii ní nguéé caaⁿmaⁿ néeⁿ nī yeⁿe táámá 'iiⁿyāⁿ maaⁿ ní 'íicú Ndyuūs nguéé caaⁿmáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe nī. ²Caati ndúúti chí ndís'tii caaⁿmaⁿ nī nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ, 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs caaⁿmáⁿ yā nuuⁿndi yeⁿe nī. Nduuti chí n'deeé n'daí caaⁿmáⁿ nī, 'tiicá ntúūⁿ caaⁿmáⁿ Dendyuūs yeⁿe nī. Nduuti chí duu'ví nūⁿ, 'tiicá ntúūⁿ Ndyuūs caaⁿmáⁿ yā yeⁿe nī. ³¿De'e cúúví chí maaⁿ nch'eté nūⁿ n'gíínu nī nuuⁿndi chí dííⁿ tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ ní nguéé inaaⁿ nī nuuⁿndi ch'ete chí dííⁿ nī? ⁴¿De'e cúúví chí caaⁿmáⁿ nī 'iiⁿyāⁿ yeⁿe chí dííⁿ yā chí nguéé n'daācā nduuti chí ndís'tii dííⁿ nī cosas chí nguéé n'daācā? 'Caandivééⁿ nī. Véé nuuⁿndi yeⁿe nī chí ch'ete chí nguéé ndaacadaamí nī yeⁿe. ⁵Ndís'tii 'iiⁿyāⁿ 'uúví naaⁿ 'uuví cheendi nī. Dííⁿ cá maáⁿ nī

ndaacadaamí nī yeⁿe nuuⁿndi chí dííⁿ nī ní 'íicú cuuvi caaⁿmaⁿ nī yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí canéé chí din'daācā yā ní ndaacadaamí yā yeⁿe nuuⁿndi chí dííⁿ yā.

⁶Nguéé ca'a nī dendu'ū chí yeⁿe Ndyuūs 'yaānā s'eeⁿ ti 'yaānā s'eeⁿ cuuvi contra yeⁿe nī. Ní caⁿ'á tī che'e tī ndís'tiī chí pedazos cánéé nī. Nguéé 'cuíi nī cosas yeⁿe nī chí dichíí'vē tan'dúúccā perlas nanááⁿ puercos ti cuuvi nanguεεcúndii tī ní ca'a ta'á tī ní ndís'tiī canéé nī maaⁿ ca'a tī.

Caacá nī, in'nuúⁿ nī, ní yaa'ví nī cheendi va'ai

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷Caⁿ'a Jesús: Caacá nī Ndyuūs, ní Ndyuūs téé yā yeⁿe nī. In'nuúⁿ nī ní ndaāca nī. Yaa'ví nī cheendi va'āi ní nan'guaaⁿ yeⁿ'é nī. ⁸Caati nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngiica Ndyuūs ní Ndyuūs ca'a yā yeⁿe yā. Ní nducyááccā 'iiⁿ'yāⁿ chí in'nuuⁿ yā, ní inndaaca yā. Ní nducyááccā 'iiⁿ'yāⁿ chí yaa'vi yā cheendi va'āi, ní nan'guaaⁿ yeⁿ'é yā.

⁹¿Chéé yeⁿe ndís'tiī taachi caaca daiya nī 'aama pan, ca'a nī 'áamá tuūu? ¹⁰O nduuti chí caaca daiyá nī 'áamá 'yaācā, ¿áá ca'á nī 'áamá cúu? ¹¹Nduuti chí ndís'tiī chí cúⁿncheeⁿ nī deenú nī ca'a nī cosa chí n'daācā daiya nī, ndii 'tεε cá Chiida yú chí canéé yā na va'ai chεeti nguuví ca'á yā cosas chí n'dááccā n'dai cá 'iiⁿ'yāⁿ chí caaca yā Ndyuūs.

¹²Tíicā chí tanducuéⁿē chí neⁿ'é nī chí dííⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcu nī, chuū ntúūⁿ dííⁿ nī ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ. Chuū chí ley yeⁿe Moisés ndúúcu chí canéé nguūⁿ yeⁿe profetas s'uuⁿ ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ.

Cheendi va'āi chí 'tuūcuú

(Lc. 13.24)

¹³Caⁿ'a Jesús: Cundāa nī chééndí va'āi chí 'tuūcuú, tí cheendi va'ai ch'εēⁿū ndúúcu yúúní ch'εēⁿū, chíiⁿ chí candéé 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a yā na infierno. Néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaa yā chééndí va'ai chí ch'εēⁿū miiⁿ. ¹⁴Naati chééndí va'āi 'tuūcuú miiⁿ ní yúúní cuééⁿ miiⁿ chí candéé 'iiⁿ'yāⁿ chí caⁿ'a yā na vida cueⁿe daāⁿmaⁿ. Ní duu'ví 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaāca yā chééndí va'āi miiⁿ.

Yá'a ní cucáávā n'gui'i yeⁿ'ē tuumicádíínuuⁿ nī

(Lc. 6.43-44)

¹⁵Caⁿ'a Jesús: Dííⁿ nī cuidado ndís'tiī yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ profetas chí falsos yā chí ngaⁿ'a yā chí ndεε yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs naati nguεε 'tíicā. Taachi nndaa yā nanááⁿ ndís'tiī cuaaⁿ dáámí 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ tan'dúúccā catecai 'iiti cuūchī naati cuááⁿ chεēti yā tan'dúúccā 'yáá'yāⁿ ngaātāá chí taaⁿ tī. ¹⁶Ní yeⁿ'e chí dííⁿ yā tuumicádíínuuⁿ nī yeⁿ'e yā. ¿Áá cuta'a 'iiⁿ'yāⁿ uvas yeⁿ'e yááⁿ? o ¿áá cuta'a 'iiⁿ'yāⁿ n'guiidii yaaⁿ nguuví yeⁿ'e yááⁿ? Nguεε 'tíicā. ¹⁷Tíicā, nducyaaca yá'a chí n'dái, n'daācā ngíí n'gui'i n'dáacā yeⁿ'ē, naati yá'a chí nguéé n'daācā ní nguéé n'dai n'gui'i yeⁿ'ē. ¹⁸Áámá yá'a chí n'dáacā nguéé 'cuūndi n'gui'i chí nguéé n'daācā, ndíí nguéé ndúú yeⁿ'e chí nguéé n'daācā 'cuūndi n'gui'i chí n'daācā yeⁿ'ē. ¹⁹Nducyaaca yá'a chí nguéé n'daācā ngíí n'gui'i yeⁿ'ē, 'iiⁿ'yāⁿ ní 'cáaca yā ní 'cuūi yā na yaⁿ'ā. ²⁰Tiicā ntúūⁿ ndís'tiī tuumicádíínuuⁿ nī

yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ cáāvā cosas chi díiⁿ yā
yeⁿe chi n'daacā o yeⁿe chi nguée
n'daacā.

**Nguée cuuví cundaa nducyaaca
'iiⁿ'yāⁿ na va'ai cheeti nguvi**

(Lc. 13.25-27)

²¹ Jesús ngaⁿa yā 'tíicā: Nguée
nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ngaⁿá yā
yeⁿe 'úú: N'díí Señor, Señor, ní
cuuví cundaa yā naachí Ndyuūs
ngaⁿa ntiiⁿ'nyuⁿ yā, dámaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
chi díiⁿ yā tan'dúúicā chi neⁿe
Chiidá chi canee yā na va'ai cheeti
nguvi. ²²Nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'úú nguuví
yeⁿe juicio N'díí Señor, Señor, ¿'áá
nguée caⁿ'a nū nduudu cuaacu
ndúúicū chi duuchí nī ní tun'dáa nū
yááⁿ'nguiniūⁿ yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ ndúúicū
chi duuchí nī? Ní nééné n'deēe
vaadi n'gínú idiiⁿ nū ndúúicū chi
duuchí nī. ²³Tuu'mi ní 'úú Cristo
caaⁿ'máⁿ cuaacú cuuví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
'Úú nguée n'diichí tandíí ndís'tii.
Cuví nī yeⁿe 'úú, ndís'tii chi nguée
n'daacā díiⁿ nī.

**Yeⁿe ndúú 'uúví cimientu yeⁿe va'ai
s'eeⁿ**

(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴Ní caⁿ'a ntúūⁿ Jesús: 'Áā du'ú
nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'giindiveéⁿ yā
ndúúúú 'cūū yeⁿe níicú idiiⁿ yā
chēe chi 'úú ngaⁿá, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní
tan'dúúicā 'áámá saⁿā chí n'dēēvee
nadicádíínuuⁿ sa. Saⁿā miiⁿ din'dái
sa vaacu sá na 'áámá yáává. ²⁵Níicú
chééⁿ cúúví naⁿā ní ch'iita yíicú.
Ní chéenū 'yúúné taaⁿ contra
yeⁿe va'ai miiⁿ ní nguée chindeeve
caatí n'daacā chééndii na yáává
miiⁿ. ²⁶'Áā du'ú nūⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi

n'giindiveéⁿ yā nduudú 'cūū yeⁿe ní
nguée idiiⁿ yā tan'dúúicā chi ngaⁿá,
'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ní tan'dúúicā 'aama saⁿā
chi nguée n'daacā inadícádíínuuⁿ
sa. Saⁿā miiⁿ ní din'dái sa vaacu sa
na yáⁿā ndúútii. ²⁷Ní cheeⁿ cuuvi
naⁿā ní ch'iita yíicú miiⁿ. Ní chéenū
'yúúné taaⁿ contra yeⁿe va'ai miiⁿ ní
va'ai chideeve ní ntuūvii.

²⁸Taachí Jesús miiⁿ ch'iinu caⁿ'a
yā ndúúúú 'cūū, 'iiⁿ'yāⁿ míⁿ cheⁿe
yiinú yā yeⁿe chíⁿ chí ngi'cueeⁿ
Jesús. ²⁹Caati Jesús miiⁿ ngi'cueeⁿ
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúicā 'áámá
'iiⁿ'yāⁿ chí déenu o 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí
ngaⁿa ntiiⁿ'nyúⁿ yā nguée tan'dúúicā
'áámá maestro chi ngi'cueeⁿ ley
yeⁿe yā.

**Jesús idiiⁿ yā chi nduūvā yeⁿe 'áámá
saⁿā yeⁿe ca'ai chi nguvi lepra chí
ín'duuti yuūtē yeⁿe sa**

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 Taachí Jesús cuch'eeⁿ yā na
'áámá yīicū, nééné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
cueⁿe yā ndúúúú yā. ²N'diichí
nī. Nanááⁿ Jesús ndaaⁿ 'áámá saⁿā
chi ndíí sa 'áámá ca'ai chi nguvi
lepra chí índuuti yuūtē yeⁿe sa. Ní
chíntii'ya sa nanáaⁿ yā ní s'teenu
sá ní caⁿ'a sa chiiⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ: N'díí
Señor, nduuti chi neⁿe nī, ní díiⁿ nī
chi nduūvā yeⁿe.

³Jesús ní n'doó yā ta'á yā ní tuu'ví
yā saⁿā miiⁿ ní caⁿ'a yā chiiⁿ yā saⁿā:
'Úú neⁿe. Nduūvā yeⁿe di. Tuu'mí
nūⁿ ndúúvā n'daacā yeⁿe sa ní
nduūvī deeve sa. ⁴Tuu'mi ní Jesús
ní caⁿ'a yā chiiⁿ yā saⁿā miiⁿ: Cuéⁿe
di ní 'cuuⁿ'míⁿ dí cuerpo yeⁿe di
nanááⁿ chiiduú ní ca'a di ofrenda
nanááⁿ Ndyuūs tan'dúúicā chí ngaⁿa
na ley chi dinguuⁿ Moisés. 'Tíicā ní

chiiduú caaⁿmaⁿ cuaacú yā yeⁿē di nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ, ní nguée 'cuuⁿmiⁿ di yeⁿē chí chií ndúúcu di mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ.

Jesús díiⁿ yā chi nduūvā yeⁿe 'aama mozo yeⁿe capitán romano

(Lc. 7.1-10)

⁵Taachí Jesús cáámá ndaa yā na yāāⁿ Capernaum, ndaā 'áámá saⁿā capitán yeⁿe ndaata yeⁿe 'iiⁿyāⁿ romanos nguée yeⁿe ndaata Israel. Ní ndaā sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní di'cuútu sa 'iiⁿyāⁿ. ⁶Ní caⁿa sa chií sa Jesús: N'díi Señor, mozo yeⁿē candiítí sá na cama ndúúcu ca'āi chi in'dúúvú cuerpo yeⁿē sa. Nééné ya'āi ngiitá sa.

⁷Jesús caⁿa yā chií yā saⁿā: 'Úú ní caⁿá ní díiⁿ chí saⁿā ní nduūvā yeⁿē sa.

⁸Saⁿā capitán nan'guεεcútaⁿa sa ní caⁿa sa chií sa Jesús miiⁿ: N'díi Señor, 'úú nguée neené n'dai 'úú chí cundaa ní chéétí va'āi yeⁿē. Dámaāⁿ chí caaⁿmaⁿ núuⁿ ní saⁿā mozo yeⁿē ndúúvā yeⁿē sa. ⁹'Úú ní saⁿā chí véé saⁿā ndíi tíiⁿ yeⁿē, ní ngaⁿā ntiⁿnyúⁿ yā yeⁿē 'úú. 'Úú ntúūⁿ ní ngaⁿá ntiⁿnyúⁿ yeⁿē cien soldados chi maaⁿ poder yeⁿē. 'Úú ní ngaⁿá ngií 'aama sa: Cúnaⁿā di, ní inaⁿā sa. Ní ngaⁿá ngií taama sa: Cuchí di, ní chií sa. Ní ngaⁿá ngií mozo chi diiⁿ mandado yeⁿē: Diiⁿ di ntiⁿnyúⁿ 'cūū, ní diiⁿ sa.

¹⁰Taachi Jesús ch'iindiveéⁿ yā chuū cheⁿé yiinú yā. Ní caⁿa yā chií yā 'iiⁿyāⁿ chi ndúúcu yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngií ndis'tií chí 'úú nguée īndaacá 'iiⁿyāⁿ chi i'téenu n'dai yā mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel tan'dúúca

saⁿá 'cūū. ¹¹Ní ngaⁿá ngií ndis'tií, chí neené 'yaaⁿ yā chí caaca yā cuaaⁿ ná ícan'daa 'yáⁿā ndúúcu cuaaⁿ na ngiíya 'yáⁿā ní 'cuēeté yā ná va'ai cheeti nguuví ndúúcu Abraham, ndúúcu Isaac, ndúúcu Jacob. ¹²Naati n'deee n'dái daiyá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel chí canée chí 'cuēetinée yā naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā ná va'ai cheeti nguuví, Ndyuūs tun'dáa yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chuva'āi naachí maāiⁿ. Míiⁿ ní cuεecu yā ní che'e 'diiⁿyuⁿ yā ti nguée i'téenu yā Dendyuūs.

¹³Tuuⁿmi ní Jesús miiⁿ caⁿa yā chií yā capitán miiⁿ: Cunaⁿā di. Tan'dúúca chí i'téenu di chí 'úú idiíⁿ chí nduūvā yeⁿe mozo yeⁿē di, 'tíicā cuuví ndúúcu mozo yeⁿē di. Ní hora miiⁿ nūuⁿ nduūvā yeⁿe mozo yeⁿē sa.

Jesús díiⁿ yā chi nduūvā yeⁿe indáⁿā Pedro

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

¹⁴Guayivi ní ndaā Jesús ná va'ai yeⁿē Pedro miiⁿ ní n'diichí yā chí indáⁿā Pedro miiⁿ candiiti yā na cama. Ndēē 'iiⁿnūⁿ taán táⁿā miiⁿ.

¹⁵Jesús tuuⁿví yā ta'ā tá ní 'iiⁿnūⁿ miiⁿ ní chivii. Tuuⁿmi ní tánⁿā miiⁿ ní nducueeⁿ tá ní diiⁿ ta mandado yeⁿē 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ca'a ta chí che'e yā.

Jesús díiⁿ yā chi nanduūvā yeⁿē n'deee n'dái 'iiⁿyāⁿ

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

¹⁶Taachi chí 'da'a nguuví miiⁿ, tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ miiⁿ ndaa yā chí ndée yā 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ nanááⁿ Jesús. Ndēē yā 'iiⁿyāⁿ chí snée yā ndúúcu espíritu yeⁿe

yáá'n'guiniūu". Jesús ca"n'a yā 'áámá nduudu nūu" ní tun'dáa yā espíritus ye"e yáá'n'guiniūu" ye"e 'ii"yā". Ní díí" yā chí nduuva ye"ē nducyáácá 'ii"yā" s'ee" chí ngííta yā. ¹⁷Tííca ní cuuví cuaacu chí ca"n'a sa"ā profeta Isafas ndíí cuaa" vmnaa" taachí ca"n'a yā 'túúcā: 'Ii"yā" maá" yā sta'á yā ca'āi ye"e yú ní candéé yā vaadi ya'ai ye"e yú.

**'Ii"yā" āā ne"e yā ca"n'a yā ndúúcū
Jesús**

(Lc. 9.57-62)

¹⁸Taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca 'ii"yā" cuaa" diitú yā ca"n'a yā chíi yā discípulos ye"e yā chí cho'ó yā táámá lado ye"e nuū"nī"yá"ā.

¹⁹Áámá sa"ā chí ngi'cuee" ley ndaā sa nanáá" Jesús ní ca"n'a sa chíi sa 'ii"yā": N'díí Maestro, ca"á ndúúcu nī 'āā tíí nūu" naachi cá"n'a nī.

²⁰Jesús ca"n'a yā chíi yā sa"ā mii": 'Yuunéé" ní véé yiivi yáává ye"e tī. 'Yáádá ye"ē nanguuvi véé 'dééce tī naati 'úú chí Sa"ā chí Daiya Dendyuūs nguéé va'ai chí vaacú naachi cundiití tíí".

²¹Táámá discípulo ye"é yā ca"n'a sá chíi sa Jesús: N'dii Señor, vmnáá" vmnaa" téé nī lugar 'úú ti ca"á 'cuūchí chiidá ní ca"n'a yú.

²²Jesús nga"n'a yā ngii yā sa"ā: Cuchí di ndúúcū 'úú. Cu'nee" dí 'ii"yā" chí nguéé i'téenu yā chí 'cuuchí yā tiná"ā chí chiida di. Tí 'ii"yā" s'ee" tan'dúúcā tiná"ā 'tííca yā.

**Jesús chí'nee" 'díí" yā olas ye"ē
nuū"nī"yá"ā nduūcū 'yúúné chí táá"**

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³Jesús sndaa yā na 'áámá barco ní discípulos ye"e yā cue"e yā

ndúúcu yā nī sndaa yā na barco mii". ²⁴Hora míf" nūu" ní ndaā 'áámá 'yúúné táá" chí olas ye"e nuū"nī"yá"ā mii" ní ch'ēete cá chí ndaā nuū"nī" cheeti barco mii". 'Téé 'téé nūu" nguéé cánduūu ná barco. Jesús mii" ní cyaadu yā. ²⁵Discípulos ye"é yā ndaa yā nanáá" Jesús ní nanduūchí yā 'ii"yā" mii" ní nga"n'a yā ngii yā Jesús: N'dii Señor, nadanguá"ai nī s'uūú" caati 'cuūvi yú. 'Āā 'cuēechi yú cuaa" maa" nuū"nī"yá"ā.

²⁶Jesús ca"n'a yā chíi yā discípulos ye"é yā: ¿De'ē cúuví chí 'va'á nī? Ndís'tií ní dúú'vii i'téenu nī. Tuu'mi ní Jesús nducuee" yā ní yaa'vi yā 'yúúné míf" ndúúcū nuū"nī"yá"ā chí cu'néé" 'dii". Ní hora míf" nūu" canee 'dii". ²⁷Discípulos ní che"e yiinú yā ní ca"n'a yā nguaa" vi'i: ¿Du'u sá"ā chí 'túúcā, ti ndii 'yúúné ndíí nuū"nī"yá"ā n'giindiveéé" ye"nē sa?

**Sa"ā s'ee" ye"e yá"ā Gadara chí
véé espíritus ye"e yáá"n'guiniūu"
ndúúcu sa**

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸Taachi Jesús ndúúcū discípulos ye"é yā cho'ó yā nuū"nī"yá"ā mii" ní ndaā yā nīi"nuú" na yá"ā Gadara mii", snéé na 'uuvi sa"ā chí snéé sa ndúúcū espíritus ye"e yáá"n'guiniūu" ní nacan'dáa sa na yiive yáává chí nguaa" yáinyā". Ní nééné taa" sa chí mar 'áámá 'ii"yā" nguéé ngíí ngo'ó yā yúúní mii". Sa"ā s'ee" ní ndaa sa nanáá" Jesús. ²⁹Ní 'cai yiicu sa: N'dii Jesús Daiya Dendyuūs, ¿dé'ē canéé ye"é nī ndúúcū nús'uu? ¿Āá ndaā nī 'muu" chí di'vaachí nī ye"ē nús'uu taachi

'āā cuéé cúúnú ca'a tiempo taachi Dendyuūs ca'a yā castigo?

³⁰Ní naachi snéé saⁿā s'eeⁿ ní yaⁿai 'téé na 'áámá yīicū. Ní niiⁿnuúⁿ saⁿā s'eeⁿ snéé 'yaaⁿ n'dáí puercos, chi nge'é tī. ³¹Ní espíritus yeⁿe yááⁿ'guinūuⁿ miiⁿ ní di'cuíftu sa Jesús miiⁿ: N'dii Jesús, ndúúti chi tun'dáa nī nús'uu yeⁿe saⁿā s'uuⁿ, 'cuáaⁿ nī chi cundaa 'nū chēeti puercos miiⁿya. ³²Jesús miiⁿ caⁿa yā chii yā espíritus yeⁿe yááⁿ'guinūuⁿ: Cuéⁿe nī. Tuu'mi ní espíritus yeⁿe yááⁿ'guinūuⁿ cān'daa sa ní cueⁿe sa chēeti puercos. Cuin'diichí nī. Nducyaaca puercos chéenu tī na yīicū miiⁿ ní chingéé nuúⁿ tī nguááⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿā ní ch'lí nuúⁿ tī nguááⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ.

³³Iiⁿ'yāⁿ chi diiⁿ cuidado puercos miiⁿ cunaⁿ'á yā ngéenu yā na yāāⁿ miiⁿ ní caⁿa yā tanducuéⁿ'ē chí chii tan'dúucā chí chó'oo yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chi snéé ndúúcū espíritus yeⁿe yááⁿ'guinūuⁿ. ³⁴Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yāāⁿ miiⁿ cheⁿe yā n'diichi yā Jesús. Taachí ndaa yā naachi canéé Jesús miiⁿ, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní di'cuíftu yā Jesús miiⁿ chí cuéeví yā yeⁿ'ē yāāⁿ vaacú yā.

Jesús diiⁿ yā chi nduuvā yeⁿe 'áámá saⁿā ndúúcū ca'āi chi in'dúuví sá

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 Tuu'mi ní Jesús miiⁿ sndáa yā na barco, ní cueⁿ'é yā táamá lado yeⁿ'ē nuūⁿnīⁿ'yáⁿā ní cueⁿ'e yā ní ndaa yā yāāⁿ vaacú yā. ²Tuu'mi ní ndaa nanááⁿ Jesús 'iiⁿ'yāⁿ ní ndēe yā 'áámá saⁿā ndúúcū ca'āi chi in'dúuví cuerpo yeⁿe sa. Candúu sa na 'áámá yīive. Taachí Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā chi saⁿā s'eeⁿ

i'téenu sa yeⁿ'é yā, tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā saⁿa miiⁿ: Nduuví tiínú di daiyá. 'Úú 'āā nadach'ēecú nuuⁿndi yeⁿ'ē di.

³Tuu'mi ní náⁿā saⁿā s'eeⁿ chi ngi'cueeⁿ ley chi snee sa miiⁿ tucá'a sa nadacadínuuⁿ sa nguaaⁿ maāⁿ sa: Sáⁿa 'cūū ní ngaⁿ'a taaⁿ sa contra yeⁿe Ndyuūs. ⁴Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā vaanicadínuuⁿ yeⁿ'ē sa ní caⁿ'a yā chii yā saⁿā s'eeⁿ: ¿Dē'ē cuuvi chi nguéé n'daācā inadicadínuuⁿ nī na staava yeⁿ'e nī? ⁵¿Chēe cá chi nguéé ngiⁿ'ii chi caaⁿ'máⁿ cuuví sáⁿ'a 'cūū: Nuuⁿndi yeⁿ'ē di nch'ēecú o chi caaⁿ'máⁿ: Ndúcuééⁿ dí ní caaca dí? ⁶Tíicā ngaⁿ'á chi ndís'tii cadínuuⁿ nī chi Saⁿā chi Daiya Dendyuūs ní véé poder yeⁿ'ē sa na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū chi nadach'ēecú sa nuuⁿndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Tuu'mi ní caⁿ'a yā chii yā saⁿā ndúúcū ca'āi chi in'dúuví sá: Nducueeⁿ di ní nta'a di yīive yeⁿ'e di ní cunaⁿ'ā di na vaacu di.

⁷Tuu'mi ní saⁿā miiⁿ ní nducuééⁿ sá ní cúnaⁿ'ā sa na vaacu sa. ⁸Taachí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ n'diichí yā chuū cheⁿ'e yīinú yā ní caⁿ'a yā: Dē'e chúucā ch'ēete Dendyuūs chí ca'á yā poder 'cūū saⁿā iⁿ'yeeⁿdí cūū.

Jesús yaa'vi yā saⁿā chi nguuví Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹Jesús cho'ó yā miiⁿ, ní cachiicá yā ní n'diichí yā 'áámá saⁿā chi nguuví sa Mateo. Mateo miiⁿ ní vee sa na cuarto naachi nadí'f'vē 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē yán'āa yeⁿ'e yā. Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿā: Díí, cuchí di caⁿ'ā di nduucú. Ní Mateo miiⁿ nducueeⁿ sa ní cueⁿ'e sa ndúúcū Jesús.

¹⁰Taachí Jesús vɛɛ yā na mesa ná va'āi yeⁿe Mateo miiⁿ, hora mífⁿ neéné 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ publicanos chi cobradores chí inn'guɛɛ yā yeⁿe impuesto ndúúcu 'iiⁿyāⁿ nuūⁿndíí ní ndaa yā ní ch'ɛɛtɛ yā na mesa ndúúcu Jesús ndúúcu discípulos yeⁿe yā. ¹¹Taachí 'iiⁿyāⁿ fariseos n'diichí yā chuū, caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿe Jesús: ¿Dɛ'ɛ cúúví chí nge'e maestro yeⁿe nī ndúúcu saⁿ'ā publicanos chi cobradores chí inn'guɛɛ yā yeⁿe impuesto ndúúcu 'iiⁿyāⁿ nuūⁿndíí?

¹²Taachí Jesús ch'iindiveeⁿ yā chuū, caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'iiⁿyāⁿ chi nguée ngiitā nguée neⁿe yā 'aama médico, dámaaⁿ 'iiⁿyāⁿ chí ngiitā. ¹³Cueⁿe nī ní tuumicádiinuⁿ nī dɛ'e chí canée nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs ndúúcu chí neⁿ'ɛ caaⁿ'maⁿ chí 'tíicā: 'Úú neⁿ'é chí 'iiⁿyāⁿ nduuví ya'āi 'iinú yā ndúúcu ví'i. 'Úú ní nguée neⁿ'é chí 'caaⁿ'nuⁿ yā 'iiti ní ca'á yā 'iiti tan'dúúca ofrenda cucáávā 'úú. Ní 'úú ní nguée cuchii iⁿ'yeeⁿdí 'cūú chí yaa'ví 'iiⁿyāⁿ chí nadacádiínuⁿ yā chí n'dáaca yā ti nguée dinuuⁿndí yā, naati 'iiⁿyāⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿe yā ní 'íicú ndaacadaamí yā yeⁿ'ɛ nuuⁿndi yeⁿe yā.

'Iiⁿyāⁿ ntinguuneeⁿ yā yeⁿ'e chí nguée ca'diiⁿnúⁿ yā ti caaⁿ'maⁿngua'a yā
(Mr. 2.18-22; Lc. 5.33-39)

¹⁴Tuu'mi ní discípulos yeⁿe Juan chí chɛɛdínuⁿniⁿ yā ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: N'dii Jesús, ¿dɛ'ɛ cúúví chí nús'uu ndúúcu 'iiⁿyāⁿ fariseos neéné n'dee cuūví nguée nga'diiⁿnúⁿ nū ní discípulos yeⁿe nī nga'dííⁿnúⁿ yā?

¹⁵Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿Áá cuuví 'cuɛɛtinée 'iiⁿyāⁿ ndúúcu catecai 'cuáiⁿ tinaⁿ'ā taachí caⁿ'á yā naachi n'giindivaacu 'iiⁿyāⁿ neⁿ'e chí saⁿ'ā chí n'giindivaacu miiⁿ canée sá? Naati ndaa nguuví chí isaⁿ'ā yeⁿ'e yā ní cuaví sa yeⁿ'é yā ti 'cuūví sa; tuu'mi ní nguɛɛ ca'diiⁿnúⁿ yā.

¹⁶Mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ nguée cúúví cuta'á yā 'áamá tiinūⁿ ngai chí nguée naaⁿnu yā chí n'dyaatá yā na catecai ndiicúu yeⁿ'e yā. Nduuti chí 'tíicā diíⁿ yā, caātā ndu'ū tiinūⁿ ndiicúu. Ní cuuví ch'ɛɛtɛ ca naachí ndíí nteeⁿ tiinūⁿ ndiicúu. ¹⁷Ndíí nguée ndúú caaⁿ'yúⁿ 'iiⁿyāⁿ vino ngai chéétí bolsa yiiⁿmaⁿ ndiicúu tan'dúúca chí diíⁿ 'iiⁿyāⁿ tiempo chí chó'oo caati yiiⁿmaⁿ ndiicúu miiⁿ ní cúteeⁿ ní vino miiⁿ ní cungéɛ. Ní cuuví ndái yiiⁿmaⁿ. Caaⁿ'yúⁿ yā vino ngai chɛɛti bolsa yiiⁿmaⁿ ngai; ní cuaví'i nduu 'uūví n'dáaca canée yeⁿ'ɛ.

Jesús diíⁿ yā chí nanduūvā yeⁿ'e
'uūví n'daataá

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸Taachí Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ndúúdu 'cūú, 'áamá saⁿ'ā chí ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā yeⁿ'e yáacū sinagoga ndaa sa nanááⁿ Jesús, ní chiintiiⁿya sá ní chi'teenú sa. Ní caⁿ'a sa chí sa 'iiⁿyāⁿ: N'dii Jesús, miniiⁿyuⁿ ch'ií daiyá; naati cuchíí nī ní cun'duu nī ta'a nī vmnaaⁿ yeⁿ'ɛ tá ní nnduuchi tá.

¹⁹Ní Jesús nducueeⁿ yā ní cueⁿ'e yā ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā ní ndaa yā ndúúcu saⁿ'ā miiⁿ na vaacu sá. ²⁰Tuu'mi ní 'áamá n'daataa chí canée ndúúcu 'áamá ca'ai, chí

ican'dáa yuúⁿ yeⁿe cuerpo yeⁿe tá 'āā ndiichúví nduūyū ndaa niiⁿnuⁿ tá cuaaⁿ dáámí Jesús. Tuū'vi tá naachí ndeetúú yeⁿe catecai Jesús miⁿ. ²¹Ti taⁿā miiⁿ maāⁿ tá nadicádiinuuⁿ tá 'tíicā: Ndúúti chi 'úú tuū'ví dámaaⁿ catecai yā, tuu'mi ní nduūvā yeⁿé. ²²Tuu'mi ní Jesús nguēcúndii yā ní n'diichi yā táⁿā, ní caⁿa yā chii yā táⁿā: Cúúví dítiínú di, díí daiyá; 'āā nanduuvā yeⁿe di ti i'téenu di 'úú. Hora míⁿ nūuⁿ táⁿā miiⁿ nánduūvā yeⁿe tá.

²³Taachí Jesús miiⁿ sndaa yā na va'ai yeⁿe sáⁿā chi ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā yeⁿe yáacū sinagoga tuu'mi ní n'diichí yā 'iiⁿyāⁿ chi i'tiiví yā flauta, ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi n'gai yā, ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chi ngēcū yā ní snéé yā naachi candífti tináⁿā. ²⁴Ní Jesús caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Cuvíi ní; ti ta'díí miiⁿ nguée n'dii tá, cyaadu tá. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ch'ííⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ. ²⁵Taachi tun'dáa yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chæti va'āi, Jesús ndaa yā va'āi ní sta'á yā ta'ā n'daataa 'lííⁿ miiⁿ, ní n'daata 'lííⁿ miiⁿ ní nducueeⁿ tá. ²⁶Chuū chí diiⁿ Jesús ní ndōō fama miiⁿ nuuⁿmaⁿ ná yāāⁿ naachí chii chuū.

**Jesús dííⁿ yā chi nanduūvā
'uuví 'iiⁿyāⁿ chi ngueenááⁿ**

²⁷Taachi Jesús cho'ó yā yeⁿe miiⁿ, ní 'uuví saⁿā chi ngueenááⁿ can'dáa sa 'iiⁿyāⁿ. 'Cai yiicú sá ní caⁿa sa: N'díí Daiya David, cunéé ya'ai 'iinu ní nús'uu.

²⁸Taachi Jesús cueⁿé yā ndaa yā na va'ai tuu'mi ní ndaa ndúú 'uūví saⁿā ngueenááⁿ miiⁿ nanááⁿ Jesús. Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā s'eeⁿ:

¿Áá i'téenu ní chi 'úú cuuvi dííⁿ chi nanduūvā yeⁿé ní? Saⁿā s'eeⁿ ní caⁿa sa: 'Tíicā Señor.

²⁹Tuu'mi ní Jesús tuū'ví yā nduutinááⁿ saⁿā s'eeⁿ ní caⁿa yā: 'Tíicā cuuvi tan'dúúcā chi i'téenu ní yeⁿé.

³⁰Nduutinááⁿ saⁿā s'eeⁿ ní n'guaaⁿ ní nduuvā yeⁿe sa. Ní Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā s'eeⁿ: Nguée ca'a ní chi cadíínúuⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe chuū.

³¹Naati saⁿā s'eeⁿ ní cueⁿe sa núúⁿmáⁿ ná yáⁿāa miiⁿ, ní caⁿa sa nducuéⁿe chí Jesús miiⁿ dííⁿ yā.

**Jesús dííⁿ yā chí nduūvā
yeⁿe 'áámá 'dííⁿmi**

³²Taachi Jesús ndúúcu 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nan'daa yā na va'ai miiⁿ, ndaa saⁿā s'eeⁿ nanááⁿ Jesús ní ndée sa 'áámá 'dííⁿmi chi canee sa ndúúcu espíritu yeⁿe yááⁿn'guiinūuⁿ. ³³Ní taachi Jesús miiⁿ tun'dáa yā espíritu yeⁿe yááⁿn'guiinūuⁿ miiⁿ, tuu'mi ní 'dííⁿmi miiⁿ ní chíí caⁿa sa. 'Iiⁿyāⁿ ní cheⁿe yiínú yā ní caⁿa yā: Nguée in'diichí dendu'ū chi 'túúcā nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Israel.

³⁴Naati 'iiⁿyāⁿ fariseos caⁿa yā: Saⁿā miiⁿ ní tun'dáa sa espíritu yeⁿe yááⁿn'guiinūuⁿ cáávā saⁿā chi ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ sa yeⁿe espíritus yeⁿe yááⁿn'guiinūuⁿ.

Jesús ya'ai 'iinú yā 'iiⁿyāⁿ

³⁵Jesús cachiica yā nuuⁿmáⁿ na yáāⁿ n'gæte ndúúcu yaāⁿ n'gaiyāā, ní ngí'cueeⁿ yā na yáacū sinagogas yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel. Ní ngaⁿa yā nduudu cuaacu yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿā ntiⁿnyúⁿ yā na va'ai chæti nguuví. Ní dííⁿ yā chi nduūvā yeⁿe nducyaaca 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nducuéⁿe

naaⁿ ca'ai yeⁿe yā ndúúcū 'iⁿyāⁿ chi ya'ai yeⁿé yā. ³⁶Ní taachi Jesús n'diichi yā nducyaaca 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ, tuu'mi ní yá'ai 'iinú yā caava 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ, ti iⁿyāⁿ s'eeⁿ ndicúunu yā ní snée yā tan'duucā 'iiti cuūchi chi nguée du'ū chi idiiⁿ cuidado 'iiti. 'Tiicá yā. ³⁷Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ca'a yā chii yā discípulos yeⁿe yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ chí ngí yeⁿé nééné n'deēe chi diiⁿ yú cosechar naati 'iⁿyāⁿ chí idiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ nguée 'yaaⁿ yā. ³⁸Cáávā chuū cáácá ní Ndyuūs chí véé cosecha yeⁿe yā chí dicho'ó yā mozos ní nadidáámá yā cosecha yeⁿé yā.

**Jesús yaa'vi yā ndu'u ndiichúúví
discípulos**

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 Tuu'mi ní Jesús yaa'vi yā ndu'ū ndiichúúví discípulos yeⁿe yā chi ndaa yā nanáaⁿ yā. Ní Jesús miiⁿ ca'a yā poder discípulos chí tun'daá yā espíritus yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ yeⁿé 'iⁿyāⁿ, ní diíⁿ yā chi nduūvá yeⁿé 'iⁿyāⁿ chi ngiitā yeⁿe nducuéⁿē naaⁿ ca'ai yeⁿe yā ndúúcū 'iⁿyāⁿ chi ya'ai yeⁿé yā.

²Túúcā duūchi ndu'u ndiichúúví apóstoles; Simón chi nguuví Pedro ndúúcū Andrés 'dínu sa, Jacobo ndúúcū Juan 'diinū sa chi daiya Zebedeo; ³ndúúcū Felipe, ndúúcū Bartolomé, ndúúcū Tomás, ndúúcū Mateo chi sáⁿa publicano chi cobrador; ndúúcū Jacobo saⁿā daiya Alfeo; ndúúcū Lebeo chi nguuví Tadeo; ⁴ndúúcū Simón yeⁿe yáⁿāa Caná; ndúúcū Judas Iscariote saⁿa miiⁿ chi cuayiivi ch'iⁿi sá du'u chí Jesús miiⁿ chi cuuvi 'caaⁿnúⁿ ya 'yā.

Ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé ndiichúúví apóstoles

(Mr. 6.7-13; Lc. 9. 1-6)

⁵Jesús dicho'ó yā ndu'ū ndiichúúví apóstoles ní caⁿa yā chii yā 'iⁿyāⁿ taacā chi canee chi diíⁿ yā. Ní Jesús caⁿa yā: Ngué caⁿá ní cuaaⁿ yúúni yeⁿé 'iⁿyāⁿ chi nguée ndaata yeⁿé Israel chi judíos. Nguée cundaa ní yááⁿ vaacú 'iⁿyāⁿ Samaritanos. ⁶Naati ndís'tií ní caⁿa ní nanááⁿ 'iⁿyāⁿ Israel s'eeⁿ tí 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ tan'dúúcā 'íiti cuuchi chí nín'dái tí na icyáⁿā, 'tííca yā. ⁷Ní taachi caⁿá ní 'túúcā caaⁿmaⁿ ní nduudu cuaacu ní caaⁿmaⁿ ní yeⁿé naachí Dendyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuví chí 'āā ndaa niiⁿnuúⁿ. ⁸Diíⁿ ní chi nduūvá yeⁿé 'iⁿyāⁿ chí ngiita. Diíⁿ ní chí nduuchi 'iⁿyāⁿ chí n'díí chí tináⁿā. Diíⁿ ní chi nduūvá ní nduuví deēve cuerpo yeⁿe 'iⁿyāⁿ chí véé vaadi ya'ai chí nguuví lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿe yā. Ní diíⁿ ní chí diví ní espíritus yeⁿé yááⁿnguiniūⁿ chí snée ndúúcū 'iⁿyāⁿ. Ndís'tií ndaacá ní poder 'cūū yeⁿé Dendyuūs, ní nguée cuta'a ní tuumí cáávā chuū. Chuū chí diíⁿ ní ndúúcū 'iⁿyāⁿ nguée cuuvi cún'di'í yeⁿé yā.

⁹Nguée candée ní 'díínguuaⁿ, ndíí nguée ndúú 'díínguue, ndíí nguée ndúú tuumí cheēyē ra. ¹⁰Nguée candée ní morral yeⁿe ní cuaaⁿ cyúúni chí cáⁿa ní. Ndíí nguée ndúú 'uūví ra catecai ní candée ní. Ndíí nguée ndúú candu ndaacuú yeⁿé ní, ndíí nguée ndúú in'daacuú rá yeⁿe ní, tí 'iⁿyāⁿ chí diíⁿ ntiiⁿnyuⁿ, na ntiiⁿnyúⁿ chí diíⁿ yā ní ndaācā chí ch'é yā ndúúcū necesidades chí neⁿe yā.

¹¹Āā tíf nūuⁿ yāāⁿ n'gεεε ndúúcu yāāⁿ n'gaiyāā naachí cundāā nī tínguuneēⁿ nī du'ú 'iiⁿyāⁿ yeⁿē yāāⁿ miiⁿ chí n'dai yā ní cunée nī na vaacú yā ndii n'dáá cá nī. ¹²Taachí ndaá nī na vaacu 'iiⁿyāⁿ: Ndaí ndís'tiī, caaⁿmáⁿ nī, tan'dúúcā costumbre yeⁿe nī. ¹³Ndúúti chí 'iiⁿyāⁿ yeⁿē va'āi miiⁿ n'dai yā tuu'mi ní vaadi 'diiⁿ yeⁿe nī cunée ndúúcu yā. Nduuti chí nguée n'dai yā o nguée vaadi 'diiⁿ ndúúcu yā, nacan'dāā nī va'āi miiⁿ ndúúcu 'áamá nduudu n'dai. ¹⁴Nduuti chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguée 'cuaaⁿ yā ndís'tiī ndíí nguée ndúú 'caandiveeⁿ ra yā nduudu yeⁿe nī nan'dāā nī va'ai miiⁿ o yeⁿe yāāⁿ miiⁿ ní n'dáádi nī iyaācāā yeⁿe ca'á nī ti nguée n'giindiveeⁿ yā yeⁿē nī. ¹⁵Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿá ngī ndís'tiī chí taachi ndaá nguuví chí Ndyuūs n'diichí yā nuuⁿndi yeⁿe yāāⁿ, castigo yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ 'cūū cunncāā ca chí cuuví castigo yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Sodoma ndúúcu yāāⁿ Gomorra chí yāāⁿ s'eeⁿ yeⁿē 'iiⁿyāⁿ chí nguée dííⁿ yā chí n'dai ndíí nguée 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel yā.

**Ndaá nguuví chí 'iiⁿyāⁿ
din'gíínu yā nduucú nī**

¹⁶Cun'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó ndís'tiī tan'dúúcā chí ndís'tiī ní 'iiti cuūchí náávtaⁿā yeⁿē 'yāāⁿyāāⁿ n'gaātāā, 'tiicá nī. Canée chí dííⁿ nī chí listo nī tan'dúúcā 'aama cúú. Ní canée chí din'daacá nī ní canée manso nī tan'dúúcā 'áamá paloma. 'Tíicā dííⁿ nī. ¹⁷Candée nī cuidado caati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní nca'á yā ndís'tiī nanáāⁿ 'iiⁿntyēⁿē yeⁿe

yaacū sinagoga. Ní cúúví 'cueⁿē yā ndís'tiī na yaacū sinagoga miiⁿ. ¹⁸Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ candée yā ndís'tiī nanáāⁿ gobernadores ndúúcu nanáāⁿ reyes cucáāvā 'úú. Ní 'íicú ndís'tiī cuuví caaⁿmáⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿē 'úú nanáāⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí nguée yeⁿe ndaata Israel. ¹⁹Ní taachi 'iiⁿyāⁿ nca'a yā ndís'tiī nanáāⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ, nguée nadicádíínuuⁿ nī yeⁿe chí caaⁿmáⁿ nī ti hora mííⁿ nūuⁿ ní Ndyuūs téē yā nduudu chí caaⁿmáⁿ nī. ²⁰Ti nguée ndís'tiī chí caaⁿmáⁿ nī naati Espíritu N'dai yeⁿē Ndyuūs Chiida yú. Espíritu miiⁿ caaⁿmáⁿ yā cáāvā ndís'tiī ti canée yā nduucú nī.

²¹Nguaaⁿ 'dínū sa caⁿ'a sa caaⁿ'maⁿ sa contra yeⁿē ví'í chí canée chí 'cuūví sa. 'Tiicá ntúūⁿ chiidá yā caⁿ'a yā caaⁿ'maⁿ yā contra yeⁿē daiya yā chí canée chí 'cuūví yā. 'Tiicá ntúūⁿ daiyá yā ní caⁿ'á yā diíⁿ yā ndúúcu chiidá yā ti ndís'tiī candée nī nduudu yeⁿē. ²²Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ nguée cuuvi n'diichí yā ndís'tiī cucáāvā 'úú ti cueⁿē nī nduucú. 'Iiⁿyāⁿ chí cuchée yā tanducuéⁿē chuū nducuéⁿē nguuví yeⁿē yā 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí nanguaⁿ'ai yā. ²³Taachí 'iiⁿyāⁿ can'daá yā ndís'tiī chí neⁿe yā chí ndís'tiī 'cureenú nī cuuvi, na 'áamá yāāⁿ, tuu'mi ní caⁿ'ā nī cáanu nī ná taama yāāⁿ ti cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿá ngī ndís'tiī chí Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs miiⁿ nndaa sá taama vmnéⁿēē vmnaaⁿ chí ndís'tiī cuuvi caaⁿ'maⁿ nī nduudu cuaacu yeⁿē nuuⁿ'maⁿ na yáⁿ'āā Israel.

²⁴Mar 'áamá discípulo ní nguée n'gεεε ca ntiiⁿnyuⁿ sá chí cuuvi maestro yeⁿē sa, ndíí nguée ndúú

mar 'áámá mozo ní ng'eete ca sa chí cuuvi 'iivi sa. ²⁵N'dáacā chí discípulo mií" dii" sa tan'dúúcā chí idii" maestro ye"e sa ní mozo mii" dii" sa tan'dúúcā chí dii" 'iivi sa. Ndúúti chí 'ii"yā" chí nga"n a ntii"nyu" ye"e va'ai chí nguuví Beelzebú chí yáá"nguiinūu", tuu'mi ní taná"ā 'ii"yā" chí nguéé ye"e familia ye"e Beelzebú mii" cunncaā ca"n a yā caa"má" yā ye"e 'ii"yā" ye"e Beelzebú.

Du'ū chí cuuvi 'va'ā yú

(Lc. 12.2-9)

²⁶Tuu'mi ní ndís'tii nguéé 'va'á nī 'ii"yā" ti nguéé 'áámá chí canúú" n'de'ei chí nguéé cuuví snaa" yú, ndíí nguéé ndúú canee 'áámá secreto chí 'ii"yā" nguéé cuuvi cadíinuu" yā. ²⁷'licu chíi" chí 'úú nga"á ngíí ndís'tii ye"e nduūdū n'de'ei chí nguéé ituumicádíinuu" 'ii"yā", ndís'tii caa"ma" nī nduudu chí túúmícadíinuu" 'ii"yā". Nífcú de'e chí nga"á ngíí ndís'tii ní 'cuai nī ndii na yaacū ye"ē ti" va'āi ní túúmícadíinuu" 'ii"yā" nduudú cūū. ²⁸Nguéé 'va'á nī 'ii"yā" chí 'caā"nū" cuerpo ye"e nī ní nguéé cuuvi 'caa"nú" yā alma ye"e nī. Di'va'á ca nī Dendyuūs chí cuuvi 'caa"nú" yā alma ye"e nī ndúúcū cuerpo ye"e nī chí ca"á nī na infierno.

²⁹¿Áá nguéé in'dífcui yā na 'uūvī 'yaada cáávā 'aama tuūmī? Mar 'áámá 'yáádá s'éé" nguéé 'cuuvá ti na yá"āa 'cūū núú"má" ne"e chí nguéé déenu Ndyuūs Chiida yú. ³⁰Nífcú nducyaaca yuudu ti" nī ní ndii dúúché ndúúcū Ndyuūs. ³¹Nguéé di'vá'a ndís'tii caati ch'eete cá nī chí cuuvi 'yaa" n'dáí 'yaada.

'Ii"yā" chí nga"á yā iintii"naá" yā Cristo nanáá" 'ii"yā"

(Lc. 12.8-9)

³²Áā du'ú nūu" chí nga"n a chí iintii"naa" 'úú nanáá" 'ii"yā", 'úú ntúū" ní caā"má" chí iintii"naá" 'ii"yā" s'ee" nanáá" Chiidá chí canée yā na va'ai cheeti nguuvi. ³³Áā du'ú nūu" chí caā"má" chí nguéé in'diichi 'úú nanáá" 'ii"yā", 'úú ntúū" ní caā"má" chí nguéé in'diichi 'ii"yā" s'ee" nanáá" chiidá chí canée yā na va'āi cheeti nguuví.

Cáávā Jesús mii" véé divisiones nguaa" 'ii"yā"

(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Nguéé nadicádíinuu" nī chí 'úú, Jesús, ndaá chí ndéé vaadi 'dii" 'ii"yā" na i"yee"dí 'cūū. Nguéé ndaá chí ndéé vaadi 'dii" caati ndéé vaadi 'caa'va ní tan'dúúcā chí candéé 'áámá machete chí 'caāi" nduu 'uuví lados. ³⁵Tí ndaá chí 'ii"yā" ní nguéé cuuvi n'diichí yā chiidá yā, ní n'daataá nguéé cuuvi n'diichi tá ch'ecucu tá, n'daataá nguéé cuuvi n'diichi ntúū" tá indá"n a tá. ³⁶Caati 'áámá 'áámá yā ní enemigos yā ye"e yā ví'i na vaacu yā.

³⁷'Ii"yā" chí ne"e cá yā chiidá yā o ch'ecucu yā nguéé ti 'úú, nguéé neene n'dai yā chí cuuvi ye"é 'ii"yā". 'Ii"yā" chí ne"e cá yā daiyá yā sa"ā o daiyá yā n'daataá nguéé ti 'úú, nguéé neene n'dai yā chí cuuvi ye"é 'ii"yā". ³⁸Ní 'ii"yā" chí nguéé ne"e yā 'cueenú yā cuuvi cucáávā 'úú chí tan'dúúcā chí cuta'á yā cruz ye"e yā ní ca"n a yā nduucú, nguéé neené n'dai yā chí cuuvi ye"é 'ii"yā". ³⁹'Ii"yā" chí ne"e cá

yā vida yeⁿe yā cáávā cosas chi véé ná iⁿ'yeeⁿdí cūū nguéeⁿ ti 'úú, tuu'mi ní táámá vida ní dindaí yā. 'Iicú 'iiⁿ'yāⁿ chí dindaí yā vida yeⁿe yā na iⁿ'yeeⁿdí cūū cucáávā 'úú, ti dííⁿ yā chi 'úú neⁿ'é ní ndaacá yā táámá vida yeⁿ'é yā.

Yeⁿ'e chi ndaācā yeⁿ'ē yú

(Mr. 9.41)

⁴⁰'Iiⁿ'yāⁿ chi 'cuaaⁿ yā ndís'tií, 'cuaaⁿ yā 'úú. 'Iiⁿ'yāⁿ chi n'gúuⁿ yā 'úú, n'gúuⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ chi dichó'o yā 'úú. ⁴¹'Iiⁿ'yāⁿ chi n'gúuⁿ yā 'áámá saⁿ'a profeta caati profeta miiⁿ chií yā lado yeⁿ'e Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ ní cuta'á yā premio chí ndaacā yeⁿ'ē chi tunééⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi profeta. 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'gúuⁿ yā 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai caati 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ni n'dai yā, 'iiⁿ'yāⁿ ní cuta'á yā premio chí tunééⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi n'dai. ⁴²Áa du'ú nūnⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi ca'a 'áámá vaso nuūⁿnī 'liche 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ caati i'téenu yā 'úú, cuaacu nífⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngí ndís'tií chi véé premio yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chi cuuvi ndaācā yā yeⁿ'e yā.

Juan chí cheēdínuūⁿnīⁿ sa dichó'o sa 'iiⁿ'yāⁿ nanááⁿ Jesús

(Lc. 7.18-35)

11 Taachí Jesús ch'íínúⁿ chií yā ndu'u ndiichúúví discípulos yeⁿ'e yā táácā chí canéé chi dííⁿ yā tuu'mi ní Jesús chiicá yā yááⁿ miiⁿ ní cueⁿ'é yā na tanáⁿ'ā yááⁿ s'eeⁿ chí ca'cueeⁿ yā ní caaⁿ'maⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs.

²Juan chí cheēdínuūⁿnīⁿ sa 'iiⁿ'yāⁿ canúúⁿ sá vácūū. Ní taachi ch'iindiveeⁿ sá taacā idiiⁿ Jesús miiⁿ, tuu'mi ní dichó'o sa ná 'uuvi discípulos yeⁿ'e sa nanááⁿ Jesús.

³Ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ndáa yā ní ntiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ: 'Áá n'dií chí Cristo chí canee chí ndaa o cunee ngíínúⁿ nū taama yā?

⁴Jesús miiⁿ nán'gueécútaⁿa yā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Ndís'tií cúnaⁿ'a ní ní cuuvi ní Juan miiⁿ yeⁿ'é dendu'ú chí inaaⁿ ní ndúúcū chí n'giindiveeⁿ nī. ⁵'Iiⁿ'yāⁿ chí ngueenááⁿ ní inaaⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ ngii ngiicá ní ngiicá yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí ndíí ca'ai lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿ'e yā ní nduuva dēeve yeⁿ'é yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí chēetúū ní n'giindiveeⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ chí n'díí ní nnduuchí yā yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā, níicú 'iiⁿ'yāⁿ chí ndaachíí snee yā ch'iindiveeⁿ yā nduudu cuaacu yeⁿ'é Ndyuūs chí nadanguáⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ ti 'iiⁿ'yāⁿ candēe yā nduudu cuaacu miiⁿ nanááⁿ yā. ⁶Dē'ē chúúcā n'dai 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéeⁿ cunnkáā ch'ēenú yā 'úú ndúúcū nduudu yeⁿ'é.

⁷Taachi cuinaⁿ'a yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, Jesús tucá'a yā caⁿ'a yā chií yā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e Juan chí chēēdínuūⁿnīⁿ miiⁿ: 'Dē'ē cheⁿ'e ndís'tií n'diichi ní na yáⁿ'āa cuūⁿmáⁿ naachi nguéeⁿ ch'ēetinéeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ? 'Áá 'áámá ndúú chí n'giidí 'yúúné? ⁸O 'dē'ē tuu'mi cheⁿ'e ní n'diichí ní? 'Áá 'áámá saⁿ'ā chí cánuuⁿ sa catecái n'dai sa? Cuin'diichí nī. 'Iiⁿ'yāⁿ chí snúuⁿ yā catecai n'dai yā snee yā ná va'ai yeⁿ'ē rey. ⁹Tuu'mi ní 'dē'ē cheⁿ'e ní n'diichi ní? 'Áá 'aama profeta chí ngaⁿ'a nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs? 'Tífcā nduudu cuaacu. Ní 'úú ní ngaⁿ'á ngii ndís'tií 'tífcā. Cheⁿ'é ní n'diichi ní 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'ēete ca yā chí cuuvi profeta. ¹⁰Chuū cánéé nguūⁿ yeⁿ'e Juan miiⁿ náⁿ libro yeⁿ'é Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ:

Cuin'diichí nī. 'Úú ní dicho'ó
'áamá saⁿā chí caaⁿmaⁿ sa
nduudu cuaacu yeⁿé nanáaⁿ
di. Saⁿā miiⁿ ní nuūⁿnūⁿ
cuaacú sa yúúní cáávā di.

¹¹Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngí
ndís'tii: Nguááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ
chí n'giindiyáaⁿ yā yeⁿé n'daataá
nguée taama yā chí ch'ēete ca yā
ti Juan miiⁿ chí chēdínūⁿnī sa.
Naati 'iiⁿyāⁿ chí ndiicuúⁿ ca yā
naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā
ní ch'ēete ca yā nguée ti Juan miiⁿ.

¹²Caati ndíí tiempo chí
ch'iindiyāⁿ Juan chí chēdínūⁿnī
sa ndíí maaⁿ yeⁿe naachí Ndyuūs
ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā ndúúcū 'iiⁿyāⁿ
chí yeⁿé Ndyuūs ní n'geenu cá yā
ngii. Ní 'iiⁿyāⁿ chí nguⁿu yā contra
yeⁿe Ndyuūs neⁿe yā caaⁿmaⁿ
ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿe naachi Ndyuūs
ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā. ¹³Ní nducyaaca
'iiⁿyāⁿ profetas ndúúcū ley yeⁿe
Moisés ngaⁿā nduudu cuaacu yeⁿé
naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā
ndíí tiempo chí ndāá Juan miiⁿ ná
iⁿyeeⁿdí 'cūū. ¹⁴Ndúúti chí ndís'tii
neⁿe ní 'caandiveeⁿ ní nduudu yeⁿe
profetas ndúúcū nduudu yeⁿe ley
miiⁿ, tuu'mi ní cadíínuuⁿ ní chí
Juan miiⁿ ní saⁿā chí profeta Elías
dinguuⁿ yā chí canée chí ndaa sa.
¹⁵Ndís'tii chí véé veéⁿ ní 'caandiveeⁿ
ní yeⁿé.

¹⁶¿De'é tan'dúúcā 'iiⁿyāⁿ chí snée
yā na iⁿyeeⁿdí 'cūū maaⁿ? 'Iiⁿyāⁿ
s'eeⁿ tan'dúúcā saⁿā n'gaiyāá chí
n'gēēte nī'vēē ní duūchi sa ní n'gai
sa compañeros yeⁿe sa. ¹⁷Ní ngaⁿa
sa: 'Tiiví 'nū flauta cáávā baile
naati nguée inde'éí nī. Ní chiita
'nū canción chí ndaachíí tan'dúúcā
canciones cáávā tináⁿā naati nguée

chēēcu nī. ¹⁸Juan chí chēdínūⁿnīⁿ
sa ndāá sa. Nguée che'e sa pan,
nguée chí'í sa vino ní ndís'tii ngaⁿā
ní chí saⁿā miiⁿ ní canee sa ndúúcū
espíritu yeⁿe yááⁿn'guiinūⁿ. ¹⁹Úú
ní ndāá, 'úú chí Saⁿā chí Daiyá
Ndyuūs 'úú. Ní nge'é ní ngí'í. Tuu'mi
ní ndís'tii ngaⁿa ní yeⁿé: Cuin'díichí
nī. 'Áamá saⁿā chí n'dēē n'dái nge'e
sa ní ngí'í taavi sá vino. Ní ngaⁿā
ní chí 'úú ní saⁿā chí n'dai ndúúcū
'iiⁿyāⁿ publicanos chí cobradores
chí inn'guē yā yeⁿe yáⁿā ndúúcū
'iiⁿyāⁿ chí dinuuⁿndi yā. Nducyaaca
'iiⁿyāⁿ deenu yā chí vaadī deenu
miiⁿ ní yeⁿé Ndyuūs. Ní 'iiⁿyāⁿ
ch'iⁿí yā vaadī deenu miiⁿ cáávā
dendu'ū chí n'daācā chí dííⁿ yā ti
yeⁿé Ndyuūs 'iiⁿyāⁿ.

**De'e chúúcā ya'āi 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ
naachi nguée indaacadaamí yā yeⁿé
nuuⁿndi yeⁿé yā**

(Lc. 10.13-15)

²⁰Jesús tucá'a yā dííⁿ yā regañar
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ na yāāⁿ s'eeⁿ naachi
diiⁿ yā nééné n'dēē vaadī n'giinu
ti 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ miiⁿ 'āā cuée
ndaacadaamí yā yeⁿé núúⁿndi yeⁿe
yā. Ní ngaⁿa yā 'tíicā: ²¹De'ē chúúcā
ya'āi yeⁿé ndís'tii 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ
Corazín. De'ē chúúcā ya'āi yeⁿé
ndís'tii 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ Betsaida
ti ndúúti chí chíí vaadī n'giinu
na yāāⁿ Tiro ndúúcū yāāⁿ Sidón
tan'dúúcā chí chíí nguaaⁿ ndís'tii,
tuu'mi ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáⁿā s'eeⁿ 'āā
'naaⁿ tiempo ndaacadaamí yā yeⁿe
nuuⁿndi yeⁿé yā. Ní chí'íⁿí yā 'iiⁿyāⁿ
tan'dúúcā costumbre yeⁿé yā chí
neenē ya'ai yā. Ní ch'ēetinúⁿ yā
catecaí yā yeⁿe chí dííⁿnuuⁿ ní ch'ēetē
yā nguaaⁿ yayiāā. ²²Úú ngaⁿā

ngíi ndís'tií ti nguuví chí Ndyuūs caa"má" yā nuu"ndi ye"é 'ii"yā" nguée ya'āi ca 'cueenú yā cuuvi 'ii"yā" ye"é yā"āa Tiro ndúúcū 'ii"yā" ye"é yā"āa Sidón nguée ti ndís'tií. ²³Ndís'tií 'ii"yā" ye"é yā"āa Capernaum, ¿'áa cuuvi ca"á nī na va'ai cheeti nguuví? Nguée cuuvi. Ca"á nī infierno ti nguée i'téenu nī nduudu cuaacu ye"é ndúúcū vaadi n'giinu chí dii" Ndyuūs. Ndúúti chí chíi vaadi n'giinu na yāa" Sodoma tan'dúúcā chí chíi nguua" ndís'tií tuu"mi ní 'ii"yā" ye"é yā"āa 'cūū 'āa i'téenu yā. Ní yāa" 'cūū 'āa canée ndíí maa". ²⁴Úú nga"á ngíi ndís'tií ti nguuví chí Ndyuūs caa"má" yā nuu"ndi ye"é 'ii"yā" nguée ya'āi ca 'cueenú yā cuuvi 'ii"yā" ye"é yā"āa Sodoma nguée ti ndís'tií.

Cuchií nī nanaa" 'úú ní ntaavi'tuunúú" nī

(Lc. 10.21-22)

²⁵Ní tiempo mii" ní Jesús nan'guεεcúta" a yā ye"é yā ní ca" a yā: N'dií Chiidá chí 'iiví nī ye"é va'ai cheeti nguuví ndúúcū yā"āa 'cūū, 'úú ca'á gracias n'dií caati snuu" n'dé'ei nī nduudu 'cūū ye"é 'ii"yā" chí déenu ca yā ndúúcū 'ii"yā" chí n'dee n'dái tuumicádífnuu" yā, ní ca'a nī chí cadífnuu" 'ii"yā" chí ndiicúu" yā chí nguée n'dee cá déenu yā. ²⁶Tífcā díí" nī Chiidá ti 'tífcā ne"é nī chí n'daācā dii" nī ti n'daācā.

²⁷Ní Jesús ca" a yā chíi yā discípulos ye"é yā: Chiidá ní teé yā 'úú tanducué"é dendu'ū. Mar 'áamá 'ii"yā" nguée deenu yā táacā 'áamá n'dyá"ā Daiya Dendyuūs, dámaā" Chiidá yā. Mar 'áamá 'ii"yā"

nguée deenu yā táacā Dendyuūs Chiida yú, dámaā" 'áamá n'dyá"ā Daiyá yā ndúúcū 'āa du'ú nuu" 'ii"yā" chí Daiyá Ndyuūs ne"é yā 'cuu"mi" yā Chiida yā. ²⁸Cuchií nī nanáa" 'úú, ndís'tií, chí véé n'deé n'dái cuidado ye"é nī chí tan'dúúcā 'áamá carga ye"é nī ní 'úú ní díí" chí ntaavi'tuunúú" nī. ²⁹Ní díí" nī tan'dúúcā chí can'déé nī yugo ye"é chí 'tífcā. 'Cuee" nī ye"é 'úú caati 'úú ní ndiicúu" 'úú ní néené n'dai staava ye"é, tuu"mi ní ndaācā nī vaadi ntaavi'tuunúu" ye"é alma ye"é nī. ³⁰Caati yugo ye"é chí teé ndís'tií nguée ngi"ií. Candée nī cheedí ye"é ní nguée cuuví n'gii ye"é nī.

Discípulos ye"é Jesús sta'á yā trigo nguuví chí ntaavi'tuunúú" 'ii"yā"

Israel

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 'Áamá nguuví sábadó chí ntaavi'tuunúú" 'ii"yā" Israel, Jesús cue"é yā ndúúcū discípulos ye"é yā cuua" naachí 'ii"yā" 'āa ndíí" ntii"nyú" yā ní míí" ní véé trigo. Discípulos ye"é Jesús mii" chíi cuiicú yā ní sta'á yā trigo ní che'e yā. ²'Ii"yā" fariseos n'diichí yā chuū, ní ca" a yā chíi yā Jesús mii": Cuin'diichí nī, discípulos ye"é nī ní nguée díí" yā tan'dúúcā chí nga" a ley ye"é nguuví chí ntaavi'tuunúú" 'ii"yā".

³Jesús ca" a yā chíi yā 'ii"yā" s'ee": ¿'Áa nguée n'gee" nī táacā díií" David mii" ndúúcū 'ii"yā" chí cue"é ndúúcu sa taachi chíi cuiicú yā?

⁴David mii" sndáa yā ná yáacú ye"é Ndyuūs ní sta'á yā pan chí canée na mesa ye"é nátaí. Ní che'e yā ní ca'a

yā chi che'e 'i'i'yā" chi nduucú yā. Pan miⁿ dámaā" chiiduú s'ee" cuuvi che'é yā. Ní tan'dúúcā chí nga" na ley miⁿ nguée canée chí che'e rey David ní nguée canée chí che'é 'i'i'yā" chi ndúúcu yā. ⁵ ¿Áá nguée n'gee" ndís'tií na ley ye"e Moisés chi diiⁿ chííduú s'ee"? Nguée ntaavi'tuunúú" yā ye"e ntiiⁿnyu" ye"e yaācū tীনūu" nguuví chi ntaavi'tuunúú" 'i'i'yā". Chiidu s'ee" nguée diiⁿ yā tan'dúúcā chí nga" na ley ye"e Moisés ní nguée nuuⁿndi ye"é yā. ⁶ 'Úú nga" á ngii ndís'tií chi véé 'áámá 'i'i'yā" chi ch'εete ca yā chi yaācū templo ní canee yā ndúúcu ndís'tií. ⁷ Ndís'tií nguée déenu nī d'e'ε chi ne"e caaⁿma" chi canée nguū" na libro ye"é Ndyuūs ye"e chuū: Ne"é chi 'i'i'yā" ya'āi 'iinú yā 'i'i'yā" caavā 'úú. Nguée ne"é chi 'caaⁿnu" yā 'iiti ní tée yā 'iiti caavā ofrenda ye"é 'úú. Nduuti chí cadíínuu" nī tuu'mi ní nguée diiⁿ nī condenar 'i'i'yā" chi nguée nuuⁿndi ye"e yā. ⁸ Tíicā Sa"ā chi Dāiyá Dendyuūs miiⁿ véé ntúú" poder ye"e sa ye"e nguuví chí ntaavi'tuunúú" 'i'i'yā".

Sa"ā chi ntí'i ta'ā sa

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹ Cuayiivi ní Jesús che"e yā na yaācū sinagoga ye"é 'i'i'yā" ye"e yaā" miiⁿ. ¹⁰ Quin'diichí nī. Miiⁿ ní canée 'áámá sa"ā chi ntí'i ta'ā sa. Snée 'i'i'yā" miiⁿ chi tiinguunée" yā Jesús miiⁿ ní ca"na yā: ¿Áá canée na ley ye"e yú chí nduuvā ye"é 'i'i'yā" nguuví chi ntaavi'tuunúú" 'i'i'yā"? Chuū ní ca"na yā ti ne"é yā cuuvi caaⁿma" yā núú"ndí ye"e Jesús miiⁿ.

¹¹ Jesús ca"na yā chii yā 'i'i'yā" s'ee": ¿Dú'u 'aama sa"ā nguaa"

ndís'tií chi véé 'áámá 'iiti cuūchí ye"é sa? Ní ndúúti chí cun'daa nuú" tī na 'áámá yiivi yá"āa nguuví chí ntaavi'tuunúú" 'i'i'yā", ¿áá nguée ntuun'dáa sa 'iiti nguuví miiⁿ?

¹² ¿Áá nguée ya"ai ca chii'vē 'áámá 'i'i'yā" nguée ti 'áámá 'iiti cuūchí? 'Tíicā diiⁿ yú chí n'daācā nguuví chí ntaavi'tuunúú" 'i'i'yā".

¹³ Tuu'mi ní Jesús ca"na yā chii yā sa"ā chí ya'āi ye"é sa: N'doo dí ta'a di. Sa"ā miiⁿ ní n'doō sá ta'ā sa ní ta'ā sa nduūvi n'dáacā tan'dúúcā taama. ¹⁴ 'Ii'yā" fariseos nan'dáa yā ch'εeti yaācū ní nduuvidaamá yā chí ca"na yā contra ye"e Jesús miiⁿ ti ne"é yā 'caaⁿnú" yā 'i'i'yā".

'Áámá nduudu chí caaⁿma" ye"e Jesús

¹⁵ Taachí Jesús chicadíínuu" yā chuū nan'daa yā miiⁿ. Neenē 'yaa" 'i'i'yā" cue"e yā ndúúcu Jesús miiⁿ ní Jesús miiⁿ idií" yā chí nduūvā ye"e nducyáácá 'i'i'yā". ¹⁶ Ní ca"na yā chii yā 'i'i'yā" s'ee" chi nguée caaⁿma" yā cuuví yā taná"ā 'i'i'yā" du'u yā. ¹⁷ Ní 'iicu cuaacu chí profeta Isaías miiⁿ ca"na yā ndii cuáá" vmnaa" taachí dinguu" yā 'tíicā. Ndyuūs nga"na yā:

¹⁸ Sá"na 'cūū nī idichí'vē 'úú. 'Úú chínndēēvē sa"á 'cūū chi ne"é ní neene yeenú ndúúcu sa. 'Úú ní cu'neē" Espíritu N'dai ye"é vmnáá" ye"e sa. Sa"á 'cūū caaⁿma" sa ye"e ley ye"é nanáá" nducyáácá naciónes na i"yee"ndí 'cūū.

¹⁹ Nguée 'cuu"ma" sa ndíí nguée ndúú 'cuāi ra sa. Mar 'áámá 'i'i'yā" na yúúní nguée 'caandiveé" yā nduudú ye"e

sa ti nguée caaⁿmaⁿ yúúdu sa
cuaaⁿ na yúúni.

²⁰ Saⁿá cūū nginne sa 'iⁿyāⁿ
chi véé ca cuidados yeⁿe yā,
'iⁿyāⁿ chi tan'dúúca 'áámá
taaⁿ ndúú chí 'aa ndeētúú 'tée
'tée, 'tiicá yā. Ndíí nguée ndúú
chí ntuūvi sa 'aama mecha
yeⁿe yā quinque chí ican'dáa
ca 'yaaⁿmiⁿ yeⁿe. Ndíí nguée
candée sa nduudu cuaacu
yeⁿe Ndyuūs ndii taachi a
fuerza 'āā cuée de'e vee chi
cuchee sa ndúúcu vaadi
cuaacu miⁿ yeⁿe tanducuéⁿe.

²¹ Ní 'íicú nducyáácá 'iⁿyāⁿ yeⁿe
naciones yeⁿe iⁿyeedí cūū
cūnee ngíínú yā yeⁿe saⁿá
'cūū chi cu'téenu yā yeⁿe sa.

**'Iⁿyāⁿ ngaⁿá yā chi Jesús véé poder
yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ ndúúcu yā**

(Mr. 3.19-30; Lc. 11.14-23; 12.10)

²² Tuu'mi ní 'iⁿyāⁿ ndaa yā nanááⁿ
Jesús ní ndée yā 'áámá saⁿá chi
cane sa ndúúcu espíritu yeⁿe
yááⁿnguiniūⁿ yeⁿe chi ngueenáaⁿ
sa ndúúcu chi nguée ngii ngaⁿa
sa. Jesús miⁿ dííⁿ yā chi nduūvā
yeⁿe sa. Ní saⁿá chi ngueenáaⁿ
miⁿ ní inaaⁿ sa ní ngíí ngaⁿā sa.
²³ Nducyaaca 'iⁿyāⁿ ngeⁿe yiinú yā
ní ngaⁿa yā: 'Áá sáⁿa 'cūū Daiya
'iⁿyāⁿ chí ndaataa yeⁿe David?

²⁴ Ní taachi 'iⁿyāⁿ fariseos
ch'iindiveeⁿ yā chuū ní caⁿa yā:
Sáⁿa 'cūū nitun'dáa sa espíritu yeⁿe
yááⁿnguiniūⁿ cáávā Beelzebú, chí
Satanás chí ngaⁿā ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe
espíritus yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ.

²⁵ Jesús miⁿ déenu yā chi
nadacadíinūⁿ 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa
yā chii yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Áámá

gobierno chi ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā
yeⁿe yáⁿāa chí véé 'uūvi partido
yā chí nguⁿu yā 'áámá yā ndúúcu
taama yā, tuu'mi ní nguée
cuuvi 'naaⁿ chí 'iⁿntyéⁿe yā. Ní
nducuéⁿe yáⁿā o va'ai naachi
'iⁿyāⁿ véé 'uūvi vaanicadíinūⁿ
yeⁿe yā nguée cuuvi nduuvidaamá
yā. ²⁶ Tiicá ntúūⁿ nduuti chí
yááⁿnguiniūⁿ tun'dáa sa espíritus
yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ véé 'uūvi
vaanicadíinūⁿ yeⁿe sa ní cuáácú
chí nguⁿu sa yeⁿe maaⁿ sa ní véé
'uūvi partido yeⁿe sa ní 'cuiinu
sa. ²⁷ Ndís'tii ní ngaⁿa nī chí 'úú
itun'dáa espíritu yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ
yeⁿe 'iⁿyāⁿ ndúúcu poder yeⁿe
Beelzebú chí Satanás chí ngaⁿa
ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe espíritus yeⁿe
yááⁿnguiniūⁿ. Ndúúti chí 'tíicā
tuu'mi ní, 'ndúúcu du'ū rá poder
yeⁿe tun'dáa 'iⁿyāⁿ chí ndúúcu nī
espíritu yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ? Chííⁿ
chí diiⁿ 'iⁿyāⁿ chí ndúúcu nī ngiⁿi
yā chí nguée 'tíicā chí ngaⁿá nī.
²⁸ Ndúúti chí 'úú itun'dáa espíritus
yeⁿe yááⁿnguiniūⁿ cáávā poder
yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Dendyuūs,
cuaacu níⁿnyúⁿ naachí Ndyuūs
ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā ndaa nanááⁿ
ndis'tii.

²⁹ Mar 'áámá 'iⁿyāⁿ nguée cuuvi
cundaa yā va'ai yeⁿe 'aama saⁿá chí
véé fuerzas yeⁿe sa ní diví yā chí
vee yeⁿe sa. 'Canée chí cachiihí yā
saⁿa vmnááⁿ vmnaaⁿ? Cuayiivi ní
cuuví dííⁿ yā tun'dáa yā dendu'ū chí
snúūⁿ va'ai yeⁿe sa.

³⁰ 'Iⁿyāⁿ chí nguée canée yā lado
yeⁿe, 'iⁿyāⁿ miⁿ canée yā contra yeⁿe.
'Iⁿyāⁿ chí nguée dáámá dííⁿ yā cosechar
nduucú, tuu'mi ní dííⁿ yā tan'dúúca chí
ingée tanducuéⁿe cosecha.

³¹Chííⁿ chí nduudu cuaacu chí 'úú ngaⁿá ngíí ndís'tií: Tanducuéⁿē nuuⁿndi chí dííⁿ 'iíⁿyāⁿ ndúúⁿcū nduudu taaⁿ chí nguéeⁿ n'dáacā chí ngaⁿa yā contra yeⁿe Ndyuūs, Ndyuūs nadach'ēecū yā yeⁿe yā. Naati 'iíⁿyāⁿ chí ngaⁿa yā nduudu taaⁿ chí nguéeⁿ n'dáacā chí contra yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní nguéeⁿ nch'ēecū yēⁿe yā maaⁿ ní tiempo chí cuchíí. ³²Áa du'ú nūuⁿ chí caaⁿmaⁿ nduudu chí nguéeⁿ n'dáacā contra yeⁿe Saⁿā chí Daiyá Ndyuūs ní cuuvi nach'ēecu yeⁿe yā. Naati 'iíⁿyāⁿ chí nguéeⁿ n'daācā ngaⁿa yā contra yeⁿe Espíritu N'dai yeⁿe Ndyuūs ní nguéeⁿ cuuvi nach'ēecū yeⁿe yā ndíí nguéeⁿ ndúú na iⁿyeeⁿdíⁿ cūú ndíí nguéeⁿ ndúú táámá iⁿyeeⁿdi chí cuchíí.

'Áámá yáⁿá ní ngíⁿi cucáāvā n'guíⁿi yeⁿē

(Lc. 6.43-45)

³³Tiicá ntúūⁿ caⁿa Jesús: Ndúúti chí véé 'áámá yáⁿá chí n'dáacā yeⁿē ní tuuⁿmi ní cuuvi n'guíⁿi n'dáacā yeⁿē. Níicú ndúuti chí véé 'áámá yáⁿá chí nguéeⁿ n'daācā yeⁿē ní nguēe n'dáacā cuuvi n'guíⁿi yeⁿē. Cáāvā n'guíⁿi yeⁿe yáⁿá ituumicadínuuⁿ yā táacā yáⁿá nduuti chí n'dai o nduuti chí nguéeⁿ n'dai. ³⁴Ndís'tií, tan'dúúⁿcā ndaata yeⁿē cúú 'tiicá nī. ¿Táacā ngaⁿa nī cosas chí n'daācā ní idííⁿ nī chí nguēe n'daācā? Tí chííⁿ chí ngaⁿa nī ndúúⁿcū cheendí nī ngiica na staava yeⁿē nī. ³⁵Saⁿā chí n'dái idiiⁿ sa dendúúⁿ chí n'daācā chí nadacadínuuⁿ sa na staava yeⁿe sa chí n'daācā. Saⁿa chí cunncaā idiiⁿ sa tanducuéⁿē chí nguēe n'daācā

nadacadínuuⁿ sa caati staava yeⁿe sa nguéeⁿ n'dáacā. Nduudu chí ngaⁿā sa ngiica sa yeⁿē chí ndiituú na staava yeⁿe sa. ³⁶Naati 'úú ní ngaⁿā ngíí ndís'tií: Nducuéⁿē nduudu chí nguéeⁿ de'ē vee chíí'vē chí 'iíⁿyāⁿ ngaⁿa yā, nducyááca yā ní cánéeⁿ chí ncaⁿá yā cuenta yeⁿe nduudu chí nguēe n'daācā chí caⁿa yā nguuvi chí Ndyuūs caaⁿmaⁿ yā yeⁿe nuuⁿndi yeⁿe yā. ³⁷Tí cáāvā nduudu yeⁿe nī chí n'daācā nduuví n'dai nī ní 'iicu cáāvā nduudu yeⁿē nī nduuti chí nguéeⁿ n'dáacā cuuví ní castigo.

'Iíⁿyāⁿ chí nguéeⁿ n'daācā néⁿe yā snaaⁿ yā señales

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸Tuuⁿmi ní n'duuví maestros yeⁿe ley ndúúⁿcū n'duuví saⁿā fariseos ngaⁿa sá ngii sa Jesús miiⁿ ní caⁿa sa: N'díí maestro, néⁿe n'ū snaaⁿ n'ū 'áámá señal chí dííⁿ nī.

³⁹Jesús nán'guēecútaⁿa yā yeⁿe saⁿā s'eeⁿ ní caⁿa yā: 'Iíⁿyāⁿ cunncaā ndúúⁿcū 'iíⁿyāⁿ chí nguéeⁿ i'téenu yā Ndyuūs neⁿe yā snaaⁿ yā señal naati señal nguéeⁿ snaaⁿ yā. Dámaaⁿ snaaⁿ yā señal yeⁿe profeta Jonás chí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ canee nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs. ⁴⁰Tí tan'dúúⁿcā Jonás canúúⁿ sá chēeti 'yaācā ch'ēete 'iīnū nguuví 'iīnū n'gaaⁿ 'tíicā canee chí cūnee Saⁿā chí Daiyá Ndyuūs mááⁿ yáⁿā 'cúú 'iīnū nguuví 'iīnū n'gaaⁿ. ⁴¹Na nguuví yeⁿe juicio 'iíⁿyāⁿ chí ch'ēetinée yā na yááⁿ chí nguuví Nínive nducúeeⁿ yā contra yeⁿe 'iíⁿyāⁿ chí snéeⁿ maaⁿnguuví taachí Ndyuūs caaⁿmáⁿ yā yeⁿē nuuⁿndi yeⁿe 'iíⁿyāⁿ, ní cuuví yā

condenado. 'Tífcā tí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yááⁿ Nínive ní ndaacadaamí yā taachi profeta Jonás miiⁿ ndii cuááⁿ vmnaaⁿ caⁿ'a sá nduudu cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs. Cuin'diichí nī 'áámá saⁿ'ā chi ch'ēete ca nguéé tí profeta Jonás miiⁿ canee sa 'muuⁿ na lugar 'cūū. ⁴²'Tiicá ntūūⁿ nguuvi yeⁿ'e juicio n'daataá reina chí tiempo chí chó'oo ngaⁿ'ā ntiⁿ'nyuⁿ tá yeⁿ'e lado yeⁿ'e Sur caⁿ'a tá nducueeⁿ tá contra yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā maaⁿnguui taachi Ndyuūs caāⁿ'máⁿ yā nuuⁿ'ndi yeⁿ'é 'iiⁿ'yāⁿ. Ní táⁿ'ā miiⁿ ní diiⁿ tá condenar 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā maaⁿnguui ti táⁿ'ā miiⁿ ndaā tá ndíí na yaⁿ'ai taavi yeⁿ'é yáⁿ'āa. Ní ngiica tá ní ch'iindiveeⁿ tá yeⁿ'é vaadi deenu yeⁿ'e rey Salomón. Cuin'díichí nī 'áámá saⁿ'ā chí ch'ēete ca vaadi deenu yeⁿ'e sa canee sa 'muuⁿ nguéé ti Salomón miiⁿ.

Espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiniūⁿ chí nanguēecunée na saⁿ'ā

(Lc. 11.24-26)

⁴³Caⁿ'a Jesús: Taachí espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiniūⁿ nacan'daa na 'áámá saⁿ'ā cachiica na yáⁿ'āa cuūⁿ'máⁿ naachi nguēe ch'ēetinée 'iiⁿ'yāⁿ ní n'nuūⁿ naachi cuuvi ntaaviⁿ'tuunūⁿ ní nguéé ndaācā. ⁴⁴Tuuⁿ'mi ní espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiniūⁿ ngaⁿ'a: Nanguēecuneeé na vaacú naachi chiicá. Taachí nguēēcūnēee ní ndaā na vaacu miiⁿ ndaācā saⁿ'a miiⁿ ní tan'dúúca 'aama va'āi chí n'dai ní nduui deēv ndúúcu nducúⁿ'e na lugar yeⁿ'é. ⁴⁵Tuuⁿ'mi ní espíritu miiⁿ cueⁿ'e ní in'nuuⁿ tá ná ndēēchē espíritus chí cunncaā ca chí cuuví maāaⁿ. Ní ndaā espíritu miiⁿ ndúúcu ndēēchē espíritus ní

ch'ēetinée na saⁿ'ā miiⁿ. Cuayiivi ní n'geenu sa ngii taavi ca ní cunncaā ca canee sa nguéé ti vmnaaⁿ. 'Tiicá ntūūⁿ 'cuenú yā cuuvi 'iiⁿ'yāⁿ chí snée yā maaⁿ ti nguēe n'daācā idiíⁿ yā.

Chēecú Jesús miiⁿ ndúúcu 'dínu yā

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶Taachí Jesús miiⁿ índee yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ, tuuⁿ'mi ní ndaā nīⁿ'nuúⁿ chēecú yā ndúúcu 'dínu yā ní snée yā chuva'āi. Ní neⁿ'e yā ndee yā ndúúcu Jesús miiⁿ. ⁴⁷'Áámá 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā chí yā Jesús miiⁿ: N'dii Jesús, cuin'díichí nī. Chēecú nī ndúúcu 'dínu nī snée yā chuva'āi ní neⁿ'e yā ndee yā ndúúcu nī.

⁴⁸Jesús nan'guēecútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'a miiⁿ: ¿Dú'ú chí chēecú miiⁿ? o ¿dú'ú chí 'diinú miiⁿ?

⁴⁹Ní n'doó yā ta'á yā naachi snée discípulos ní caⁿ'a yā: Cuin'diichí nī, 'iiⁿ'yāⁿ s'ūuⁿ ní tan'dúúca chí chēecú ndúúcu 'diinú, 'tífcā yā. ⁵⁰Tí 'āa du'ú nūuⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí diíⁿ yā tan'dúúca chí neⁿ'e Chiidá chí canee yā ná va'ai chēeti nguui tuuⁿ'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí 'diinú ndúúcu víí ndúúcu chēecú.

'Áámá ejemplo yeⁿ'é sáⁿ'ā chí ngiinū ndaata

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 Nguuvi miiⁿ Jesús can'dáa yā va'āi miiⁿ ní ch'iindi yā nīⁿ'nuúⁿ ná nuūⁿ'nīⁿ'yáⁿ'ā. ²Ní nééné n'deēe 'iiⁿ'yāⁿ ndúúvidaamá yā naachi canee Jesús. Tuuⁿ'mi ní Jesús ndaa yā na 'áámá barco ní ch'iindí yā. Nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ snée yā 'diituu núuⁿ'nīⁿ naachi vee yáⁿ'āa ndúútií. ³Ní Jesús caⁿ'a yā nééné

n'deēe nááⁿ ndúúcu parábolos
chí ejemplos tan'dúúca dendu'ū
chí véé iⁿ'yeeⁿdí' cūū. Ní caⁿ'a yā
chuū: 'Áámá saⁿ'ā chí ngiīnū ndaata
can'dāa sa chíinū sa ndaata. ⁴Taachí
chíinū sa, 'áámá duutu ndaata míiⁿ
ní chíiya cyúúni. Ndaā 'yaadá ní
ch'iinu che'e tī. ⁵Náⁿ'ā duutu ndaata
miiⁿ ní chíiya na tuūu naachi nguée
ch'ēete yáⁿ'āa. Maaⁿ'ncheetē nūuⁿ
can'dāa ti nguée ch'ēete yáⁿ'āa yeⁿ'ē.
⁶Can'dāa yáⁿ'ā ní yaata miiⁿ ní ti'i ti
nguée dii'yu yeⁿ'ē. ⁷Iicu náⁿ'ā duutu
ndaata miiⁿ ní chíiya nguāaⁿ yááⁿ.
Yááⁿ miiⁿ ní ch'iita ní di'vaāchí yeⁿ'ē
yaata miiⁿ. ⁸Iicu náⁿ'ā duutu ndaata
miiⁿ ní chíiya na yáⁿ'āa n'dáacā ní
n'dáacā chíi cosecha yeⁿ'ē. 'Áámá
ní chíi 'áámá ciento yeⁿ'ē, taama
ní chíi 'iīnū ngēecu yeⁿ'ē, ní táámá
ní chíi ndíícu ndiichi yeⁿ'ē. ⁹Iiⁿ'yāⁿ
chí véé veéⁿ yā ní 'caandiveéⁿ yā
nduudu yeⁿ'é.

Chííⁿ chí neⁿ'ē caāⁿ'māⁿ ejemplo miiⁿ

(Mr. 4.10-20; Lc. 8.9-15)

¹⁰Tuu'mi ní discípulos ndaá yā
nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chíi
yā Jesús: ¿De'e cáávā chí ndúúcu
ejemplos ngi'cueeⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ?

¹¹Jesús nan'guēcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a
yā chíi yā discípulos yeⁿ'e yā: 'Āā
ndís'tíi nūuⁿ ndaācā chicadíínuuⁿ
ní dendu'ū chí canúúⁿ n'de'ei yeⁿ'e
naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ
yā ná va'ai chēeti nguuví, naatí
tanáⁿ'ā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ nguée canéeⁿ chí
cadíínuuⁿ yā. ¹²Iiⁿ'yāⁿ chí véé yeⁿ'e
yā Ndyuūs ca'a cá yā ní n'deēe cá
cuuví yeⁿ'e yā. 'Iiⁿ'yāⁿ chí nguée véé
yeⁿ'e yā, 'áará chí dúú'ví nūuⁿ chí
nadacádíínuuⁿ yā chí véé yeⁿ'e yā
chuū ní Ndyuūs ndivíi yā yeⁿ'e yā.

¹³Cáávā chííⁿ chí ngaⁿ'á ngií 'iiⁿ'yāⁿ
ndúúcu ejemplos caati inaaⁿ yā
naati n'gēetinēe yā tan'dúúca chí
nguée inaaⁿ yā. Ní n'giindiveéⁿ yā
naati n'gēetinee yā tan'dúúca chí
nguée n'giindiveéⁿ yā ndíí nguée
ndúú tuumicadiinuⁿ yā. ¹⁴Ní 'íícu
cuuví cuaacu yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chííⁿ
chí caⁿ'a profeta Isaías ndii cuááⁿ
vmnaaⁿ taachi caⁿ'a yā 'túúca ní
canéeⁿ nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs:

Ndúúcu veéⁿ yā 'caandiveéⁿ yā
ní nguē tuumicadíínuuⁿ yā;
ní snaaⁿ yā ní nguée ca'a yā
cuenta yeⁿ'ē.

¹⁵Caati staava yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
ní chēechi. Ndúúcu veéⁿ yā
n'giindiveéⁿ yā naati nguée
tuumicadíínuuⁿ yā n'daācā.
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'gaadí yā
nduutinaaⁿ yā caati nguée
snaaⁿ yā ndúúcu nduutinaaⁿ
yā; ní nguée 'caandiveéⁿ yā
ndúúcu veéⁿ yā, ndii nguē
ndúú ituumicadiínúúⁿ yā
ndúúcu staava yeⁿ'é yā, ndii
nguée ndúú ndaacadaamí yā
yeⁿ'ē nuuⁿndi yeⁿ'e yā chí 'úú
cuuví nadich'ēécú nuuⁿndi
yeⁿ'é yā.

¹⁶De'e chúúca n'dai ndís'tíi ti
véé nduutinaaⁿ ní chí inaaⁿ ní ní
veéⁿ ní chí n'giindiveéⁿ ní. ¹⁷Ti
cuaacu níⁿ'nyúⁿ 'úú Jesús ngaⁿ'á
ngií ndís'tíi chí neenē 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ
profetas ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai
neⁿ'é yā snaaⁿ yā chííⁿ chí ndís'tíi
inaaⁿ ní naati nguée n'diichi yā.
Neⁿ'e yā 'caandiveéⁿ yā chííⁿ chí
ndís'tíi n'giindiveéⁿ ní naati nguée
ch'iindiveéⁿ yā.

¹⁸'Caandiveeⁿ ndís'tíi ejemplo
yeⁿ'e saⁿ'ā chí ngiīnū ndaata.

¹⁹ 'Iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'e naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e va'ai cheeti nguuví ní nguée ituumicadínuuⁿ yā, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ tan'dúúca duutu ndaata chí chiiya cuaaⁿ cyúúni. Ndaa yááⁿ'n'guinūuⁿ ní sta'a sa nduudu yeⁿ'é Ndyuūs chí canée na staava yeⁿ'é yā. ²⁰ Ndaata chí chiiya nguaaⁿ tuūu ní tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs. Ní taachí n'giindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ ní yeenú n'dai yā, ²¹ naati nguée 'áamá cānee na staava yeⁿ'é yā ní nguée 'nááⁿ tiempo cūnee. Taachí n'géenu yā ngii ti 'iiⁿ'yāⁿ cān'daa yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cáavā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs, tuu'mí nūuⁿ diví yā nduudu miiⁿ ní nguée canée na staava yeⁿ'é yā. ²² Ndaata chí chiiya nguaaⁿ yááⁿ ní tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iindiveéⁿ yā nduudu miiⁿ naati neⁿ'e cá yā nducuéⁿ'ē yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūū ndúúcu chí véé. Ní nginnche'éei yā 'iiⁿ'yāⁿ. Ní vaadi 'cuiica miiⁿ di'vaachíi yeⁿ'ē nduudu miiⁿ ní diiⁿ chí nguée dichí'vē nduudu miiⁿ na vida yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ²³ Ndaata chí chiiya na yáⁿ'āa n'dáacāa chíiⁿ chí tan'dúúca 'iiⁿ'yāⁿ chí n'giindiveéⁿ yā nduudu yeⁿ'é Ndyuūs ní tuumicadiinúuⁿ yā ní i'téenu yā nduudu miiⁿ. Ní n'daācā idiíⁿ yā. Ní nduudu miiⁿ tan'dúúca chí chíi 'aama ciento yeⁿ'ē o chí chíi 'iinū ngeecu yeⁿ'ē o chí chíi ndiicú ndiichi yeⁿ'ē. 'Tífcā chíi cosecha yeⁿ'ē nduudu miiⁿ.

Ejemplo yeⁿ'é yaātā chí nguée n'daācā chí véé nguaaⁿ trigo

²⁴ Jesús miiⁿ ngaⁿ'a yā ngii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuuví ndís'tii táamá ejemplo. Ní caaⁿ'máⁿ yeⁿ'e naachí

Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'ē na va'ai cheeti nguuví ní tan'dúúca 'áamá saⁿ'ā chí ngiinū sa ndaata yeⁿ'e trigo chí n'daācā na campo yeⁿ'ē sa. ²⁵ Taachí mozos cyaadu sa, tuu'mi ní saⁿ'ā chí enemigo yeⁿ'ē sa ndaā sa ní chiinū sa 'daaⁿ'nuⁿ trigo na campo yeⁿ'e saⁿ'ā miiⁿ nguaaⁿ trigo chí n'daācā miiⁿ, ní cūnaⁿ'a sa. ²⁶ Taachí can'daa yaata yeⁿ'ē ní chíi trigo, tuu'mi ní can'daā nguuví 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ. ²⁷ Tuu'mi ní mozos chí idiíⁿ sa ntiiⁿ'nyuⁿ na campo miiⁿ ndaa sa nanááⁿ saⁿ'a chí 'iivi yeⁿ'e campo miiⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa 'iivi: N'díi Señor, ¿'áá nguée chiinū ndaata yeⁿ'e trigo chí n'daācā na campo yeⁿ'e ní? ¿Tíi chíicā ndaata 'daaⁿ'nuⁿ trigo? ²⁸ Saⁿ'ā 'iivi miiⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa mozos chí idiíⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ: 'Áamá saⁿ'ā enemigo yeⁿ'é niinū sa. Mozos ní caⁿ'a sa chíi sa 'iivi sa: ¿'Áá neⁿ'e ní chí caⁿ'a 'nū ní tiicu 'nū yaātā miiⁿ chí nguée n'daācā? ²⁹ 'Ivi miiⁿ ní caⁿ'a sa chíi sa mozos chí idiíⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ: Nguée tiicū di 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ caati cuuví tiicú ntúuⁿ di trigo chí n'daācā miiⁿ. ³⁰ Ca'a di lugar chí dáamá 'cuiita ndíi taachi ndaa tiempo yeⁿ'e cosecha miiⁿ, tuu'mi ní 'úu caaⁿ'máⁿ cuuví 'iiⁿ'yāⁿ chí 'caacá yā trigo miiⁿ chí 'caacá yā vmnááⁿ vmnaaⁿ 'daaⁿ'nuⁿ trigo miiⁿ ní dichiihí yā caadi ticuaá ní 'neeⁿ yaⁿ'a yā. 'Cuiinu maaⁿ ní nandé yā trigo miiⁿ ní 'cuíi yā cheeti dífnūuⁿ.

'Áamá ejemplo yeⁿ'ē ndaata yeⁿ'ē yiivē ntíi'yāa

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Táamá ejemplo Jesús caⁿ'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a

ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuví
ní tan'dúúca 'aama nduutií yeⁿe yíivē
ntíí'yāa chí 'áamá saⁿā sta'ā sa ní
chiinū sa na yáⁿāa yeⁿē sa. ³²Ndaata
yíivē ntíí'yāa 'cūū ní 'liiⁿ ca nguéé ti
tanducuéⁿē ndaata. Taachí n'giita
yaātā miiⁿ, tuuⁿmi ní ch'ēete ca chí
cuuvi tanáⁿā yaātā. Ní chií yáⁿá. Ní
ndaá 'yáádá yeⁿē nanguuvi ní din'dái
tí 'deēce tí na dúuⁿnē yáⁿá miiⁿ.

Ejemplo yeⁿe levadura yeⁿe pan

(Lc. 13.20-21)

³³Táamá ejemplo Jesús caⁿa yā
chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Naachí Ndyuūs
ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿē na va'ai
cheeti nguuví ní tan'dúúca 'áamá tááⁿ
levadura yeⁿe pan. 'Áamá n'daataá
sta'a tá levadura miiⁿ ní chistaⁿā tá
nguaaⁿ 'iinū medida yeⁿe harina ndíí
chí nan'guiita tanducuéⁿē yaāchí yeⁿē.

Chuū chí ngaⁿā Jesús miiⁿ ndúúcu ejemplos

(Mr. 4.33-34)

³⁴Tanducuéⁿē chuū ngi'cueeⁿ
Jesús ní caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ
ndúúcu ejemplos. Ní nduuti chí
nguéé ndúúcu ejemplos yeⁿe chí véé
iⁿyeeⁿdí 'cūū, nguéé ngi'cueeⁿ yā
'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ³⁵Ní 'iicu cuuvi cuaacu
chí caⁿa profeta ndii cuááⁿ vmnaaⁿ
taachí caⁿa yā 'túúca. Ní canéé
nguūⁿ ná libro yeⁿē Ndyuūs 'túúca:

Caaⁿmāⁿ ndúúcu ejemplos.

Ca'cueéⁿ dendu'ū chí canúⁿ
n'de'ei ndíí taachi Ndyuūs
din'dái yā iⁿyeeⁿdí.

**Jesús ngaⁿa yā yeⁿe chí neⁿe
caaⁿmāⁿ ejemplo yeⁿe trigo**

³⁶Tuuⁿmi ní Jesús yaa'vi yā 'iiⁿyāⁿ
s'eeⁿ chí cunaⁿá yā na vaacú yā.

Jesús ntúūⁿ cunaⁿa yā ní snda
yā 'áamá va'ai. Discípulos yeⁿe yā
nndaa yā nanááⁿ Jesús, ní caⁿa yā
chii yā 'iiⁿyāⁿ: N'dií, Jesús, ca'cuéeⁿ
ní chí neⁿe caāⁿmaⁿ ejemplo yeⁿe
'daaⁿnuⁿ trigo chí véé nguaaⁿ trigo
na campo.

³⁷Jesús nan'guεεcútaⁿa yā ní
caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Iiⁿyāⁿ
chí ngiinu ndaata chí trigo chí
n'dáacā, 'iiⁿyāⁿ miiⁿ chí Saⁿā chí
Daiya Ndyuūs. ³⁸Campo miiⁿ ní
tan'dúúca iⁿyeeⁿdí 'cūū. Ndaata chí
n'dáacā miiⁿ ní tan'dúúca nducyáácā
'iiⁿyāⁿ chí daiya Ndyuūs ní yeⁿē
naachi Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ
yā. Yaātā yeⁿe ndaata chí nguéé
n'daācā ní tan'dúúca 'iiⁿyāⁿ chí
nguéé n'daācā idiíⁿ yā, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ
chí daiya yááⁿn'guiinūⁿ. ³⁹Saⁿā
chí chiinū sa 'daaⁿnuⁿ trigo miiⁿ
ní tan'dúúca maāⁿ yááⁿn'guiinūⁿ.
Ní cosecha yeⁿē miiⁿ ní tan'dúúca
chí 'cuiinu iⁿyeeⁿdí. Saⁿā s'eeⁿ chí
ita'a sa cosecha miiⁿ ní tan'dúúca
ángeles. ⁴⁰Tan'dúúca chí tiicú yā
'daaⁿnuⁿ trigo ní nadidáámá yā ní
'neeⁿ yaⁿa yā, 'tíicā cuuvi tiempo
taachi 'cuiinū iⁿyeeⁿdí 'cūū. ⁴¹Saⁿā
chí Daiya Ndyuūs ní dich'ó yā
ángeles yeⁿe yā chí nadidáámá
yā 'iiⁿyāⁿ chí yeⁿē naachí Ndyuūs
ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā. Niicú tun'dáa
yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí dííⁿ yā chí
náⁿa yā idiíⁿ nuuⁿndí yā ndúúcu
'iiⁿyāⁿ chí idiííⁿ chí nguεε n'daācā.
⁴²Ní cu'nuúⁿ yā 'iiⁿyāⁿ na nguuchí
yaⁿā. Mííⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cuεεcú
yā ní che'e 'diííⁿyúⁿ yā. ⁴³Tuuⁿmi
ní 'iiⁿyāⁿ chí n'dái nanááⁿ Ndyuūs
cuuvi deēv yā ngii tan'dúúca 'yáⁿā
taachi 'āa snée yā naachi Ndyuūs
Chiidá yā ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā na

va'ai cheeti nguuví. Ndís'tií chí vée
veéⁿ ní 'caandiveéⁿ ní nduudu yeⁿé.

**Ejemplo yeⁿe vaadi 'cuiica
chí canúúⁿ n'de'ei**

⁴⁴Caⁿa ca Jesús miiⁿ táamá
ejemplo: Naachí Ndyuús ngaⁿa
ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿé va'ai cheeti
nguuví ní tan'dúúca vaadi 'cuiica
chí canúúⁿ n'de'ei na 'áamá campo.
'Áamá saⁿā ní ndaācā sa vaadi
'cuiica miiⁿ ní cunuⁿ n'dé'ei ntúūⁿ
sa lugar miiⁿ. Yeenú taavi sa.
Cunaⁿa sa ní n'diicui sa tanducuéⁿē
chí vée yeⁿé sa ní cuái sa campo
miiⁿ.

**Ejemplo yeⁿé 'áamá perla
chí yaⁿai taavi chíí'vē**

⁴⁵Tiicá ntúūⁿ. Naachí Ndyuús
ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti
nguuví ní tan'dúúca 'áamá saⁿā chí
n'diicui sa chí in'nuuⁿ sa perlas chí
yaⁿai taavi chíí'vē. ⁴⁶Taachí ndaācā
sa 'áamá perla chí n'deēveé ní yaⁿai
taavi chíí'vē, tuuⁿmi ní cuinaⁿā sa ní
n'diicui sa tanducuéⁿē chí vée yeⁿé
sa níicú cuai sa perla miiⁿ.

Yeⁿe ejemplo yeⁿe yaānā

⁴⁷Tiicá ntuūⁿ. Naachí Ndyuús
ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai
cheeti nguuví ní tan'dúúca 'áamá
yaānā chí saⁿā n'gaa nuúⁿ sa na
nuūⁿnīⁿyáⁿā ní ita'āa nducuéⁿē naaⁿ
'yaācā. ⁴⁸Taachí 'āa ndiituú yaānā
miiⁿ, intun'dáa yā cuaaⁿ 'diituú
nuūⁿnīⁿyáⁿā miiⁿ. Ní n'daaviyá yā
ní nan'guaáⁿ yā 'yáacā chí n'daācā.
N'gií yā 'iiti 'cuéētē. Ní 'iiti chí
nguéeⁿ n'dáacā miiⁿ nginngée yā
'iiti. ⁴⁹Tiicá cuuvi taachi 'cuiiū
iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. Nandaā ángeles

ní tun'dáa yā 'iⁿ'yāⁿ chí n'dai yā
nguaaⁿ 'iⁿ'yāⁿ chí nguēē n'dáacā
idiíⁿ yā. ⁵⁰Ní 'cuíi yā 'iⁿ'yāⁿ chí
nguéeⁿ n'daācā ná nguuchi yaⁿā. Mííⁿ
'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ cueⁿe daāⁿmaⁿ cuēecú
yā ní cueⁿe daāⁿmaⁿ chéé 'diiⁿ'yuⁿ
yā.

**Ejemplo yeⁿé vaadi 'cuiicá
ngai ndúúcu chí ndiicúū**

⁵¹Jesús tiinguuneeⁿ yā 'iⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: ¿Áa tuumicádíínuuⁿ ndís'tií
tanducuéⁿe dendu'ū chí 'túúca?
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní n'guēecútaⁿa yā:
'Tiicá Señor.

⁵²Jesús ní caⁿa yā chíi yā 'iⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ: 'Áamá 'aama maestro yeⁿé
ley chí'neeⁿ yā yeⁿe naachi Ndyuús
ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti
nguuví, maestro miiⁿ ní cuuví yā
tan'dúúca 'áamá patrón chí vée
vaadi 'cuiica yeⁿe sa na va'ai yeⁿé
sa. Ní deenu sa táacā tun'dáa sa
yeⁿe vaadi 'cuiica yeⁿé sa dendu'ū
cosa chí ngai ndúúcu cosa chí
ndiicúū.

**Jesús canee yā na yáaⁿ Nazaret
(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)**

⁵³Taachí Jesús miiⁿ chííínú caⁿá
yā nduudu 'cūū, cueⁿé yā yeⁿé
miiⁿya. ⁵⁴Ní ndaá yā yáaⁿ vaacú yā
chí nguuví Nazaret ní ngi'cueeⁿ yā
yaācú sinagoga miiⁿ. 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní
cheⁿe yiinú yā yeⁿe chí chí'cueeⁿ
Jesús. Ní ngaⁿa yā: ¿Tií ndiicaá
vaadi déenu yeⁿé saⁿá 'cūū? ¿Táacā
cuuvi diiⁿ sa vaadi n'giinu chí idiíⁿ
sa? ⁵⁵Sáⁿa 'cūū chí daiya 'viichiyáⁿā
ní María nguūví cheecu sa. Ní 'dínū
sa ní Jacobo, ndúúcu José, ndúúcu
Simón, ndúúcu Judas. ⁵⁶Víⁿi ntúūⁿ
sa snee yā ndúúcu yú. ¿Tií ndiicaá

tanducuéⁿē vaadi deenú 'cūū chí ngí'cuéⁿ sa? ⁵⁷Ní cáávā chuū 'i'nyāⁿ yeⁿe yāāⁿ miiⁿ cuncāā caⁿa yā yeⁿe Jesús miiⁿ, ní nguéé 't'éénu yā yeⁿe yā. Naati Jesús ní caⁿa yā chíi yā 'i'nyāⁿ s'eeⁿ. Nguéé véé mar 'áámá profeta chí candee nduudu yeⁿé Ndyuūs chí 'i'nyāⁿ yeⁿé yāāⁿ vaacú yā ndúúcu 'i'nyāⁿ na vaacu yā dinéⁿe yā profeta miiⁿ.

⁵⁸Jesús miiⁿ nguéé neenē n'deēe vaadi n'giinu díⁿ yā miiⁿ caati 'i'nyāⁿ s'eeⁿ nguéé s't'éénu yā yeⁿe Jesús miiⁿ.

Ch'i'nnúⁿ yā Juan chí ngeedínuūⁿnīⁿ

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Tiempo 'cūū saⁿa rey Herodes, chí gobernador yeⁿe yāⁿā Galilea, ch'iindiveeⁿ sá tan'dúúca chí 'i'nyāⁿ ngaⁿa yā yeⁿe Jesús miiⁿ. ²Ní rey miiⁿ caⁿa sa chíi sa mozos yeⁿē sa: Sáⁿā Jesús 'cūū ní Juan chí ngeedínuūⁿnīⁿ chí nduuchi sá yeⁿē nguāⁿ tináⁿā. Ní cáávā chuū véé poder yeⁿē sa chí idiⁿ sa vaadi n'giinu.

³Rey Herodes miiⁿ ní 'i'nyāⁿ chí caⁿa ntiⁿnyúⁿ yā chí soldados sta'a sa Juan miiⁿ ní cāchiichí sa Juan ndúúcu cadenas ní chi'nuuⁿ sa Juan vácūū. 'Tífcā díⁿ rey miiⁿ cucáávā n'daataá yeⁿe yā chí nguuvi Herodías ti vmnáⁿ vmnaaⁿ n'daataá miiⁿ ní n'daataá yeⁿē Felipe chí 'díínu rey miiⁿ. Ní diví rey miiⁿ táⁿā miiⁿ yeⁿe Felipe. ⁴'Tífcā díⁿ rey ndúúcu Juan chí ngeedínuūⁿnīⁿ ti Juan miiⁿ ngaⁿa sá ngii sa Herodes miiⁿ chí tan'dúúca chí ngaⁿa na ley, nguéé canee chí cuuvi n'daataá yeⁿé yā n'daataá miiⁿ.

⁵Rey Herodes miiⁿ ní neⁿe yā 'caaⁿnuⁿ yā Juan miiⁿ, naati 'va'á yā 'i'nyāⁿ yeⁿe yāāⁿ miiⁿ; ti 'i'nyāⁿ s'eeⁿ ní s't'éénu yā chí Juan miiⁿ ní 'i'nyāⁿ profeta chí dichó'o Ndyuūs. ⁶Taachí 'i'nyāⁿ díⁿ yā 'viicu yeⁿē cumpleaños yeⁿe Herodes miiⁿ, n'daataá 'lífⁿ daiya táⁿā Herodías miiⁿ nde'ei tá naavtaⁿā yeⁿe 'i'nyāⁿ s'eeⁿ. Ní rey Herodes miiⁿ ní chíi yeenú yā chí nde'ei tá ní caⁿa yā: ⁷Dii, n'daataá 'lífⁿ. 'Úú ngaⁿā ndúúcu nduudu, “por Dios”, chí teé dii 'āā de'ē nūuⁿ chí neⁿe di. ⁸Chēecu tá ni caⁿa yā chíi yā n'daataa 'lífⁿ miiⁿ de'ē chí caaca tá. Ní n'daata 'lífⁿ caⁿa ta chíi tá rey miiⁿ: N'dii rey, téé ni 'úú tiⁿ Juan chí ngeedínuūⁿnīⁿ cu'nuúⁿ chēeti 'áámá cu'u.

⁹Tuu'mi ní rey Herodes miiⁿ s'neeⁿ ndaachii yiinú yā; naati rey miiⁿ caati 'āā caⁿa yā ndúúcu nduudu, “por Dios”, ní ch'iindiveeⁿ 'i'nyāⁿ chí snée yā ndúúcu yā na mesa miiⁿ, caⁿa yā chí 'āā ca'a núúⁿ yā chíⁿ chí ngiica táⁿā miiⁿ. ¹⁰Caⁿa ntiⁿnyúⁿ yā chí 'caātā daandu Juan chí ngeedínuūⁿnīⁿ chí canúuⁿ sa vácūū. ¹¹Ní ndee sa tiⁿ yā miiⁿ sn'núúⁿ chēeti cu'u ní ca'a sa n'daata 'lífⁿ miiⁿ. Ní táⁿā miiⁿ ní ca'a tá chēecu tá.

¹²Tuu'mi ní discípulos yeⁿe Juan chí ngeedínuūⁿnīⁿ ndaá yā ní sta'á yā cuerpo yeⁿe Juan miiⁿ ní ch'iichi yā. Ní cheⁿe yā chíi yā Jesús miiⁿ tan'dúúca chí chíi.

Jesús ca'á yā che'e nyuⁿu mil 'i'nyāⁿ

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³Taachí Jesús miiⁿ ch'iindiveeⁿ yā chuū, cueⁿé yā ní sndāa yā na

'áamá barco, ní cueⁿe yā na 'áamá lugar cuēti naachi nguéé 'iⁿ'yāⁿ. Taachí 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, can'dáa yā yeⁿe yāāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿe yā ndúúcu Jesús. ¹⁴Ní taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā ná barco miiⁿ, n'diichí yā n'dee n'dái 'iⁿ'yāⁿ, ní nnee ya'ai 'iinu yā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. Ní dííⁿ yā chi nduūvā yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ chi ngiitā chi ndaā ndúúcu 'iⁿ'yāⁿ chi candē yā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ¹⁵Ní taachí 'āā chiinu discipulos yeⁿe Jesús miiⁿ ndaā yā nanááⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chii yā 'iⁿ'yāⁿ: 'Āā chi chíinū maaⁿ, ní 'muuⁿ nguéé n'geetinéé 'iⁿ'yāⁿ. Yaa'ví ní 'iⁿ'yāⁿ s'tíi chí caⁿ'á yā cuááⁿ na yāāⁿ n'gaiyāā ní cuái yā chi che'e yā.

¹⁶Jesús caⁿ'a yā chii yā discipulos: 'iⁿ'yāⁿ s'tíi nguéé cánéé chí náⁿ'a yā. Ndís'tiī ca'a nī chi che'e yā.

¹⁷Discipulos ní caⁿ'a yā: Nguéé tunééⁿ chi che'e yā. Dámāāⁿ nyuⁿ'u panes ndúúcu na 'uūvī 'yaācā véé.

¹⁸Jesús caⁿ'a yā chii yā discipulos: Candē nī panes ndúúcu 'yaācā 'muuⁿ.

¹⁹Cuayiivi ní Jesús chii yā 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí ch'etē yā ná yaātā miiⁿ. Jesús ní sta'a yā nduu nyúⁿ'ú panes miiⁿ ndúúcu 'uūvī 'yaaca ní n'diichí yā nanguuvi ní ca'a yā gracias Ndyuūs Chiidá yā. Cuayiivi ní n'dee yā panes ní ca'a yā discipulos yeⁿ'e yā. Discipulos miiⁿ ní ca'a yā 'iⁿ'yāⁿ chi snéé miiⁿ. ²⁰Nducyáácá yā che'e yā ní chiitu 'iⁿ'yāⁿ. Ní discipulos nān'guaáⁿ yā chí nángaāva panes yeⁿ'e miiⁿ ndúúcu 'yaācā miiⁿ ní chiitu tá ndiichúúví 'cueētē. ²¹'iⁿ'yāⁿ chí che'e miiⁿ nyuⁿ'u mil ngii yā, ndii nguéé chiduūche n'daataá, ndíi nguéé ndúú da'caiyāa ra.

**Jesús ngiicá yā cuááⁿ vmnaaⁿ
nuūⁿnīⁿ'yáⁿā**

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²²Cuayiivi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discipulos yeⁿ'e yā chi cundaa yā na barco ní caⁿ'á yā táamá 'díituú nuūⁿnīⁿ'yáⁿā, 'naaⁿ chi Jesús miiⁿ dííⁿ yā despedir yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ. ²³Jesús dííⁿ yā despedir yeⁿ'é 'iⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní divíi yā yeⁿ'e yā ní cuchē yā na 'áamá yiicū ní caⁿ'angua'á yā. Taachí chii 'da'a, 'āā dámaaⁿ Jesús canéé yā miiⁿ. ²⁴Barco miiⁿ ní 'āā cánduūu naavtaⁿ'ā yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yáⁿā miiⁿ naachi olas yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ miiⁿ neⁿ'e 'cuuchii na yaānūuⁿ yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ miiⁿ. 'Yúúné ní ngeēnū taaⁿ ní diitu n'dái n'geⁿ'e na barco miiⁿ. Ní barco miiⁿ nguéé ngii ngíicá. ²⁵Taachi 'da'a ca táamá nguuvī tan'dúúcā n'geecu cuūuⁿ o n'geecu nyuⁿ'u, Jesús ndaā yā nanááⁿ discipulos ní ngíicá yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿā miiⁿ. ²⁶Taachí discipulos ní n'diichí yā Jesús miiⁿ chi ngiicá yā cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿā miiⁿ ní dii'yá yā chii. Ní chistaⁿ'a vaanicadiinūuⁿ yeⁿ'é yā. Ní 'cai yā: Chuū ní 'áamá bulto. Ní caⁿ'á yā ndúúcu vaadī 'va'a.

²⁷Cuayiivi miiⁿ ní Jesús yaa'ví yā discipulos ní caⁿ'a yā: Ndís'tiī cúúví ditiinú nī caati 'úú. Nguéé di'va'a nī.

²⁸Tuu'mi ní Pedro nān'guēcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa: N'díi Señor, ndúúti chí n'diī caaⁿ'maⁿ n'tiīnyúⁿ nī chi caⁿ'á naachi canee nī ní caacá cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ'yáⁿā.

²⁹Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā: Pedro, cuchí di. Pedro miiⁿ ní nan'dáa sa na barco miiⁿ nī tucá'a sa ngiica sa cuaaⁿ vmnaaⁿ nuūⁿnīⁿ

miiⁿ. Ní cueⁿē sa naachi canéé Jesús miiⁿ. ³⁰Taachí Pedro miiⁿ n'diichi sa 'yúúné taaⁿ miiⁿ di'vá'a sa ní 'āa tucá'a chēechi sa nguaaⁿ nuūⁿnīⁿ miiⁿ. Tuuⁿmi ní cáí yiicu sa ní caⁿ'a sa: Señor, nadanguáⁿai ní 'úú.

³¹Hora miiⁿ nūuⁿ, Jesús miiⁿ n'doó yā ta'a yā ní sta'a yā ta'a Pedro ní caⁿ'a yā chii yā Pedro: Dii saⁿ'ā chi dúú'vii i'téenu di, ¿de'ē cúúví chí nadi'uúvi di staava yeⁿ'ē di ní nguéé i'téenu di?

³²Ní taachí Jesús ndúúcū Pedro sndáa yā na barco miiⁿ, canee 'diiⁿ 'yúúné miiⁿ. ³³Tuuⁿmi ní discípulos chi snúuⁿ yā na barco miiⁿ ní ndaa yā nanááⁿ Jesús ní s'téenu yā 'iiⁿyāⁿ. Ní caⁿ'a yā: N'dii Jesús, cuaacu nííⁿnyúⁿ chí Daiya Ndyuūs n'dii.

**Jesús diíⁿ yā chi nduuvā yeⁿ'e 'iiⁿyāⁿ
yeⁿ'e yáⁿ'āa Genesaret**
(Mr. 6.53-56)

³⁴Tááchí ch'iinu cho'ó yā táamá lado yeⁿ'e nuūⁿnīⁿyāⁿ'ā miiⁿ ní ndaa yā na yáⁿ'āa Genesaret. ³⁵'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa miiⁿ taachi tuumicádíínuuⁿ yā chí Jesús canéé yā miiⁿ, tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿ'á yā ní chii yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿ'e núúⁿmáⁿ cuaaⁿ yāⁿ n'gaiyāⁿ chí snéé nīⁿnuúⁿ chí Jesús canéé yā miiⁿ. Níícuⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ cándéé yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí ngííta yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. ³⁶Ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ di'cuúítu yā Jesús miiⁿ chí 'cuáaⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ tuuⁿví yā naachi n'déétíí yeⁿ'e catecaí yā. Ní nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí tuuⁿví yā catecai Jesús miiⁿ ní nduūvā yeⁿ'e yā.

**Yeⁿ'e chi diiⁿ chí vee nuuⁿndi yeⁿ'e
'iiⁿyāⁿ**
(Mr. 7.1-23)

15 Tuuⁿmi ní duuⁿvi maestros chí ngi'cueeⁿ ley ndúúcū

'iiⁿyāⁿ fariseos chí chiicá yā yāáⁿ Jerusalén ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ, ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ: ²¿De'ē cúúví chí discípulos yeⁿ'e ní nguéé diíⁿ yā tan'dúúcā costumbre yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ ndiicúú? ¿De'ē cúúví chí nguéé inaaⁿnu yā ta'a yā taachi 'āa cuéé che'e yā pan?

³Jesús nan'gueécútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē cúúví chí ndís'tii ní nguéé diíⁿ ní tan'dúúcā chí ngaⁿ'a ley yeⁿ'ē Ndyuūs ní diíⁿ ní tan'dúúcā costumbre yeⁿ'ē 'iiⁿyāⁿ ndiicúú? ⁴Ti Ndyuūs ní ca'á yā ley yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: Diíⁿ ní honrar chiidá ní ndúúcū chēecú nī. 'Iiⁿyāⁿ chí nguéé n'dáacā ngaⁿ'a yā yeⁿ'e chiidá yā o yeⁿ'ē chēecú yā ní 'cuūvi yā. ⁵Naati ndís'tii ní ngaⁿ'a ní chí 'āa du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā chiidá yā ndúúcū chēecú yā 'tíicā: Nducuéⁿ'ē chí teé n'dii maaⁿ ní ca'á lado yeⁿ'ē Ndyuūs caava ofrenda yeⁿ'e yā. ⁶'Iiⁿyāⁿ 'āa ntéé idiíⁿ yā chí neⁿ'é yā chiida yā ndúúcū chēecú yā. 'Tíicā caavā costumbre yeⁿ'ē ní diíⁿ ní chí 'āa ntéé idichíí'vē ley yeⁿ'ē Ndyuūs yeⁿ'e yú. ⁷Ndís'tii 'uūvi naaⁿ 'uuvi cheendí nī. N'daacā caⁿ'a profeta Isaías miiⁿ yeⁿ'ē ní taachi caⁿ'a sa ndíí vmnaaⁿ ní canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs 'tíica:

⁸'Iiⁿyāⁿ s'uūⁿ ní i'téenu yā 'úú ndúúcū nduudu yeⁿ'e yā, naati staava yeⁿ'ē yā yaⁿ'ai canee yeⁿ'ē 'úú.

⁹Nguéé de'ē vee dichíí'vē chí i'téenu yā 'úú, caati chí ngi'cueeⁿ yā ní ley yeⁿ'e saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿdí 'cūū nguéé yeⁿ'ē Ndyuūs.

¹⁰Jesús n'gai yā n'dee n'dái 'iiⁿyāⁿ chí ndaa yā nanááⁿ yā. Ní caⁿ'a yā

chii yā 'i'i'yān s'ee": 'Caandivéeⁿ nī ní tuumicadíínuuⁿ nī. ¹¹Nguéé tanducuéⁿē chí ng'e saⁿā chí ndaā cheendi saⁿā idivaatí saⁿā naati nduudu chí ican'daā cheendi saⁿā, chííⁿ chí diiⁿ chí véé nuūⁿndi yeⁿē saⁿā.

¹²Tuu'mi ní discípulos yeⁿe Jesús ndaā yā nanáaⁿ yā ní caⁿa yā chíi yā Jesús miiⁿ: 'Áá nguéé déenu nī chí 'i'i'yān fariseos taachí ch'iindiveéⁿ yā nduudú 'cūū nduuví taáⁿ yā?

¹³Naatí Jesús miiⁿ nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā: Taanduvéé yaāta chí nguéé chíichi Chiidá chí canéé yā na va'ai chēeti nguuví canee chí tiicūu ndii díí'yú. ¹⁴Áa s'nééⁿ rá 'i'i'yān s'eeⁿ chí tan'dúúca 'i'i'yān chí ngueenááⁿ chí candée yā táamá 'i'i'yān chí ngueenááⁿ ndúúcu yā. Nduuti chí 'áamá 'i'i'yān chí ngueenááⁿ candée yā táamá 'i'i'yān chí ngueenááⁿ ndúúcu yā, nduu 'uuví yā cungéé nuúⁿ yā na yiivi yáⁿāⁿ.

¹⁵Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿa sa ní caⁿa sa chíi sa Jesús miiⁿ: Cúuví nī nús'uu dē'e néⁿé caāⁿmāⁿ ejemplo 'cūū.

¹⁶Jesús caⁿa yā: 'Áá 'tiicá ntūūⁿ nguéé ituumicadíínuuⁿ nī? ¹⁷'Áá nguéé ituumicadíínuuⁿ nī chí tanducuéⁿē chí indaā cheendi saⁿā ngeⁿe chēēti sa ní cungéé cuaaⁿ chuva'āi? ¹⁸Naati nduudu chí ícan'daa cheendi sa chí níngiica na staava yeⁿē sa, chuū idiiⁿ chí véé núúⁿndi yeⁿē sáⁿā. ¹⁹Caati yeⁿe na staava yeⁿe 'i'i'yān ngiicá dendú^u chí nguéé n'dáacā chí inadicadíínuuⁿ yā. Chuū ní inadicadíinúúⁿ yā yeⁿē chí 'caāⁿnuⁿ yā 'i'i'yān, ndúúcu yeⁿē

chí caⁿá yā ndúúcu isaⁿā o n'daataá chí nguéé yeⁿe yā, ndúúcu chí n'diichí yā 'aama saⁿā o n'daataá chí duuchí vi'i, ndúúcu yeⁿē chí ididuucú yā, ndúúcu yeⁿē chí testigo yā ní caaⁿmáⁿ yā nduudu yaadi, ndúúcu yeⁿē chí caaⁿmaⁿ taáⁿ yā contra yeⁿe Ndyuūs. ²⁰Dendú^u 'cūū chí idiiⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿē sa naati chí che'e sa taachi nguéé naaⁿnú sa ta'a sa, chíiⁿ ní nguéé idinuunⁿdi sa.

Yeⁿe 'áamá n'daataá chí nguεε yeⁿe ndaata Israel ní i'téenu tá Jesús
(Mr. 7.24-30)

²¹Jesús chíicá yā yeⁿē yáāⁿ miiⁿ ní cueⁿe yā na yáⁿāa yeⁿe Tiro ndúúcu Sidón. ²²Cuin'díichí nī. 'Áamá n'dáátāa yeⁿe yáⁿāa Canaán chí can'daā tá yeⁿe yáāⁿ vaacu tá. N'gai yiicu tá ní ngaⁿa tá ngii tá Jesús miiⁿ: N'díí Señor chí Daiya David, nnéé ya'ai 'iinu nī 'úú. 'Áamá espíritu yeⁿe yááⁿnguiniūuⁿ idindú^u taaví táⁿā daiyá.

²³Jesús nguéé nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿē tá. Tuu'mi ní discípulos yeⁿē Jesús miiⁿ ndaā yā nanáaⁿ yā ní di'cuíftu yā Jesús ní caⁿa yā chíi yā 'i'i'yān: N'dii Jesús, dííⁿ nī despedir yeⁿē ta ti táⁿa 'cūū ní n'gai tá cūchiitá cuaaⁿ daami yú.

²⁴Jesús nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā: Dendyuūs dicho'ó yā 'úú cucáávā 'i'i'yān yeⁿe Israel chí tan'dúúca 'iiti cuūchí chí nindái, 'tiicá yā.

²⁵Tuu'mi ní taⁿā miiⁿ ndaā ta nanááⁿ Jesús ní chiintii'ya tá ní caⁿa tá chíi tá 'i'i'yān: N'díí Señor, cunneé nī 'úú.

²⁶Jesús miiⁿ ní nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿē tá ní caⁿa yā chíi yā táⁿā:

Nguéé n'daācā chí divíí pan yeⁿé daiyá 'nū ní ca'a chí che'e 'yaānā.

²⁷ Táⁿā miiⁿ ní caⁿā ta: 'Tíicā Señor, naati 'yáanā miiⁿ ngé'e tí yeⁿé cheeyéé chí ngéé yeⁿé na mesa yeⁿé 'iiví tí.

²⁸ Tuu'mi ní Jesús miiⁿ nan'guēcútaⁿa yā ní caⁿa yā chíi yā táⁿā: Díí n'daataá, dé'e chúucā ch'ēete vaadi i'téénú yeⁿé di. Cuuví ndúucu di tan'dúucā chí neⁿé di. Daiya tá miiⁿ ní hora mííⁿ nūuⁿ nduuva yeⁿé ta.

Jesús idiíⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿyāⁿ

²⁹ Jesús chiicā yā yeⁿé yáⁿāa miiⁿ ní ndaá yā 'diituú nuūⁿnīⁿyáⁿā Galilea. Cuayíivi ní cuchée yā ná yīicū miiⁿ ní chíiⁿdi yā. ³⁰ Néené 'yaaⁿ 'iiⁿyāⁿ ndaā miiⁿnuúⁿ yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ndée yā 'iiⁿyāⁿ chí ngāá yó'oo, ndúúcū 'iiⁿyāⁿ chí ngueenááⁿ, ndúúcū 'iiⁿyāⁿ 'díi'mī, ndúúcū 'iiⁿyāⁿ chí ló'ō tá'á yā o ca'a yā, ndúúcū 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿyāⁿ chí véé cá tanáⁿā ca'ai chí ndíi yā. Ní s'neeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ. Ní Jesús dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ³¹ Nducyáácā 'iiⁿyāⁿ cheⁿe yīinū yā taachí n'diichi yā chí 'iiⁿyāⁿ 'díi'mī ní ngíí ngaⁿa, ní 'iiⁿyāⁿ chí ló'ō tá'á yā o ca'a yā nduuva yeⁿe yā, ní 'iiⁿyāⁿ chí nguée ngii ngiicā, ngiica yā; ní 'iiⁿyāⁿ ngueenááⁿ, inaaⁿ yā; ní tuc'áa yā caⁿa yā: Dē'ē chúuca ch'ēete Ndyuūs yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel.

Jesús ca'a yā chí che'e cuūuⁿ mil 'iiⁿyāⁿ

(Mr. 8.1-10)

³² Jesús 'caí yā discípulos yeⁿé yā ní caⁿa yā chíi yā discípulos: Yá'ái

cáávā 'iiⁿyāⁿ s'tíí tí 'āā 'iīnū nguuví snée yā nduucú ní 'muuⁿ ní nguée dé'ē vee chí che'e yā. Nguée neⁿé nadicho'ó 'iiⁿyāⁿ chí nguée che'e yā. 'Áátii cuuví cúunu yā cuaaⁿ cyúúni chí náⁿa yā.

³³ Tuu'mi ní discípulos yeⁿe yā caⁿa yā chíi yā Jesús: 'Tíí cáⁿa 'nū nguaiⁿ 'nū pan chí n'dee n'dái chí ché'ē nducyaaca 'iis'tíí na lugar 'cūū naachi nguē ch'ēetinée 'iiⁿyāⁿ?

³⁴ Jesús caⁿa yā chíi yā discípulos: 'Áá 'yaaⁿ ca pan yeⁿé ní vee?

Discípulos caⁿa yā: Ndeēchē panes ndúúcū n'duuví 'yaācā n'gaiyāá vee.

³⁵ Jesús ca'a yā orden 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí 'cuēté yā na yáⁿāa miiⁿ.

³⁶ Tuu'mi ní Jesús sta'á yā ndu'ū ndeēchē panes miiⁿ ndúúcū 'yaācā miiⁿ. Ní ca'a yā gracias Ndyuūs cáávā panes miiⁿ. Ní n'dee yā panes miiⁿ ní ca'a yā discípulos yeⁿe yā. Ní discípulos ní ca'a yā 'iiⁿyāⁿ chí snée miiⁿ. ³⁷ Nducyáácā yā che'e yā ní chíitu 'iiⁿyāⁿ. Discípulos ní nān'guaáⁿ yā chí nángaáva ní chíitu tá ndeēchē 'cuéētē. ³⁸ 'iiⁿyāⁿ chí che'e yā miiⁿ ní taandu cuūuⁿ mil ngii sáⁿā. Nguée diduuche yā n'daataá ndíí nguée ndúú da'caiyāa. ³⁹ Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí cunaⁿá yā. Ní Jesús ndaá yā na barco miiⁿ ní cueⁿe yā na yáⁿāa yeⁿe Magdala.

'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ngiica yā vaadi n'giinu

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 'Iiⁿyāⁿ fariseos ndúúcū 'iiⁿyāⁿ saduceos ndaá yā nanááⁿ Jesús chí neⁿe n'diichíneeⁿ yā Jesús. Ní chiica yā Jesús 'áámá vaadi n'giinu yeⁿé va'ai cheeti nguuví.

²Naati Jesús nan'guëcúta^a ya yeⁿé 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: Taachí ngii chíinū ní nanguuvi ní ndíí cuá'āa, ndís'tii ní ngaⁿ'á nī chi n'dáacā diiⁿ tiempo. ³Ní cuá'āⁿ ná nguëtyaaⁿ taachí meēⁿ ngíí cuá'áa, ndís'tii ngaⁿ'a nī chi nguéé n'dáacā diiⁿ tiempo maaⁿ. Ndís'tii 'uūvi naaⁿ 'uūvi cheendí nī chi déénu nī de'ē chi cúúví yeⁿ'ē nanguuvi naati nguéé tuumicadínuuⁿ nī de'ē chi cuuvi tiempo 'cūū ndúúcu señales chí inaaⁿ nī. ⁴Iiⁿ'yāⁿ chí cuncnáa idiíⁿ yā ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ chí nguéé i'téenu yā Ndyuūs 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ néⁿe yā snaaⁿ yā 'áamá vaadí n'giinu naati señal miiⁿ nguéé ndaāca yā. Dámaāⁿ cánéé señal yeⁿ'e profeta Jonás chí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ chí canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'e Ndyuūs. Jesús s'néeⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yā.

Levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos

(Mr. 8.14-21)

⁵Discípulos yeⁿ'e Jesús ndaá yā táamá lado yeⁿ'e nuūⁿnīⁿ'yāⁿā ní chinaáⁿ yā chí cāndeē yā pan. ⁶Jesús ca'a yā chíi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cundēē ndís'tii cuidado yeⁿ'e levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos ti levadura miiⁿ ní chíiⁿ chí chí'cueeⁿ yā. ⁷Discípulos ní tuca'á yā caⁿ'a yā nguaaⁿ maaⁿ yā. ¿Áa chí nguéé ndeē yú pan chíiⁿ chí 'tíicā ngaⁿ'a yā? ⁸Jesús miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā yeⁿ'ē chí inadacídiinūⁿ discípulos ní caⁿ'a yā chíi yā discípulos: ¿De'ē cúúví chí inadacadínuuⁿ nī 'túúca na staava yeⁿ'é nī chí cáávā chí nguéé ndeē nī pan? Ndís'tii ní dúúvii i'téenu nī. ⁹¿Áa nguéé

ituumicadínuuⁿ nī, ndii nguëe ndúú inang'aacú nī yeⁿ'ē nyuⁿ'u panes chí che'e nyuⁿ'u mil saⁿ'ā? nī ¿Áa ndeē 'cuééteē ca panes nángaāva? ¹⁰¿Áa ndíí nguéé nduu inang'aacú nī yeⁿ'ē ndeēchē panes chí che'ē cuūuⁿ mil saⁿ'ā? nī ¿Áa ndeē 'cuééteē ca panes nángaāva? ¹¹¿De'ē cuuvi chí nguëe ituumicadínuuⁿ nī chí nguéé cáávā pan miiⁿ chí caⁿ'á chí cundee nī cuidado yeⁿ'e levadura yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos?

¹²Tuu'mi ní discípulos tuumicadínuuⁿ yā chí Jesús miiⁿ nguéé caⁿ'a yā chíi yā chí discípulos nguéé cundee yā cuidado yeⁿ'e levadura yeⁿ'e pan ti yeⁿ'e chí chí'cueeⁿ 'iiⁿ'yāⁿ fariseos ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ saduceos.

Pedro miiⁿ caⁿ'a sa nduudu cuaacu chí Jesús chí Cristo yā

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³Jesús ndaá yā yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e Cesarea yeⁿ'e yáⁿ'āa yeⁿ'e Filipo ní itinguuneéⁿ yā discípulos yeⁿ'e yā ní caⁿ'a yā: ¿Du'ú 'úú ngaⁿ'a 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'ē 'úú chí Saⁿ'ā chí Daiya Dendyuūs 'úú?

¹⁴Discípulos ní caⁿ'a yā: Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí Juan chí cheedinuūⁿnī díí. Náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí chí profeta Elías miiⁿ díí. Níicú náⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā chí díí profeta Jeremías o 'āā du'ú nūuⁿ profeta.

¹⁵Jesús caⁿ'a yā chíi yā discípulos: ¿Du'ú 'úú ngaⁿ'a ndís'tii?

¹⁶Simón Pedro miiⁿ nan'guëcúta^a sa ní caⁿ'a sa: N'dii ní Cristo chí Daiya Dendyuūs chí cánduuchi cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

¹⁷Tuu'mi ní Jesús miíⁿ nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿē sa ní caⁿa yā: De'ε chúúca n'dai dii Simón, daiya Jonás, ti 'úú nguée ch'iⁿí dii ndii nguεε nduu táámá 'iⁿyāⁿ, naati Chiidá chi canée yā ná va'ai chεeti nguuví ch'iⁿí yā dii. ¹⁸Úú ntúūⁿ ngaⁿá ngíí dii chi dii ní nguuví Pedro dii ní nguuví di neⁿe caaⁿmaⁿ tuūu. Ní vmnaaⁿ 'áámá tuūu ch'εetē 'cūū chí neⁿe caaⁿmaⁿ Cristo, ní 'úú din'daí yaācū yeⁿé. Ní ndíí mar 'áámá poder yeⁿe yáá'n'guiinūuⁿ nguée cuuvi din'nú'u tuūu miiⁿ. ¹⁹Úú teé dii, Pedro, poder tan'dúúca chi teé dii llaves yeⁿe va'ai chεeti nguuví yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā 'tíícā dííⁿ. Ní tanducuéⁿē chi cachiichí di na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū cuchiichi ntúūⁿ ná va'ai chεeti nguuví. Ní tanducuéⁿē chi n'gúuⁿ di na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū 'cuāāⁿ ntúūⁿ ná va'ai chεeti nguuví.

²⁰Tuu'mi ní Jesús ca'á yā chii yā discípulos yeⁿe yā chi nguée caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā mar 'áámá 'iⁿyāⁿ chi Jesús miíⁿ chi Cristo yā.

Jesús caⁿa yā chí canee chi 'cuūví yā
(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹Tuu'mi ní Jesús miíⁿ tucá'a yā chi'cueeⁿ yā discípulos yeⁿe yā. 'Úú cánée chi caⁿá na yáāⁿ Jerusalén ní cánée chí 'cueenu taaví cuuvi nééné n'deēē dendu'ū yeⁿé 'iⁿyāⁿ ndiicūū chi ngaⁿā ntiiⁿnyuⁿ yeⁿé yaācū miiⁿ, ndúúcu chiiduú n'gεetē, ndúúcu yeⁿe maestros yeⁿe ley. Cuayiivi ní 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ 'caaⁿnúⁿ yā 'úú. Ní 'cuūví. Ndiichi ndii 'íínú nguuví ní 'úú nduūchí yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā. ²²Tuu'mi ní Pedro miíⁿ ní cueⁿe sa ndúúcu Jesús 'áámá lado ní caⁿa

sa chii sa Jesús: N'dií Señor, nguée 'cuáaⁿ ní Ndyuūs 'iivi yú ndii mar 'áámá naaⁿ chi cuuvi chuū ndúúcu nī.

²³Jesús nan'guεεcútaⁿa yā yeⁿe Pedro miíⁿ ní caⁿa yā chii yā saⁿá: Diví di nanaaⁿ, dii chi tan'dúúca yáá'n'guiinūuⁿ. Dii ní nguée nadicádíínuuⁿ di tan'dúúca Ndyuūs nadicádíínuuⁿ yā ti nadicádíínuuⁿ di yeⁿe dendu'ū yeⁿe iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

²⁴Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chii yā discípulos yeⁿe yā: Nduuti chi 'áámá 'iⁿyāⁿ néⁿe yā caⁿá yā nduucú, canée chi cu'neeⁿ maáⁿ yā tanducuéⁿē dendu'ū chi véé yeⁿe yā ní cuta'á yā cruz yeⁿe yā chi tan'dúúca chi 'cueenu taaví yā cuuvi cucáāvā 'úú. Ní 'íícú caⁿa yā nduucú. ²⁵Tí nducyáácá 'iⁿyāⁿ chi neⁿe yā nadanguáⁿai maáⁿ yā vida yeⁿe yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iⁿyāⁿ chi dindaí yā vida yeⁿe yā cucáāvā 'úú ní nandaācá yā táámá vida yeⁿe yā nanááⁿ Ndyuūs. ²⁶¿De'ε dichí'vē yeⁿe saⁿā ndúúti chi diiⁿ sa ganar nducuéⁿē chi véé núúⁿmáⁿ iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ní dindaí sa alma yeⁿe sa? ¿Áá n'deēē cuuvi nadí'vε sa 'áámá 'iⁿyāⁿ cucáāvā alma yeⁿe sa? ²⁷Naati 'úú chí Saⁿá chi Daiya Dendyuūs 'úú ní ndaá ndúúcu dεεvε ch'εete n'dai yeⁿe Chiidá chi canée yā na va'ai chεeti nguuví. Ní ndaá ndúúcu ángeles yeⁿé. Tuu'mi ní 'úú dííⁿ chi nadí'vε ca'áámá ca'áámá yā tuunu tuunu ca chi ndííⁿ yā. ²⁸Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tii chi véé náⁿa nī chi snée nī 'muuⁿ chi nguée 'cuūví nī taanduvée ndíí snaaⁿ nī Saⁿa chi Daiya Dendyuūs ndaa

sá chi caaⁿmaⁿ ntiiⁿnyuⁿ sa yeⁿe tanducuéⁿē.

Jesús n'dáaⁿ yā cuerpo yeⁿe maaⁿ yā
(Mr. 9.2-13; Lc. 9.28-36)

17 Chó'oo jaāⁿ nguuví, ní Jesús candé^e yā Pedro ndúú^c Jacobo ndúú^c Juan chi 'dínū Jacobo. Ní Jesús cueⁿé yā ndúú^c saⁿā s'eeⁿ na 'áamá yīicū yaacu. ²Ní Jesús n'dáaⁿ yā cuerpo yeⁿe maāⁿ yā nanááⁿ saⁿā s'eeⁿ. Ní chín'gai naaⁿ yā tan'dúú^cá yáⁿā 'iicu catecai yā ní nduuví cuéē tan'dúú^cá deēve. ³Cuin'diichí nī. Tuu'mí nūuⁿ che'enaāⁿ Moisés ndúú^c profeta Elías. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi n'díí ndíí cuaaⁿ vmnaaⁿ ní nndeé yā ndúú^c Jesús miiⁿ. ⁴Tuu'mí ní Pedro caⁿa sá chii sa Jesús: Señor, de'e chúú^cā n'dáacā yeⁿe yú chí 'cuētinée yú 'muuⁿ. Ndúú^tí chí neⁿé nī din'daiⁿ nū ná 'iinū va'ai n'gaiyāā, 'áamá ní yeⁿé n'dií, táamá ní yeⁿe Moisés, táamá ní yeⁿe profeta Elías.

⁵Taachí Pedro ngaⁿa sá chuū, 'áamá meēⁿ cuéē chí ngii yáⁿāa ndii sn'díí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní discípulos ch'iindiveéⁿ yā 'áamá nduudu ná meēⁿ miiⁿ chí ngaⁿā: Sáⁿa 'cūū Daiyá chí neⁿe taaví ní yeenú cáávā sáⁿa 'cūū. 'Cu'neeⁿ veéⁿ nī yeⁿē sa.

⁶Taachí discípulos ch'iindiveéⁿ yā nduudu 'cūū candiitín'dií yā ní dii'yaa n'dái yā chií. ⁷Tuu'mí ní Jesús miiⁿ ndaa niiⁿnuúⁿ yā ní tuu'v'í yā discípulos ní caⁿa yā: Nducueeⁿ nī. Nguéé 'va'a nī.

⁸Taachí nducueeⁿ discípulos 'āa ntéé n'diichí yā du'ū vee caati 'āa dámaāⁿ Jesús miiⁿ n'diichi yā.

⁹Taachi nangua'á yā yeⁿe yīicū miiⁿ ní na yúúⁿí naachí cunaⁿa yā,

Jesús caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chi nguéé cuuví yā mar 'áamá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe chi n'diichí yā ndíí taachi Saⁿā chi Daiya Ndyuūs nduuchí yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā.

¹⁰Tuu'mí ní discípulos ntiinguunéeⁿ yā Jesús ní caⁿa yā: ¿De'ē cúuví chí ngaⁿa maestros yeⁿe ley chi canéé chí profeta Elías miiⁿ ndaa sa vmnaaⁿ?

¹¹Jesús miiⁿ nán'guēcútaⁿa yā ní caⁿa yā chii yā discípulos: Cuaacu níⁿnyúⁿ profeta Elías miiⁿ ndaaá sa vmnááⁿ vmnaaⁿ ní 'cuundiyāⁿ sa tanducuéⁿē. ¹²Naati 'úú ní ngaⁿā ngii ndís'tií chí profeta Elías miiⁿ ní 'āā ndaa yā. Ní 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ nguéé tuumicadínúuⁿ yā yeⁿe yā du'u chí Elías miiⁿ naati dííⁿ yā ndúú^c Elías miiⁿ tan'dúú^cā chí neⁿe yā ní n'geenu sá ngii. 'Tiicá ntúūⁿ Saⁿā chí Daiyá Ndyuūs 'cueenu sá cuuvi yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ.

¹³Tuu'mí ní discípulos tuumicadínúuⁿ yā chí Jesús ngaⁿa yā ngii yā discípulos yeⁿe Juan chi cheedínúūⁿnī.

Jesús idiíⁿ yā chi nduūvā yeⁿe 'áamá saⁿā 'dííⁿ chí ndii sa ataques

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴Taachí ndaa Jesús ndúú^c discípulos yeⁿe yā naachi snéé n'dee n'dái 'iiⁿyāⁿ, tuu'mí ní ndaa 'áamá saⁿā nanááⁿ Jesús ní chiintii'ya sá ní caⁿa sá: ¹⁵Señor, nnéé ya'ai 'iinú nī daiyá ti sta'a ataques daiyá ní neenē n'geenu sá ngii. Néénē n'dee cuūvi in'dáa nuūⁿ sa na yaⁿā ní 'āā neenē n'dee cuūví chí in'dáa nuūⁿ sa nguaaⁿ nuūⁿnī. ¹⁶Ní 'āā chí nguú saⁿā nanááⁿ discípulos yeⁿe nī naati nguéé ngii dííⁿ yā chí nduūvā yeⁿe sa.

¹⁷ Jesús nan'gueécútaⁿa yā ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: Ndís'tii 'iiⁿ'yāⁿ chi nguée i'téenu nī ndíí nguée ndúú idiiⁿ n'daacá nī. ¿Áá 'naaⁿ tiempo cánée chi cuneé ndúúcu nī? ¿Áá 'naaⁿ cuhéé ndúúcu ndís'tii? Candée nī 'muuⁿ saⁿ'ā 'dííⁿ.

¹⁸ Jesús miiⁿ yaaⁿ'vi neeⁿ yā espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ ní espíritu miiⁿ nan'dáa yeⁿ'e saⁿ'ā 'dííⁿ miiⁿ ní tuuⁿ'mí nūuⁿ ndúuvā yeⁿ'e sa.

¹⁹ Tuuⁿ'mi ní discípulos ní ndaa yā nanááⁿ Jesús na 'áámá lado naachi nguée snée 'iiⁿ'yāⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: ¿De'e cúuví chí nús'uū nguée chii tun'dáa 'nū espíritu yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ miiⁿ yeⁿ'e saⁿ'ā 'díí?

²⁰ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā discípulos: Nguée ch'ete vaadi i'téenu yeⁿ'e nī. Cuaacu nííⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tii chi nduuti chi véé vaadi i'téenu yeⁿ'e nī ní tan'dúúca 'áámá duuti yeⁿ'e yíivē ntííⁿ'yāa chí 'lííⁿ ca cuuvi nī yíicū 'cúu: Yíicū, cuví ndii 'muuⁿ ní cuéⁿ'é ndíí taama lugar. Ní yíicū ní caⁿ'ā. Tanducuéⁿ'ē cuuvi dííⁿ nī nduuti chi cuaacu chí i'téenu nī. ²¹ Naati tanducuéⁿ'ē espíritus yeⁿ'e yááⁿ'nguiinūⁿ chí 'túúca nguée nan'daā yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí 'tiicá nūuⁿ caati dámaāⁿ ndúúcu chí ngaⁿ'angua'a yā ndúúcu chí nguée 'āa ca'diiⁿ'núⁿ yā nguuvi chí ngaⁿ'angua'á yā.

Jesús caⁿ'a ntuúⁿ yā táámá yeⁿ'ē chí 'cuūvi yā

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Taachi 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ snée yā na yáⁿ'āa Galilea Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Saⁿ'ā chí Daiya Ndyuūs ní 'iiⁿ'yāⁿ cánée chí ca'a

yā saⁿ'ā na táā 'iiⁿ'yāⁿ. ²³ Ní 'iiⁿ'yāⁿ 'caaⁿ'nuⁿ yā saⁿ'ā miiⁿ naati saⁿ'a miiⁿ ndii chííⁿ ndii 'íínú nguuvi nduuchi sa yeⁿ'e nguaaⁿ tináⁿ'ā. Discípulos ní s'neeⁿ ndaachi yíinú yā.

Yeⁿ'ē chí nadíí'vē yā yeⁿ'ē yáacū templo

²⁴ Taachí ndaa Jesús ndúúcu discípulos yeⁿ'e yā na yáāⁿ Capernaum, 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí indaaca tuumí yeⁿ'e yaacū templo ní ndaa yā nanááⁿ Pedro miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: ¿Áá nguée nadíí'vē maestro yeⁿ'ē nī tuumí chí cáávā yeⁿ'ē yaacū templo?

²⁵ Pedro miiⁿ ní caⁿ'ā sa chí 'tíicā va. Taachí sndaā yā va'ai yeⁿ'e sa Jesús miiⁿ caⁿ'a yā ndúúcu Pedro: ¿Táácā chí ngíí yeⁿ'e dí, díí Simón Pedro? ¿Du'ú nadíí'vē impuestos yeⁿ'ē yáⁿ'āa nanááⁿ reyes yeⁿ'ē iⁿ'yeeⁿ'dí 'cūu? ¿Áá daiya 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa naachi rey ngaⁿ'a ntiinⁿ'yúⁿ yā nadíí'vē sa o 'iiⁿ'yāⁿ chí cuchii táámá lado?

²⁶ Pedro miiⁿ nan'gueécútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chí sa Jesús: 'Iiⁿ'yāⁿ chí chiica táámá lado nadíí'vē yā. Jesús caⁿ'a yā chí yā Pedro: Daiya 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yáⁿ'āa naachi rey ngaⁿ'a ntiinⁿ'yúⁿ yā miiⁿ ní nguée cánée chí nadíí'vē sa. ²⁷ Nguée neⁿ'e yú chí nduuvi taaⁿ yā. Maaⁿ ní cueⁿ'e di ná nuūⁿ'niⁿ'yáⁿ'ā ní caⁿ'nuuⁿ di 'áámá gancho yeⁿ'ē yaacā nguaaⁿ nuūⁿ'niⁿ. 'Yaacā chí ndaācā di vmnááⁿ vmnaaⁿ cutá'a di ní nn'guaaⁿ di cheendí tí. Mííⁿ ní ndaācā di 'aama tuumí. Ndúúcu tuumí miiⁿ ní caⁿ'a di cá'ā di yeⁿ'ē 'úú ndúúcu yeⁿ'e maaⁿ di chí nadíí'vē yú yeⁿ'e yaacū templo.

¿Du'u 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'ete ca yā?

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 Nguuvi mííⁿ discípulos yeⁿ'e Jesús ndaa yā nanááⁿ

yā ní ca^{na} yā chíi yā Jesús: N'dii Jesús, ¿du'u cá chi ch'etete cá naachi Ndyuūs nga^{na} nti^{na}nyuⁿ yā na va'ai cheeti nguuví?

²Jesús 'cai yā 'áámá sa^{na} 'lín' ní ch'ííndi yā sa^{na} 'lín' náávta^{na} ye^{ne} discípulos. ³Ní ca^{na} yā: Cuaacu níí^{na}nyúⁿ nga^{na} 'á ngii ndís'tii. Ndúúti chi ndís'tii nguée dííⁿ nī tan'dúúca 'áámá sa^{na} 'lín' nguée cuuvi ndaa nī naachí Ndyuūs nga^{na} nti^{na}nyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuví. ⁴Tííca 'āā du'ú nūuⁿ 'ii^{na}yāⁿ chi ndiicúⁿ maáⁿ yā tan'dúúca sa^{na} 'lín' 'cūū, 'ii^{na}yāⁿ 'cūū chi ch'etete ca yā naachí Ndyuūs nga^{na} nti^{na}nyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuví. ⁵Āā du'ú nūuⁿ 'ii^{na}yāⁿ chi 'cuaáⁿ yā 'áámá sa^{na} 'lín' ndúúcu chi duuchí, tuu'mi ní 'cuaáⁿ yā 'úú.

**Dendu'ū chi idiíiⁿ chí 'ii^{na}yāⁿ
dinuuⁿndí yā**

(Mr. 9.42-48; Lc. 17.1-2)

⁶Ní ca^{na} Jesús: Āā du'ú nūuⁿ 'ii^{na}yāⁿ chí dííⁿ yā chí 'áámá chee chí n'gaiyāā chí i'téenu yā 'úú dinuuⁿndí yā n'daācā ca cáāvā 'ii^{na}yāⁿ miiⁿ chí 'ii^{na}yāⁿ s'eeⁿ cāchiichí yā 'áámá tuūu yúúdu chí íngúú 'ii^{na}yāⁿ na daandú yā ní canuúⁿ yā 'ii^{na}yāⁿ miiⁿ naachi yāanūuⁿ ye^{ne} nuūⁿní^{na}yá^{na} ní 'ii^{na}yāⁿ miiⁿ cun'dáá nuúⁿ yā. ⁷De'e chúúca ndaachí ye^{ne} 'ii^{na}yāⁿ ye^{ne} i^{na}yeeⁿdí 'cūū cáāvā dendu'ū chí 'túúca chí diiⁿ chí cuuvá yā na nuuⁿndi. Āā véé nūuⁿ cosas chí 'tííca naati de'e chúúca ndaachí ye^{ne} 'ii^{na}yāⁿ chí dííⁿ yā chí táámá 'ii^{na}yāⁿ cuuva yā na nuuⁿndi.

⁸Ní nduuti chí ta'a di o ca'a di idiíiⁿ chí dinuuⁿndí nī, 'caacá nī ta'a di o ca'a di ní diví di. N'dáacā ca chí ndaa di lóō ta'a di o lóō

ca'a di na vida cue^{ne} daā^{na}maⁿ ní nguée chí ca^{na} di ndúúcu 'uūvi ta'a di o nduu 'uūvi ca'a di na infierno naachí nguuchi ya^{na} chí 'áámá cūnee. ⁹Nduutí chí nduutináaⁿ di idiíiⁿ chí idinuuⁿndí di, tun'dāa di ní diví di. N'daācā ca chí cūnee di ndúúcu 'áámá nduutináaⁿ di nguée ti chí cūnee di ndúúcu nduu 'uūvi nduutináaⁿ di ní ca^{na} di ná nguuchi ya^{na} chí 'áámá cānee cue^{ne} daā^{na}maⁿ.

**'Áámá ejemplo ye^{ne} 'iiti cuūchí chí
nindái**

(Lc. 15.3-7)

¹⁰Ní ca^{na} Jesús: Tandii ra dííⁿ nī ndúúcu mar 'áámá da'caiyāa n'gaiyāā ní dííⁿ nī chí cuuvi dinuuⁿndí nī. Nguée cunncāā dííⁿ nī ye^{ne} ti 'úú nga^{na} 'á ngii ndis'tii chí ángeles ye^{ne} da'caiyāa snée yā ná va'ai cheeti nguuví nanááⁿ Chiidá nī inaaⁿ yā cucáāvā da'caiyāa. ¹¹Ti Sa^{na} Daiyá Ndyuūs miiⁿ ní ndaa sa chí nadinguá^{na}ai sa chííⁿ chí nindái.

¹²¿De'e inadacíiinuⁿ ndís'tii? Nduuti chí 'áámá sa^{na} véé 'áámá ciento 'iiti cuūchí ye^{ne} sa ní cuuvi ndái 'áámá ti 'áá nguée cū'neeⁿ sa 'iiti chí cuūⁿ ngeecú ndítii^{na}yuⁿ cuúⁿ ti ní ca^{na} sa cuááⁿ yiicū miiⁿ ní cun'nuuⁿ sa 'áámá 'iiti chí nindái miiⁿ. ¹³Ndúúti chí ndaācā sa 'iiti, cuaacu níí^{na}nyúⁿ nga^{na} 'á ngii ndís'tii ti yeenú taavi sa cáāvā 'iiti chí nindai nguée ti ndu'ū chí cuūⁿ ngeecú ndítii^{na}yuⁿ cuúⁿ ti chí nguée chí nindái ti. ¹⁴Tííca Chiidá yú chí canée yā ná va'ai cheeti nguuví nguée ne^{ne} yā chí mar 'áámá chí n'gaiyāā s'ūuⁿ cuuvi ndái.

'Iiⁿyāⁿ canee chi nadich'eécú yā yeⁿē
v'i

(Lc. 17.3)

¹⁵Tiicá ntúūⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tií:
Ndúúti chi 'dínū di diiⁿ sa chi nguée
n'daācā ndúúcu di, cueⁿe di ní
ndee di ndúúcu sa nguaaⁿ maáⁿ nī
yeⁿe chi nguēe n'daācā chi diiⁿ sa.
Nduuti chi cu'neeⁿ veeⁿ sa yeⁿe di,
'āā nan'dāā n'dái di ndúúcu 'dínū
di. ¹⁶Naati nduuti chi nguée cu'neeⁿ
veeⁿ sa yeⁿe di 'cuai di ná 'uūvi
o 'iinu 'iiⁿyāⁿ. Ní chii yā na 'uūvi
yā o na 'iinu yā chi 'caandiveéⁿ yā
tanducuéⁿē chí caaⁿ'maⁿ di ní véé
testigos yeⁿé di tan'dúúca chi canée
nguūⁿ na ley. ¹⁷Ndúúti chi 'dínū
di nguée cu'nēēⁿ veeⁿ sa yeⁿé yā
ndúúcu yeⁿe di cúúví dí 'iiⁿyāⁿ chi
ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā yeⁿē 'iiⁿyāⁿ chi
i'téenu yā Ndyuūs. Ndúúti chi 'dínū
di miiⁿ nguée cu'nēēⁿ veeⁿ sa yeⁿé
'iiⁿyāⁿ chi ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā yeⁿe
'iiⁿyāⁿ chi i'téenu yā Ndyuūs, cu'neeⁿ
di 'dínū di tan'dúúca 'áámá 'iiⁿyāⁿ
ndiica yáⁿái chí nguée yeⁿē ndaata
yeⁿe di o tan'dúúca chi 'aama saⁿā
chi inn'guēe sa yeⁿē yáⁿāa.

¹⁸Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí
ndís'tií: Tanducuéⁿē chí nguée 'cuaaⁿ
nī chí 'iiⁿyāⁿ díⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí
'cūū Ndyuūs chí canée ná va'ai
chēeti nguuvi nguée 'cuaaⁿ ntuúⁿ yā.
Tanducuéⁿē chí 'cuáaⁿ nī chí 'iiⁿyāⁿ
díⁿ yā na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū Ndyuūs chí
canée ná va'ai chēeti nguuvi 'cuaaⁿ
ntuúⁿ yā.

¹⁹Taama vmnéⁿēe ngaⁿá ngíí
ndís'tií: Nduuti chí ná 'uūvi ndís'tií
nduuvidaamā nī ná yáⁿāa 'cūū
yeⁿe 'āā de'é nūuⁿ chí caacá nī yeⁿē
Chiidá chí canée yā na va'ai chēeti

nguuvi, Chiidá téé yā ndís'tií. ²⁰Tií
naachí snée 'uūví o 'iinu 'iiⁿyāⁿ
chí nduuvidaama yā cucáāvā chí
duuchí, miiⁿ canee nduucú yā.

²¹Tuu'mi ní ndaā Pedro miiⁿ
nanáaⁿ Jesús ní caⁿ'a yā chí yā
'iiⁿyāⁿ: N'díí Señor, 'áá n'deēe cuūví
caneé chí nádich'eécú yeⁿē 'diínú
chí nguée n'daācā idiíⁿ sa nduucú?
'Áá ndēēchē cuūví?

²²Jesús caⁿ'a yā chí yā Pedro:
Nguée ngaⁿá ngíí dii chí ndēēchē
cuuvi tií 'iínū ngēecu ndiichi veces
chí ndēēchē ngaⁿá ngíí dii.

Ndúú 'uūví 'iiⁿyāⁿ chí sn'diicu yā

²³Ní caⁿ'a Jesús: 'Tíicā naachí
Ndyuūs ngaⁿ'a ntiíⁿnyúⁿ yā ná va'ai
chēeti nguuvi ní tan'dúúca 'áámá
rey chí neⁿe yā tun'dāa yā cuenta
ndúúcu mozos yeⁿé yā. ²⁴Taachí
neⁿe yā tuca'a yā tun'daa yā cuenta,
candēe yā 'áámá mozo yeⁿé rey
nanáaⁿ yā chí can'diicū sa n'dee
n'dái mil tuūmī. ²⁵Mozo miiⁿ ní
nguée cuuvi diiⁿ sá nadíⁿvē sa.
Tuu'mi ní rey chí 'iiví sa caⁿ'a yā
chii yā táámá mozo miiⁿ chí n'diicui
sa mozo ndúúcu n'daataā yeⁿē sa
ndúúcu daiya sa ndúúcu tanducuéⁿē
chí véé yeⁿē sa ní nadíⁿvē mozo miiⁿ
chí can'díicū sa yeⁿé yā. ²⁶Tuu'mi
ní mozo miiⁿ candiitín'dí sa nanáaⁿ
'iivi sa ní di'cuítu sa 'iiⁿyāⁿ ní caⁿ'a
sa chí sa 'iiⁿyāⁿ: N'díí Señor, cunee
ngínú nī 'áámá tiempo ní 'úú ní
nadíⁿvē tanducuéⁿē yeⁿé nī. ²⁷Iivi
sa miiⁿ ní nneé ya'ai 'iinu yā saⁿā
ní caⁿ'a yā chí yā saⁿā: Cunaⁿā di
ní 'āā ntée cun'diicū di yeⁿé. ²⁸Sá'a
'cūū cúnaⁿ'a sa ní nan'daā sa ní
ndaācā sa mozo chí daama idiíⁿ sa
ntiíⁿnyuⁿ ndúúcu sa. Táámá mozo

miiⁿ can'dífcu ntúūⁿ sa 'aama ciento tuūmī yeⁿē sa. Ní mozo miiⁿ chita'ā sa daandu sáⁿā miiⁿ ní tucá'a sa chiī sa yaācū sa ní caⁿa sa: Nadí'vē di chi can'dífcu di. ²⁹Tuu'mi ní mozo miiⁿ candiitín'diī sa nanáaⁿ sa ní caⁿa sa chiī sa: Cuneē ngíínú dí 'tée ní nadí'vé yeⁿē di. ³⁰Naati saⁿā miiⁿ nguée 'cuūⁿ sa. Cheⁿe sa chiica sa nuūⁿndī yeⁿe mozo miiⁿ ndúúcu sa ní s'nuūⁿ yā mozo vácūū ndíí nadí'vē sa chi cándífcu sa. ³¹Tanáⁿā mozos ndúúcu sa n'diichi yā chi chiī ní s'neeⁿ ndaachi yiínú yā. Ní cheⁿe yā nanááⁿ 'iivi yā ní caⁿa yā chiī yā 'iiví yā tanducuéⁿē chí chiī. ³²Tuu'mi ní 'iiví mozos 'cai yā mozo 'cūū chi ndaa sa nanáaⁿ yā. Ní caⁿa yā chiī yā mozo miiⁿ: Dii mozo, nguée n'daācā di. Tanducuéⁿē chí can'dífcu di yeⁿē 'āā chíí dii chi 'āā ntée nadí'vē di ti di'cuíftu di 'úú. ³³¿Áā nguée nnee ya'āi 'iinu di mozo ndúúcu di tan'dúúcā chi 'úú nnee ya'ai 'iínú dii? ³⁴Tuu'mi ní nduuví taáⁿ 'iivi sa ní chiicá yā nuūⁿndī yeⁿē sa. Ní cueⁿe sa vácūū chi ch'eⁿé yā saⁿā ní miiⁿ canee sa ndii nadí'vē sa tanducuéⁿē chi can'dífcu sa yeⁿe yā.

³⁵'Tiicá ntúūⁿ Chiidá chi canée na va'ai chēēti nguuví 'tífcā dííⁿ yā ndúúcu ndís'tiī nduuti chi ndís'tiī ní nguée nadich'ēcū nī ndúúcu nuuⁿmaⁿ staava yeⁿe nī yeⁿe 'áámá 'áámá 'díínu nī yeⁿe chi nguée n'daācā ndííⁿ yā ndúúcu nī.

Jesús ngí'cueeⁿ yā yeⁿē chi 'tēechí vi'i 'iíⁿyāⁿ

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 Taachí Jesús ch'íínú caⁿa yā ndúúdu 'cūū chiicá yā

na yáⁿā Galilea ní cueⁿe yaⁿai cá yā na yáⁿā yeⁿe Judea chi táámá lado yeⁿe yíícú Jordán. ²Nééné 'yaaⁿ 'iíⁿyāⁿ cueⁿé yā n'daa yā Jesús miiⁿ ní Jesús dííⁿ yā chi nduūvā yeⁿe 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ chi ngiitā.

³Tuu'mi ní 'iíⁿyāⁿ fariseos ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ti neⁿé yā chi n'diichíneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní ngaⁿa yā ngiī yā 'iíⁿyāⁿ: N'diī Jesús, ¿'áá canée ná ley chí saⁿā ní cu'neeⁿ sa n'daataa yeⁿē sa chi nguée ch'ēēte dē'ē chi ndiīⁿ tá?

⁴Jesús miiⁿ nan'guēēcútaⁿa yā ní caⁿa yā chiī yā 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿'Áā nguée n'geeⁿ nī naachi canée nguūⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs naachí ngaⁿa chi Ndyuūs din'dái yā taanduvée cosas ndíí cuááⁿ vmnaaⁿ ní din'dái yā saⁿā ndúúcu n'daataa? ⁵Ní caⁿa yā: Chífⁿ chí saⁿā cu'neeⁿ sá chiida sa ndúúcu chēēcu sá ní nduūvidaama sa ndúúcu n'daataa yeⁿē sa ní nduu 'uuví yā ní nduūvī 'aama yā nduucū vi'ī. ⁶Tuu'mi ní 'āā ntée 'uuví ngiī yā tí 'āā 'aama núúⁿ yā. Chífⁿ chí Ndyuūs nádaama yā, 'iíⁿyāⁿ nguēe cánée chí idiví yā.

⁷'Iíⁿyāⁿ fariseos caⁿa yā chiī yā Jesús: ¿Dē'e cáāvā chi Moisés caⁿa ntiiⁿnyuⁿ sa chí ca'á yā carta chí i'tēechi vi'ī yā ní cu'neéⁿ yā n'daataa yeⁿe yā?

⁸Jesús caⁿa yā chiī yā 'iíⁿyāⁿ fariseos: Moisés miiⁿ ní 'cuūⁿ sa chi s'neeⁿ saⁿā n'daataa yeⁿe sa cucáāvā chi staava yeⁿe sa ní nééné chēēchi. Naati cuááⁿ vmnaaⁿ naachí chi nga'a, nguēe 'tífcā chiī. ⁹Úú ní ngaⁿá ngiī ndís'tiī chí 'āā du'ú nūūⁿ saⁿā chi cu'neeⁿ sa n'daataa yeⁿē sa ndúúti chi nguée cáāvā chí cueⁿe tá ndúúcu taama saⁿā ní

saⁿā miiⁿ cunee sa ndúúcu taama tá, véé nuūⁿndi yeⁿē sa. Sáⁿā chi 'caandavaacu sa ndúúcu n'daataá chi s'neeⁿ tá isaⁿā yeⁿē tá, véé ntúūⁿ nuuⁿndi yeⁿē sa chi adulterio.

¹⁰Tuu'mi discípulos yeⁿe Jesús ní caⁿa yā chii yā Jesús: Ndúúti chi saⁿā miiⁿ cúⁿneeⁿ sa n'daataá yeⁿē sa tuu'mi ní n'daācā ca chi nguée 'caandavaacu sa.

¹¹Tuu'mi ní Jesús miiⁿ caⁿa yā chii yā discípulos: Nguée nducyaaca 'iiⁿyāⁿ cuuvi deenu yā chuū naati 'āā dāmaāⁿ 'iiⁿyāⁿ chí Ndyuūs nca'a yā chuū. ¹²Véeⁿ yaaⁿ razones chi nguée 'caandavaacu saⁿā. Vée saⁿa chí ndii taachi n'giindiyāaⁿ sa yeⁿē cheecu sa 'āā nguée cuuvi 'caandavaacu sa. Ní véé ntúūⁿ saⁿā eunucos chi 'iiⁿyāⁿ idiíⁿ yā chi nguée cuuvi 'caandavaacu sa. Vée ntúūⁿ saⁿā chi maaⁿ sa nguée neⁿe sa 'caandavaacu sa cáāvā chi diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā. Nduuti chi 'iiⁿyāⁿ cuuvi ca'cueeⁿ yā nduudú cūū tuu'mi ní 'āā deenú yā.

Jesús idi'viicú yā dá'caiyāa

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³Tuu'mi ní ndaa 'iiⁿyāⁿ chi ndeē yā da'caiyāa nanááⁿ Jesús. Ní 'íicú Jesús miiⁿ cun'du'ú yā ta'a yā vmnááⁿ yeⁿē da'caiyāa s'eeⁿ ní caⁿangua'á yā yeⁿē dá'caiyāa. Discípulos yaa'vi néeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí índaa ndúúcu dá'caiyāa. ¹⁴Jesús miiⁿ ní caⁿa yā chii yā discípulos: 'Cuaáⁿ ní chí chii da'caiyāa nanaáⁿ. Nguée caaca taaⁿ ní yeⁿē da'caiyāa s'tíi ti naachí Ndyuūs chi canéeⁿ na va'ai cheeti nguuvi ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā ní yeⁿē da'caiyāa s'tíi. 'Tííca chii.

¹⁵Ch'iinu chin'du'ú ta'á yā vmnaaⁿ yeⁿē da'caiyāa s'eeⁿ ní chiicá yā lugar miiⁿ.

Saⁿā 'dííⁿ chí 'cuiica ní indeē sa ndúúcu Jesús

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶Tuu'mi ní ndaā 'áámá saⁿā 'dííⁿ nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿa sa chii sa Jesús: N'dii maestro chí n'dai, ¿de'ē chí n'dáacā chí cuuví dííⁿ ní cuuví ndaācā vida cueⁿe daāⁿmaⁿ chí cuuvi yeⁿé?

¹⁷Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā 'dííⁿ miiⁿ: ¿De'ē cúví chí ngaⁿā di chí n'dai 'úú? Mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ nguée n'dai yā ti dāmaāⁿ Ndyuūs. Naati ndúúti chí neⁿe di cundaā di na va'ai cheeti nguuvi naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyuⁿ yā, idiíⁿ di tan'dúúcu chí ngaⁿa mandamientos.

¹⁸Saⁿā 'dííⁿ mííⁿ ní caⁿa sa: ¿Cheé chíí? Jesús caⁿa yā: Nguée 'caāⁿnūⁿ di. Nguée caⁿa di ndúúcu 'aama n'daataá chí nguée yeⁿē di. Nguée diduucú di. Nguée caaⁿmaⁿ di nduudu yaadi yeⁿé mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ. ¹⁹Dinéⁿe di cheecu di ndúúcu chiida di. Dinéⁿe di 'iiⁿyāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú di tan'dúúcu chí neⁿe di maāⁿ di.

²⁰Saⁿā 'dííⁿ miiⁿ ní caⁿā sa: Tanducuéⁿē chuū 'āā idiíⁿ ndíi taachi saⁿā 'lííⁿ 'úú. ¿De'ē cá indai yeⁿé?

²¹Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā: Ndúúti chí neⁿe di chí cúví n'dai ca di tuu'mi ní cueⁿe di ní ndiicui di tanducuéⁿē chí véé yeⁿē di ní ca'a di 'iiⁿyāⁿ chí nguée yeⁿe yā. Tuu'mi ní ndaācā chí véé vaadi 'cuiica yeⁿē ná va'ai cheeti nguuvi

chi cuuví yeⁿē di. Ní cuchíi di ní caⁿ'a di nduucú.

²²Taachí saⁿ'ā 'díiⁿ miiⁿ ch'iindiveeⁿ sa chuū, cunáⁿ'a sa ní s'neeⁿ ndaachi yiinú sa ti neené 'cuiica sa.

²³Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos yeⁿ'e yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngíi ndís'tií chí ngíⁿ'ii chí cundaā 'áámá saⁿ'ā 'cuiica naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā na va'ai chēeti nguuví. ²⁴Táámá cosa ngaⁿ'á ngíi ndís'tií chí 'ááma iti camello chí ch'ēete ca nguéé ti 'yuudūu 'tiicá tī, nguéé ngíⁿ'ii ca chí cho'ó tī na nduutinááⁿ 'iini chí cheendi va'ai 'líiⁿ nguéé ti 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ 'cuiica cu'téenu yā Ndyuūs ní cundáa yā naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā na va'ai chēeti nguuví.

²⁵Taachí ch'iindiveeⁿ discípulos yeⁿ'e yā chuū, néené nadicádíinuⁿ yā ní caⁿ'a yā nguááⁿ maaⁿ yā: ¿Du'u cuuví nanguaⁿ'āi?

²⁶Jesús ch'íinu yā discípulos ní caⁿ'a yā: Saⁿ'ā yeⁿ'e iⁿ'yeeⁿ'dí cūū ní nguéé cuuví diiⁿ sa chuū naati Ndyuūs cuuví díiⁿ yā tanducuéⁿ'ē.

²⁷Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guēcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa chii sa Jesús: N'dií Señor, cuin'diichí nī. Nús'ūū ní sn'éeⁿ 'nū tanducuéⁿ'ē chí véeⁿ yeⁿ'ē 'nū ní cuchíi 'nū ndúúcu n'dií. ¿De'ē ndaācā yeⁿ'ē 'nū?

²⁸Jesús caⁿ'a yā chii yā discípulos: Cuaacu níⁿnyúⁿ, ngaⁿ'á ngíi ndís'tií, chí tiempo chí cuchii taachí nducuéⁿ'ē nduuví ngai ní Saⁿ'a chí Daiyá Dendyuūs 'cuūndi sa na trono yeⁿ'ē sa ndúúcu dēve ch'ēete yeⁿ'e maaⁿ sa ní 'cuai sa ndís'tií chí cueⁿ'e nī ndúúcu sa. Ní ndís'tií ní 'cuēté nī na ndiichuuví tronos ní díiⁿ nī

juzgar ndu'u ndiichúúvī ndaata yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ Israel chí judíos yā.

²⁹Āā du'ú nūuⁿ chí cu'neeⁿ ná vaacu yā o 'díinu yā o ví'í yā o chiidá yā o chēécú yā o n'daataá yeⁿ'e yā o daiya yā o yáⁿ'āa yeⁿ'e yā cáávā chí duuchí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndaāca cá yā táámá ciento más cá. Ní Ndyuūs ca'á yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ yeⁿ'e yā ná va'ai chēeti nguuví. ³⁰Néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí maaⁿ snée yā cuááⁿ chí vmnaaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuēetinée yā cuaaⁿ chí cuayiivi ní néené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí maaⁿ snée yā cuaaⁿ chí cuayiivi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ 'cuēetinée yā cuaaⁿ chí vmnaaⁿ.

Ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chí díiⁿ yā ntiⁿ'nyuⁿ

20 Caⁿ'a Jesús: Naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e na va'ai chēeti nguuví ní tan'dúúcā 'áámá dueño chí véeⁿ yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. Dueño miiⁿ ní can'dáa yā cuaaⁿ ná nguēetiyyaⁿ chí in'nuuⁿ yā mozos chí diiⁿ ntiⁿ'nyuⁿ naachi véeⁿ díí'yú uvas yeⁿ'ē yā. ²Ní indeé yā ndúúcu mozos taaca chí nadíí've yā mozos. Ní caⁿ'a yā chí ca'a yā 'aama caadi plata nguuví miiⁿ ní dicho'ó yā mozos miiⁿ chí diiⁿ sa ntiⁿ'nyuⁿ naachi véeⁿ díí'yú uvas yeⁿ'ē yā. ³Dueño miiⁿ can'dáa yā na vaacu yā taandúu cuááⁿ nááⁿ n'gēcú nuuuⁿ nguēetiyyaⁿ ní cuéⁿ'e yā cuaaⁿ nīi'vēē ní n'diichi yā ta n'duuví sán'a chí snée sa chí nguéé ndaācā ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e sa. ⁴Ní caⁿ'a yā chí yā saⁿ'ā s'eeⁿ: Ndis'tií, cuéⁿ'e nī díiⁿ nī ntiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'ē naachi véeⁿ díí'yú uvas yeⁿ'ē. 'Úú ní nadíí've ndís'tií tan'dúúcā chí tuumicadiinúúⁿ chí

n'daācā. Saⁿā s'eeⁿ ní cueⁿe sa diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ miiⁿ. ⁵Ní can'dáá ntuuⁿ yā taandúú cuááⁿ naaⁿ ingyáⁿā. 'Tiicá ntúūⁿ cun'daa yā táanduu cuaaⁿ nááⁿ n'gēcú 'íínú chiinū, 'tiicá ntúūⁿ diiⁿ yā n'nuúⁿ yā mozos chi diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ. ⁶Ní taandúú n'gēcú juⁿu chiinū cueⁿe ntúuⁿ yā ní ndaācā yā taanduu 'uuví saⁿā chi nguée 'índaācā ntiⁿnyuⁿ yeⁿe sā. Ní caⁿa yā chii yā saⁿā s'eeⁿ: 'Dē'ē cúúví chí ndís'tií snée nī 'muuⁿ ní núúⁿmāⁿ nguuví chi nguée ntiⁿnyuⁿ chi idiíⁿ nī? ⁷Saⁿā s'eeⁿ caⁿa sa: 'Tí mar 'áámá 'iíⁿyāⁿ nguée tee yā ntiⁿnyuⁿ yeⁿé nū. Dueño miiⁿ caⁿa yā chii yā saⁿā s'eeⁿ: Ndís'tií, cueⁿé nī diíⁿ nī ntiⁿnyuⁿ naachi véé dí'yú uvas yeⁿé ní nadií'vé ndís'tií tan'dúúcā chi ituumicádiinúúⁿ chi n'daācā. ⁸Taachí cueⁿe yā 'yáⁿāa, dueño miiⁿ naachí véé dí'yú uvas miiⁿ caⁿa yā chii yā saⁿa chi ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ sa yeⁿe mozos: 'Cuai dí mozos ní nadií'vé di mozos chi ndaa sa cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadií'vé di mozos chi ndaa sā cuayiivi. 'Cuiinu maaⁿ ní nadií'vé di di mozos chi ndaa sā cuayiivi 'tē 'tēé. 'Cuiinu maaⁿ ní nadií'vé di mozos chi ndaa sā vmnaaⁿ. ⁹Ndaa mozos chi cheⁿe sā na ntiⁿnyuⁿ miiⁿ taanduu na n'gēcú juⁿu chiinū ní nadií'vé sa mozos. 'Áámá 'áámá sā ndaācā sā 'áámá caadi plata yeⁿé sā. ¹⁰Taachí ndaa mozos chi cheⁿe sā vmnaaⁿ ná ntiⁿnyuⁿ miiⁿ, nadacádiinuⁿ sā n'deēe cá tuūmī ndaācā sā. Mozos ntúūⁿ ndaācā sā 'áámá caadi tuūmī yeⁿe sā. ¹¹Taachí nadií'vé sā mozos ní neenē n'deēe caⁿa mozos yeⁿe dueño yeⁿe naachi véé dí'yú uvas miiⁿ. ¹²Mozos ní

caⁿa sa: Sáⁿa s'tií ti 'āā 'ai chiinū ndaā sa ní 'áámá hora nūuⁿ diiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ ní dáámá nūuⁿ nadií'vé nī sáⁿa s'tií ndúúcu nús'uū. Nús'uū ní diíⁿ 'nū ntiⁿnyuⁿ ní ch'etinéé 'nū na 'yáⁿā. ¹³Dueño miiⁿ ní nan'gēcútaⁿá yā ní caⁿa yā chii yā 'áámá chee mozos: Ndís'tií saⁿā chí n'dai nduucú, nguée nduuví taaⁿ di nduucú. Nguée cunncaā idiíⁿ nduucú ndís'tií. 'Áá nguée ndeē ndúúcu nī chí nadií'vé ndís'tií 'áámá caadi plata ní 'āā canée yiinú nī? ¹⁴Cutaⁿá nī chí tunéeⁿ ndís'tií ní cunaⁿa nī. 'Úú ní nadicádiinúúⁿ chí nadií'vé mozos chí ndaa sa cuayiivi tan'dúúcā chí nadií'vé ndís'tií. ¹⁵'Áá nguée cuuvi diiⁿ 'úú tan'dúúcā chi neⁿé ndúúcu tuūmī yeⁿé? 'Áá ngíí nguee nī ti 'úú ní n'daí? ¹⁶Túúca 'iíⁿyāⁿ chi snée cuááⁿ vmnááⁿ 'cuētinée yā ndii cuaaⁿ cuayiivi. 'Iiⁿyāⁿ chi snée cuayiivi ní 'cuētinée yā cuáaⁿ vmnaaⁿ ti néenē 'yaaⁿ n'deēe 'iíⁿyāⁿ chi 'cai Ndyuūs naati duu'vii 'iíⁿyāⁿ chi ndēeve Ndyuūs.

Jesús ngaⁿa ntuuⁿ yā yeⁿe chí 'cuūvi yā

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷Jesús cuche yā na yāāⁿ Jerusalén ní cueⁿé yā ndúúcu ndu'ū ndiichúúví discípulos yeⁿé yā 'áámá lado. Ní Jesús caⁿa yā chii yā discípulos taachi ngicá yā: ¹⁸Ndís'tií ní maaⁿ ní cuche yú na yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. 'Úú chi Saⁿā chi Daiya Dendyuūs 'iíⁿyāⁿ s'eeⁿ ncaⁿá yā 'úú tá'āa chiiduú n'gēetē ndúúcu maestros chí ngi'cueeⁿ ley. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní diíⁿ yā condenar 'úú ní 'cuūvi. ¹⁹Ní ncaⁿa

yā 'úú ta'a 'ii'yā" chi nguée ndaata ye"e 'ii'yā" Israel. 'Ii'yā" s'ee" ní 'cáá'nyu"nee" yā 'úú ní 'cue"e yā 'úú ní cu'nee'nga'á yā 'úú. Ní 'úú chí Sa"ā chi Daiya Ndyuūs mii" nanduuchí ndiichi ndii 'íínú nguuví ye"ē nguaa" tiná"ā.

**Chí cheecu Jacobo ndúúcu Juan
chiica tá ye"ē 'áámá naa"**

(Mr. 10.35-45)

²⁰Tuu'mi ní ndāā n'daataá ye"e sa"ā Zebedeo nanáá" Jesús mii" ndúúcu daiya tá ní chiintii'yā tá nanáá" Jesús mii" ní dich'ēte tá 'yā ní chiica ta 'áámá favor. ²¹Jesús ní ca"ā yā: ¿Dé'e ne"ē di? Tá"ā mii" ní ca"ā tá: Taachí ndaa di naachí caa"ma" ntii"nyu" di, caa"ma" ntii"nyu" di chi ndúú 'uūví sa"ā daiyá 'cuēte sa 'diituu dí, 'aama sa ní lado tá cuaacu di ní taama sa ní lado tá 'cuéé di.

²²Tuu'mi ní Jesús nan'guēcúta"ā yā ní ca"ā yā chí yā 'ii'yā": Nguée déenu nī de'ē chi ngiica nī. ¿Áá cuuvi dii" nī chí cúu nuú" nī ye"e chi n'gee" ye"e vaso chi ye"ē chi 'cuenú cuuvi? ¿Áá cuuvi cuta'á nī maa" ngeédínuu"nī" chí cuta'á? Juan ndúúcu Jacobo mii" ní nga"ā yā chí cuuvi dí" yā. ²³Jesús mii" ca"ā yā chí yā 'ii'yā" s'ee": Cuaacu ní"nyú" canée chí cu'ú nī ye"e vaso ye"é ye"e chí 'cuenú cuuvi ní canée chí cuta'á nī chí cheédínuu"nī" chí 'úú ita'á. Naati nguée tunée" 'úú chí ca'á du'ú chí 'cuundi lado tá cuaācu o lado tá 'cuēe. Lugar 'cūú ní Ndyuūs ca'á yā 'ii'yā" chí Ndyuūs 'cuundiyaá" yā cáāvā 'ii'yā".

²⁴Taachí ndu'u ndííhí discípulos ch'iindiveé" yā chuū, nduuví taá" yā

ye"e nduu 'uūví discípulos chí daiya sa"ā Zebedeo. ²⁵Tuu'mi ní Jesús yaa'ví yā discípulos ní ca"ā yā chí yā 'ii'yā" s'ee": Áā deenu ndís'tií chí 'ii'yā" ye"e naciones chí nga"ā ntii"nyu" vee poder ye"é yā nguaa" 'ii'yā" ye"e naciones ye"é yā. Ní 'ii'yā" chí n'geete cá ye"ē naciones ní nga"ā ntii"nyú" yā ye"e taná"ā yā. ²⁶Naati nguée 'tíicā cuuvi nguaa" ndís'tií. Sa"ā chí ne"e sa cúúví ch'ēte sa nguaa" ndís'tií canée chí dichí'vé sa ndís'tií. ²⁷Sa"ā chí ne"e sa cūnee cuaa" vmnaa" ca ye"e ndís'tií canée chí dichí'vé ca sa ndís'tií. ²⁸Naati Sa"ā chí Daiya Ndyuūs nguée ndāā sa chí 'íí'yā" dichí'vé yā sa"ā ti maā" sa dichí'vé sa 'ii'yā", ní chí ca'a sa vida ye"ē maa" sa tan'dúúca chí precio ye"ē nuu"ndi cáāvā chí nadangua"ai yā 'yaa" n'dái 'ii'yā".

'Uūví chí ngueenáá" nduūvā ye"ē sa

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹Taachí Jesús ndúúcu discípulos ye"é yā can'daa yā ye"e yāā" Jericó néené 'yaa" 'ii'yā" can'daa yā 'ii'yā" s'ee". ³⁰'Uuvi sa"ā chí ngueenáá" chí vēte sa nī"nuú" cyúúní taachí ch'iindivee" sa chí Jesús cho'ó yā mii", 'cai yiicú sa ní ca"ā sa: N'dií Señor, Daiya David, nneé ya'ai 'iinu nī nús'uu.

³¹Néené 'yaa" 'ii'yā" yaa'ví nee" yā sa"ā s'ee" chí cunēē 'dii" cheendi sa naati sa"ā s'ee" ní n'gai yiicú cá sa: N'dií Señor, Daiya David, nnée ya'āi 'iinu nī nús'uu.

³²Jesús mii" cheendii yā ní 'cai yā sa"ā s'ee" ní ca"ā yā chí yā sa"ā s'ee": ¿Dé'e ne"é nī chí 'úú díi" ndúúcu nī?

³³ Saⁿā s'eeⁿ ní caⁿa sa: N'dií Señor, dííⁿ nī chí snaaⁿ 'nū.

³⁴ Tuuⁿmi ní Jesús, Daiya David, nnéé ya'ai 'línu yā saⁿā s'eeⁿ ní tuuⁿvi yā nduutináaⁿ sa. Ní hora mífⁿ nūuⁿ nduutináaⁿ sa nnguaaⁿ ní chíi snaaⁿ sa. Saⁿā s'eeⁿ ní cueⁿe sa ndúúcu Jesús.

**Jesús sndaa yā na yāāⁿ Jerusalén
tan'dúúca 'áamá rey**

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

21 Taachi Jesús ndaa niiⁿnuúⁿ yā na yāāⁿ Jerusalén ní ndaa yā ná yīicū chi nguuví Olivos chí yeⁿe yāāⁿ 'lífⁿ chi nguuví Betfagé, dich'ó yā na 'uūvī discípulos yeⁿe yā. ²Ní caⁿa yā chíi yā discípulos: Cueⁿe nī na yāāⁿ 'lífⁿ chí canéé niiⁿnuúⁿ. Miiⁿ ní ndaaca nī 'áamá burra chí n'dēchiichí tī ndúúcu daiya tī. Ndís'tií ní n'daatí nī 'iiti ní candée nī 'iiti 'muuⁿ. ³Ní ndúúti chí 'áamá 'iiⁿyāⁿ yaaⁿvi yā ndís'tií yeⁿe 'iiti miiⁿ, caaⁿmaⁿ nī cuuvi nī 'iiⁿyāⁿ ti Señor yeⁿe yú neⁿe yā 'iiti miiⁿ. Ní 'iiⁿyāⁿ miiⁿ caama nadicho'ó yā 'iiti.

⁴Tanducuéⁿe 'túúca chíi ní 'iicu cuuví cuaacu chí caⁿa profeta chí ndē yā nduudu yeⁿe Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachí dinguúⁿ yā chuū na libro yeⁿe Ndyuūs:

⁵ Cuuví nī 'iiⁿyāⁿ chí snée yā na yāāⁿ Sión 'tífā. Cun'diichí nī, Rey yeⁿe nī cuchíí yā nanáaⁿ nī. Rey miiⁿ ní ndiicuúⁿ yā ní canduú yā burra 'lífⁿ. Ní burra 'lífⁿ ní daiya 'iiti chí candée.

⁶ Discípulos cueⁿe yā ní dííⁿ yā tan'dúúca chí Jesús miiⁿ dich'ó yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁷Ní candē yā burra miiⁿ ndúúcu daiyá tī. Ní sn'duú yā

cotón yeⁿe yā vmnáaⁿ yeⁿe burra 'lífⁿ. Ní Jesús miiⁿ ní canduú yā 'iiti.

⁸ 'Iiⁿyāⁿ chí n'dēee n'dái n'doo yā cotón yeⁿe yā cuaaⁿ cyúúni. Tanáⁿa yā chíica yā dúuⁿnē yáⁿá ní n'doo yā cuaaⁿ cyúúni. ⁹ 'Iiⁿyāⁿ chí cueⁿe yā cuááⁿ vmnaaⁿ ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí cueⁿe yā cuaaⁿ dáámí yā tucá'a yā 'cai yīicú yā, ní caⁿa yā: Dē'ē chúúca ch'ēte n'dai 'iiⁿyāⁿ chí Daiya rey David. Dē'ē chúúca n'dai 'iiⁿyāⁿ chí cuchii ndúúcu chí duuchi Señor miiⁿ. Dich'ēte yú Ndyuūs chí snée ná va'ai cheēti nguuví.

¹⁰ Taachí Jesús miiⁿ sndaa yā na yāāⁿ Jerusalén nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yāāⁿ miiⁿ tuumicadínuuⁿ yā ní caⁿa yā nguaaⁿ maaⁿ yā: ¿Du'u rá sáⁿa 'cūū?

¹¹ 'Iiⁿyāⁿ mífⁿ ngaⁿa yā: Sáⁿa 'cūū saⁿa profeta Jesús chí cuchii sá cuaaⁿ na yāāⁿ Nazaret yeⁿe yāⁿāa Galilea.

Jesús inadideevé yā yaācū templo

(Mr. 11.15-19; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹² Jesús miiⁿ sndaa yā ná yaācū templo yeⁿe Ndyuūs ní tun'dáa yā nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí indiciui yā ndúúcu 'iiⁿyāⁿ chí ngái yā na yaācū miiⁿ. Ní cheecundaa yā mesas yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí n'dáaⁿ yā tuūmī yeⁿe 'iiⁿyāⁿ. Ní cheecú yā sillas yeⁿe 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí indiciui yā 'yáádá palomas. ¹³ Ní Jesús caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Na libro yeⁿe Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ 'túúca ngaⁿa: Vá'ai yeⁿe canéé chí duuchi va'ai naachi 'iiⁿyāⁿ caaⁿmaⁿngua'a yā, naati ndís'tií ní dííⁿ nī chí yīivi yáává yeⁿe 'iiⁿyāⁿ chí díduucu.

¹⁴ Ní cheeti yaācū miiⁿ ndaa nanáaⁿ Jesús 'iiⁿyāⁿ chí ngueenáaⁿ

ndúúcū 'iiⁿyāⁿ chi ngaā yó'oo, ní Jesús miⁿ díⁿ yā chí nduūvā yeⁿe nducyaaca yā. ¹⁵Naati chiiduu n'gɛɛtɛɛ ndúúcū maestros yeⁿe ley nduuví taáⁿ yā taachí n'diichi yā chí 'tíicā idiiⁿ Jesús miⁿ ní chiindiveéⁿ yā chuū. Ní saⁿā dá'caiyāa n'gai sa ní caⁿa sa: Dɛ'ɛ chúucā ch'ɛɛte saⁿā chi Daiya rey David miⁿ. ¹⁶Ní 'iiⁿyāⁿ s'leeⁿ caⁿa yā chí yā Jesús miⁿ: ¿Áá n'giindiveéⁿ ní chí saⁿā da'caiyāa ngaⁿā sa? Jesús caⁿa yā: N'giindiveéⁿ. ¿Áá nguéeⁿ n'geeⁿ ndís'tii Nduudu yeⁿe Ndyuūs naachi canéé nguūⁿ? Ní ngaⁿa 'túúcā:

Áā diiⁿ di chí da'caiyāá ndúúcū dacuaⁿáa caata yā chí n'daāca n'dai yeⁿé Ndyuūs.

¹⁷Jesús ní nan'daa yā yeⁿe yaācū miⁿ. Ní nan'daa yā yeⁿe yāāⁿ miⁿ ní cueⁿe yā na yāāⁿ 'líiⁿ chí nguuví Betania. Ní míⁿ canee yā nguūinū miⁿ.

Jesús ngaⁿa yā chí nguɛɛ n'dáacā yāⁿá yeⁿe n'guíídii yaaⁿ nguuví chí nguée n'guiⁱ yeⁿé

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸Chídéévé táámá nguuví, ní Jesús ndaa ntúⁿ yā ná yāāⁿ miⁿ ní chíi cuicú yā. ¹⁹Cuaaⁿ cyúúní ní n'diichi yā 'áámá yāⁿá yeⁿe n'guíídii yaaⁿ nguuví niiⁿnuúⁿ cyúúní, ní cueⁿe yā naachí cutá'a yā n'guiídii miⁿ, ní nguéeⁿ ndaaca yā n'guiⁱ yeⁿé, dámaāⁿ tá'aa. Ní Jesús caⁿa yā chíi yā yāⁿá 'túúcā: Dii yāⁿá, 'āā ntéé nguɛɛcunéé 'cuūndi n'guiⁱ yeⁿé di. Tuuⁿmi nūⁿ yaⁿá miⁿ ntiⁱ. ²⁰Taachí discípulos n'diichí yā chuū, ngeⁿé yiinú yā yeⁿé ní caⁿa yā: ¿Dɛ'ɛ cúúví chí maāⁿncheɛtɛ nuūⁿ ntiⁱ n'guíídii yaaⁿ nguuví?

²¹Jesús nán'guɛɛcútaⁿa yā ní caⁿa yā chíi yā discípulos: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíi ndís'tii, ndúúti chí ndís'tii i'téenu ní ní nguéeⁿ n'déé nadicádíínuuⁿ ní, nguéeⁿ dámaāⁿ chuū cuuví díⁿ ní yeⁿé n'guíídii yaaⁿ nguuví naati cuuví díⁿ ní ndúúcū yíicū 'líiⁿ 'cūū chí caaⁿmaⁿ ní cuuví ní: Dii yíicū, cuví dí 'múúⁿ ní cueⁿe di cundáá nuūⁿ di ná nuūⁿniⁿyáⁿā, ní cuuví. ²²Tanducuéⁿ chí caaca ní naachí caaⁿmaⁿnguaⁿá ní, ndúúti chí cul'téenu ní, ní ndaācā yeⁿe ní.

Jesús ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā tan'dúúcā 'iiⁿntyéⁿé

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³Taachí Jesús miⁿ ndaa yā cheɛti yaācū templo miⁿ, chiiduu n'gɛɛtɛ ndúúcū 'iiⁿyāⁿ ndiicú chí ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā yeⁿe yaācū ndaa yā nanááⁿ Jesús miⁿ taachí ngi'cueⁿ yā, ní caⁿa yā chíi yā Jesús: ¿Du'ú 'ííⁿntyéⁿé ngaⁿa yā chí 'túúcā idiiⁿ ní? ¿Du'ú 'iiⁿyāⁿ tee yā poder chí caaⁿmaⁿ ntiⁿnyúⁿ ní 'túúcā?

²⁴Nan'guɛɛcútaⁿa Jesús miⁿ ní caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'leeⁿ: 'Úú ntúūⁿ ní intiinguuneeⁿ ndís'tii. Nduuti chí nan'guɛɛcútaⁿa ní yeⁿé, tuuⁿmi ní cuuví ndís'tii du'ú 'iiⁿntyéⁿé tee yā poder 'úú chí idiiⁿ dendú'u chuū. ²⁵Yeⁿé chí cheɛdinúⁿniⁿ Juan, ¿tíi chíicā? ¿Áá yeⁿe Ndyuūs chí canéé na va'i cheɛti nguuví o yeⁿe saⁿā iⁿyeⁿé dí 'cūū? Tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'leeⁿ ndéé yā nguááⁿ maáⁿ yā ní caⁿa yā: Nduuti chí caaⁿmaⁿ yú chí yeⁿé nanguuví, tuuⁿmi ní Jesús caaⁿmaⁿ yā cuuví yā s'uūⁿ: ¿Dɛ'ɛ cuuví chí nguéeⁿ s'teenú ní yeⁿe chí ngaⁿa Juan

miiⁿ? ²⁶Ní nduuti chi caaⁿ'maⁿ yú chi yeⁿe saⁿ'ā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū, 'va'a yú 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe yāāⁿ ti nducyaaca yā ní déénu yā chi Juan chí cheedínuūⁿnīⁿ ní 'aama profeta yeⁿ'é Ndyuūs.

²⁷Ní nan'guεεcútaⁿ'a yā yeⁿ'e Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Nguéé déénu 'nū. Jesús miiⁿ ní caⁿ'a ntúuⁿ yā: 'Tiicá ntúūⁿ 'úú ní nguéé cuuví ndís'tiī du'u 'ííⁿ'ntyeⁿ'ē tee yā poder 'úú chí idiíⁿ chuū.

'Áámá ejemplo yeⁿ'ē 'uuví daiya yā

²⁸Jesús caⁿ'a yā: ¿Dεē inadacadiinúūⁿ ndís'tiī yeⁿ'e chuū? Caⁿ'á caaⁿ'māⁿ ndúúcu ndís'tiī yeⁿ'e 'áámá saⁿ'ā chi véé 'uūvī daiya sa. Ndaā sa nanáāⁿ 'áámá daiya sa ní caⁿ'a sa: Díí daiyá, cuéⁿ'é di ní diiⁿ dí ntiiⁿ'nyuⁿ naachi véé díí'yú uvas yeⁿ'é. ²⁹Daiya sa ní nan'guεεcútaⁿ'a sa ní caⁿ'a sa: Nguéé neⁿ'é. Ch'iinu maaⁿ ní nadicádíínuuⁿ sa chi nguéé n'daācā diiⁿ sa ní cuéⁿ'e sa diiⁿ sa ntiiⁿ'nyuⁿ miiⁿ. ³⁰Ní cueⁿ'e ntúuⁿ saⁿ'ā miiⁿ ní yaa'vi sa táámá daiya sa, ni 'tiicá ntúūⁿ caⁿ'a sa chii sa daiya sa. Ní daiya sa mííⁿ nán'guεεcútaⁿ'ā sa ní caⁿ'a sa: 'Tíicā, n'diī chiidá, caⁿ'á. Naati nguéé cueⁿ'e sa diiⁿ sa ntiiⁿ'nyuⁿ. ³¹¿Dεē inadacadiinuuⁿ ndís'tiī? Naachi 'uūvī daiya yā ¿cheε chí diiⁿ tan'dúúca chi neⁿ'e chiidá yā? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ caⁿ'a yā: Saⁿ'ā chi yaa'ví yā vmnaaⁿ. Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: Cuaacu nííⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tiī, chi 'iiⁿ'yāⁿ chí inn'guéé yeⁿ'e impuestos ndúúcu n'daataá chi véé cá saⁿ'ā yeⁿ'e tá caⁿ'á yā vmnaaⁿ yeⁿ'é ní naachí Ndyuūs ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā. ³²Ti Juan chí cheedínuūⁿnīⁿ ndaā

sa vmnááⁿ ndís'tiī. Chiica sá na 'áámá yúúni cuaacu ní ngaⁿ'a sa yeⁿ'e yúúni cuaacu yeⁿ'e Ndyuūs ní nguéé s'téénu nī yeⁿ'ē sa. Naati saⁿ'ā publicanos chí inn'guéé yeⁿ'e impuestos ndúúcu n'daataá chi véé saⁿ'ā s'ee ndúúcu tá s'téénu yā nduudu yeⁿ'e sa. Ndís'tiī, taachí n'diichí nī chuū chí 'āā diiⁿ Juan, nguéé ndaacadaamí nī yeⁿ'e nuuⁿ'ndi yeⁿ'é nī ní nguéé s'téénu nī chiiⁿ chi ngaⁿ'a Juan miiⁿ.

'Áámá ejemplo yeⁿ'e 'iiⁿ'yāⁿ chi nguεε n'dáácā idiíⁿ yā ntiiⁿ'nyuⁿ

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³Tuuⁿ'mi ní caⁿ'a Jesús: 'Caandiveéⁿ nī táámá ejemplo chi 'tεε nguεε dáámá. Canéé 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ chi véé yáⁿ'āa yeⁿ'e yā ní chiinu yā diiⁿ'yu yeⁿ'e uvas na yáⁿ'āa yeⁿ'e yā. Ní din'dái yā 'áámá cheeⁿ'e yeⁿ'ē yáⁿ'á 'lífⁿ núúⁿ'māⁿ cuaaⁿ 'diituú. Din'dái yā 'aama tanque naachi cuuví tun'dáa yā nuūⁿnīⁿ yeⁿ'e uvas miiⁿ. Ní din'dái yā 'áámá torre nguaaⁿ diiⁿ'yu uvas naachi mozos yeⁿ'e yā 'cuεetinéeⁿ sa diiⁿ sa cuidado n'guiⁿ'i uvas miiⁿ. Dueño miiⁿ caⁿ'a yā yáⁿ'āa yeⁿ'e yā saⁿ'ā s'eeⁿ chi diiⁿ sa ntiiⁿ'nyuⁿ miiⁿ ní cueⁿ'e yā táámá país. ³⁴Taachí snuū caⁿ'a yeⁿ'ē tiempo yeⁿ'e n'guiⁿ'i uvas miiⁿ chí túúmá yā, dueño dicho'ó yā mozos yeⁿ'e yā chí saⁿ'ā s'eeⁿ ncaⁿ'a sa n'guiⁿ'i uvas yeⁿ'e yáⁿ'āa, parte yeⁿ'e n'guiⁿ'i chi tuneⁿ'e dueño. ³⁵Saⁿ'ā chí diiⁿ ntiiⁿ'nyuⁿ na yáⁿ'āa miiⁿ sta'a sa mozos. 'Áámá ní ch'eⁿ'e sa, táámá ní ch'iiⁿ'nuⁿ sa ní táámá ní chiituu sa. ³⁶Dueño miiⁿ dicho'ó yā taandúú 'uūvī mozos, 'āā víí mozos chí cheⁿ'ē vmnaaⁿ. 'Tiicá ntúūⁿ diiⁿ sa ndúúcu mozos.

³⁷ Cuayiivi mífⁿ dichó'o yā daiya yā ti dueño miiⁿ ní ngaⁿa yā: Saⁿā s'eeⁿ ní diiⁿ sa honrar daiyá.

³⁸ Taachí saⁿā s'eeⁿ chí diiⁿ sa ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yáⁿāa miiⁿ n'diichi sa daiya dueño miiⁿ, caⁿa sa nguááⁿ maaⁿ sa: Sáⁿa 'tíi chí cuuví yeⁿe sa yáⁿāa 'cūū. 'Caaⁿnuⁿ yú sáⁿā miiⁿ ní ndúúcū chí véé naaⁿ chí cuuví yeⁿe sa ní cuuví yeⁿe yú. ³⁹ Ní staⁿā sa daiya dueño miiⁿ ní tun'daa sa saⁿā 'áámá lado yeⁿe chéeⁿ yeⁿe díf'yú uvas miiⁿ ní ch'iⁿnuⁿ sa saⁿā.

⁴⁰ Taachí ndaā dueño yeⁿe díf'yú uvas 'de'ē diiⁿ yā ndúúcū saⁿā chí ídiiⁿ ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿāa yeⁿe yā?

⁴¹ 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa yā: Dueño miiⁿ ní 'caaⁿnúⁿ yā saⁿā chí cúuncheeⁿ sa diiⁿ sa. Ní caⁿá yā yáⁿāa yeⁿe yā naachi véé díf'yú uvas táámá 'iiⁿyāⁿ chí diiⁿ yā ntiiⁿnyuⁿ na yáⁿāa miiⁿ, 'iiⁿyāⁿ chí ntée yā uvas chí tuneéⁿ yā na tiempo yeⁿe n'guiⁿi.

⁴² Jesús caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Áá nguéé n'geēⁿ ndís'tii naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿe Ndyuūs chí ngaⁿa 'túúca:

Tuūu chí 'iiⁿyāⁿ chí idin'dái yā va'ai staⁿá yā ní ch'ēēcú yā 'áámá lado ti nguéé neⁿe yā. Tuūu 'cūū tuūú ch'ēete ní dichí'vē ca ní canéé tuūu ch'ēetē esquina yeⁿe va'āi. Chuū ní Señor Ndyuūs dífⁿ yā. Chuū ní 'áámá chí ngeⁿe yiinu yú taachí inaaⁿ yú yeⁿe.

⁴³ Chíⁿ chí 'túúcā ngaⁿá ngíí ndís'tii, chí naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā diví yā yeⁿe ndís'tii ní caⁿá yā táámá 'iiⁿyāⁿ chí caⁿá yā n'guiⁿi chí tuneēⁿ lado yeⁿe Ndyuūs. ⁴⁴ 'Āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cun'dáá ndúú yā

vmnaaⁿ na tuūu 'cūū ní caātū 'ííni yeⁿe yā. Naati 'āā du'ú nūuⁿ 'iiⁿyāⁿ chí cun'dáá nduūu tuūu 'cūū vmnaaⁿ yeⁿe yā, 'cuíínú ndúúví yuūni yā.

⁴⁵ Taachí 'iiⁿyāⁿ chiiduú n'geetē ndúúcū 'iiⁿyāⁿ fariseos ch'iindiveéⁿ yā chuū, 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ tuumicadínnuⁿ yā chí yeⁿe yā ngaⁿa Jesús miiⁿ.

⁴⁶ Nadicadínnuⁿ yā taacā chí cutaⁿá yā Jesús miiⁿ naatí 'va'a yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yáāⁿ tí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ i'téenu yā Jesús miiⁿ tan'dúúcā chí 'áámá profeta chí ngaⁿa nduudu yeⁿe Ndyuūs.

'Áámá ejemplo yeⁿe 'viicu chí n'giindivaacú yā

22 Jesús tucaⁿá yā ndee yā taama vmnéⁿēe ndúúcū ejemplos, ní caⁿa yā: ² Naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā yeⁿe va'ai cheeti nguuví tan'dúúcā 'áámá rey chí chiica yā 'viicu chí ch'iindivaacu saⁿa daiya yā. ³ Ní dichó'o yā mozos yeⁿe yā chí yaa'vi sa 'iiⁿyāⁿ chí ndíi yā invitado naati 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéé néⁿe yā caⁿa yā. ⁴ Ní dichó'o yā tan'duuví mozos ní caⁿa yā chí yā mozos: Caaⁿmaⁿ ní cuuvi ní 'iiⁿyāⁿ chí ndíi yā invitado 'tíicā. 'Āā véé yaāaⁿ comida miiⁿ. 'Āā ch'iⁿnúⁿ i'tiindu yeⁿe ní 'iiti chí 'viicheé. Tanducuéⁿē 'āā véé yaāaⁿ. Cuchií ní 'viicu. ⁵ Naatí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ nguéé diiⁿ yā cuenta. 'Áámá yā ní cueⁿe yā cuéétí yeⁿe yā. Taama yā ní cueⁿe yā negocio yeⁿe yā. ⁶ Tanáⁿa yā ní staⁿá yā mozos. Cuⁿu yā ndúúcū sa ní ch'iⁿnuⁿ yā mozos. ⁷ Taachi rey miiⁿ ch'iindiveéⁿ yā chuū, ndúúví taaⁿ yā. Ní dichó'o yā soldados yeⁿe yā ní caⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā chí 'caaⁿnuⁿ sá 'iiⁿyāⁿ chí

ch'iiⁿnuⁿ yā mozos yeⁿé yā. Ní 'neeⁿ yaⁿā sa yāāⁿ vaacúⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ.

⁸Tuuⁿmi ní caⁿa yā chii yā mozos yeⁿé yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ 'viicu miiⁿ ní 'āā véé yāāāⁿ caavāⁿ 'iiⁿyāⁿ chí chii yā invitado naati nguéeⁿ n'dai taaví yā chí cuchii yā. ⁹Maaⁿ ní cueⁿe nī na yúúⁿ chí can'daā yeⁿe yāⁿāā yāāⁿ ní díⁿ nī invitar 'iiⁿyāⁿ chí chii yā na 'viicu, 'iiⁿyāⁿ chí ndaāca nī. ¹⁰Mozos ní can'daa sa ní cueⁿe sa cuaaⁿ cyúúⁿ ní nadaama sa nducyaaca 'iiⁿyāⁿ chí ndaāca sa, 'iiⁿyāⁿ chí cúúncheeⁿ yā ndúúⁿcúⁿ 'iiⁿyāⁿ chí n'dai yā. Ní ndaā nducyaacá 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ chí mozos 'cai sa ní ndeēe n'dáí 'iiⁿyāⁿ ndaá yā 'viicu miiⁿ.

¹¹Ní rey miiⁿ cheⁿe yā n'diichi yā 'iiⁿyāⁿ chí ndii yā invitado ní ndaācá yā 'áámá saⁿā chí nguéeⁿ cánúⁿ sá catecai sa yeⁿe naachi n'giindivaacu yā. ¹²Ní caⁿa yā chii yā saⁿā: N'dii amigo, 'taācá chí ndāa nī 'muuⁿ chí nguéeⁿ canúⁿ nī catecai nī yeⁿe chí n'giindivaacúⁿ 'iiⁿyāⁿ? Saⁿā miiⁿ ní nguéeⁿ nan'guεεcútaⁿ sa yeⁿe yā. ¹³Tuuⁿmi ní rey miiⁿ caⁿa yā chii yā mozos yeⁿe yā: 'Caāchiichí nī ca'a sa ndúúⁿcúⁿ ta'a sa ní diví nī saⁿā ndii 'múúⁿ ní 'cuεεcú nī saⁿā cuaaⁿ chuvá'āi na maāⁿ. Míⁿ cuεεcu sa ní ché'é 'diinⁿyuⁿ sa cueⁿe daāⁿmaⁿ. ¹⁴Jesús caⁿa ntúuⁿ yā chuū: Nééné 'yaaⁿ yā chí Ndyuūs 'cuai yā naati duuⁿví yā chí Ndyuūs ndeévé yā.

Chíⁿ chí ntinguuneeⁿ yā yeⁿe asunto yeⁿe impuestos

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵Tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ fariseos cueⁿé yā ní nduuvidaamā yā. Ní ndeé yā

nguaaⁿ maāⁿ yā táácā cuuvi díⁿ yā chí Jesús miiⁿ cástaⁿa nduudú yeⁿe yā chí caaⁿmáⁿ yā 'áámá nduudu yaadi. ¹⁶Ní fariseos dicho'ó yā 'iiⁿyāⁿ yeⁿe yā ndúúⁿcúⁿ 'iiⁿyāⁿ yeⁿe Herodes miiⁿ chí caaⁿmáⁿ yā Jesús: N'dii maestro, déénu 'nū chí n'dii ní 'áámá saⁿā chí n'dai. N'dii ní díⁿ nī chí n'dáácā. Ní cuaacu níⁿnyúⁿ ngi'cueeⁿ nī yúúⁿ yeⁿe Ndyuūs. Ní nguéeⁿ 'va'a nī 'iiⁿyāⁿ ti nguéeⁿ indeé nī cuidado táácā 'iiⁿyāⁿ. ¹⁷Maaⁿ ní cúúⁿví nī nús'uu: 'Dé'ē inadacádíinuⁿ nī? 'Áá canéeⁿ nguūⁿ na ley chí nadí'vé nū emperador César tuūmī yeⁿé nū o nguéeⁿ?

¹⁸Jesús tuumicádíinuⁿ yā chí 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní díⁿ yā chí nguéeⁿ n'daācā ní caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Dé'ē cúúⁿví chí neⁿe nī n'diichineéⁿ nī 'úú? Ndís'tii ní vεε 'uūvī chí nadacádíinuⁿ nī. ¹⁹Tée nī tuūmī chí nadí'vé nī yeⁿe impuesto. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ch'iⁿi yā 'áámá tuūmī Jesús miiⁿ. ²⁰Tuuⁿmi ní Jesús miiⁿ caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Du'u nááⁿ chí canéeⁿ ná tuūmī? 'Du'u chí ngúúⁿví cánéeⁿ nguūⁿ?

²¹'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní caⁿa yā: Naaⁿ emperador César cānee. Ní Jesús caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: Nca'a nī tuūmī emperador César chíⁿ chí yeⁿe sa ní ca'a nī Ndyuūs chí yeⁿe Ndyuūs.

²²Taachí ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿe yiinu yā ní cueⁿe yā.

Chiiⁿ chí ntinguuneeⁿ yā yeⁿe chí 'iiⁿyāⁿ nduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³Nguuvi miiⁿ 'iiⁿyāⁿ saduceos ndaá yā nanááⁿ Jesús miiⁿ. 'Iiⁿyāⁿ

saduceos ngaⁿa yā chí nguéé
 índuuchi 'iⁿyāⁿ yeⁿē nguaaⁿ tináⁿā.
 Ní ntiinguunéeⁿ yā Jesús, ²⁴ní
 caⁿa yā: N'dii maestro, Moisés miiⁿ
 caⁿa sá chí 'āā du'ú nūuⁿ saⁿā chí
 'cuūvi sa ní nguéé ch'iindí daiya
 n'daataá yeⁿē sa tuu'mi ní 'diinū sa
 'caandavaacu sa ndúúcu n'daataá
 mííⁿ. Ní saⁿā miiⁿ ní 'cuūndí daiya
 sá lado yeⁿē 'díinu tináⁿā. ²⁵Maaⁿ
 ní véé ndēēchē sáⁿa nūuⁿ yeⁿē
 chēēcú sa yeⁿē chiidá sa. Sáⁿā
 vmnaaⁿ miiⁿ ní ch'iindivaacu sa ní
 ch'ií sa. Ní nguéé daiya n'daataá
 yeⁿē sa. Ní canee n'daataá yeⁿē sa.
 Ní 'díinu sa ní canee sá ndúúcu tá.
²⁶Tiicá ntúūⁿ chó'oo yeⁿē ndii chiiⁿ
 ndii 'uuvi saⁿā. 'Tiicá ntúūⁿ chó'oo
 yeⁿē saⁿā chí ndii 'iínū. 'Tiicá
 ntúūⁿ chó'oo yeⁿē saⁿa s'eeⁿ nduu
 ndēēchē sa. ²⁷Ndíí ná ch'iínú ní
 ch'ií ntúūⁿ n'daataá miiⁿ. ²⁸Taachí
 nduuchi 'iⁿyāⁿ yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā,
 naachí ndēēchē saⁿā s'eeⁿ ní 'chēe
 sa chí n'daataá yeⁿē sa táⁿā caati
 nducyaaca sá canee sá ndúúcu tá?
²⁹Tuu'mi ní Jesús miiⁿ ní
 nan'guēēcútaⁿa yā ní caⁿa yā chii
 yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ: Ndís'tii ní nguéé
 n'daācā nadicádiinuⁿ nī, ti nguéé
 déenu nī taacā ngaⁿa na libro
 yeⁿé Ndyuūs naachi canée nguūⁿ.
 Ndíí nguéé ndúú déenu nī poder
 yeⁿé Ndyuūs. ³⁰Ti naachí nduuchi
 'iⁿyāⁿ yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, nguéé
 'caandavaacú yā. Ndíí nguéé ca'a
 ra yā chí 'caandavaacu daiya yā
 ti cuuví yā tan'dúúca ángeles chi
 dichí'vē Ndyuūs chi canée yā na
 va'ai cheetí nguuví. ³¹Naati yeⁿē chí
 nduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā, 'áá
 nguéé n'geeⁿ nī chi maáⁿ Ndyuūs
 caⁿa yā yeⁿē taachí caⁿa yā 'túúca?:

³²Úú ní Ndyuūs yeⁿē Abraham
 ndúúcu Isaac ndúúcu Jacob.
 Ndyuūs miiⁿ ní nguéé Ndyuūs yeⁿe
 tináⁿā ti yeⁿé 'iⁿyāⁿ chí sндуuchi.

³³Taachí nducyaaca 'iⁿyāⁿ
 ch'iindiveéⁿ yā chuū, cheⁿe yiinú
 yā yeⁿē nduudu yeⁿe Jesús miiⁿ
 tan'dúúca chí ngi'cueeⁿ yā.

Mandamiento chi ch'etete ca

(Mr. 12.28-34)

³⁴Tuu'mi ní saⁿā fariseos taachí
 ch'iindiveéⁿ yā yeⁿe chí Jesús dííⁿ
 yā, 'iⁿyāⁿ saduceos 'āā ntéé caⁿa
 yā ndúúcu Jesús miiⁿ, fariseos miiⁿ
 nduuvidaamá yā. ³⁵Áámá saⁿa
 fariseo abogado chí ngi'cueeⁿ sa chí
 ngaⁿā ley miiⁿ neⁿe sa n'diichinééⁿ
 sa Jesús ní ntiinguunéeⁿ sa 'iⁿyāⁿ.
 Ní caⁿa sá chii sa Jesús: ³⁶N'dii
 Maestro, 'chéé mandamiento chí
 ch'etete n'dai ca yeⁿē na ley yeⁿē
 Moisés?

³⁷Jesús caⁿa yā chii yā saⁿā:
 Dinéⁿe di Señor Ndyuūs yeⁿē di
 ndúúcu núúⁿmáⁿ stáává yeⁿē di
 ndúúcu núúⁿmáⁿ alma yeⁿē di
 ndúúcu núúⁿmáⁿ vaanicadínnūⁿ
 yeⁿē di. ³⁸Chuū chí vmnaaⁿ ní
 ch'éētē ca chi cuuvi tanáⁿā
 mandamientos. ³⁹Ndiichi ndii 'úúví
 tan'dúúca chí vmnááⁿ vmnaaⁿ:
 Dinéⁿe di 'iⁿyāⁿ na niiⁿnuúⁿ vaacú
 di tan'dúúca chí neⁿe dí maáⁿ di.
⁴⁰Yeⁿē ndúú 'uūví mandamientos
 miiⁿ canee tanducuéⁿē yeⁿe ley
 Moisés miiⁿ ndúúcu nduudu chí
 ngaⁿa profetas ndii cuááⁿ vmnaaⁿ.

¿Du'u 'iⁿyāⁿ chíí daiya Cristo?

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹Taachí 'iⁿyāⁿ fariseos
 ndiidáámá yā Jesús ntiinguuneeⁿ yā

fariseos, ⁴² ní caⁿa yā chíi yā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē nadicádíínuuⁿ ndís'tií yeⁿe Cristo? ¿Du'lú daiyá 'iⁿyāⁿ 'cúu? Ní fariseos caⁿa yā chíi yā: Daiya David miiⁿ.

⁴³ Ní Jesús caⁿa yā chíi yā fariseos: ¿Táácā cuuvi David miiⁿ na espíritu yeⁿe sa ní caⁿa sa chi Cristo ní Señor? Ní caⁿa yā chuū:

⁴⁴ Caⁿa Señor Ndyuūs miiⁿ chíi yā Señor Cristo yeⁿé: 'Cuundi di lado tá cuaacú chi lado yeⁿe honor ndíí 'úú cu'neéⁿ 'iⁿyāⁿ chi contra yeⁿe di cuaaⁿ ndii yā na ca'a di tan'dúúca chi enemigos ní 'áámá banco lííⁿ.

⁴⁵ Maaⁿ ní nduuti chi David miiⁿ caⁿá yā yeⁿe Cristo chi Señor yeⁿé yā, ¿táácā cuuvi chíi chi Señor miiⁿ ní daiya David 'iⁿyāⁿ?

⁴⁶ Mar 'áámá 'iⁿyāⁿ nguée cuuvi nan'gueécútaⁿa yā yeⁿe mar 'áámá. Ndíí nguuví miiⁿ s'neeⁿ naaⁿ yā ntiinguuneeⁿ yā Jesús miiⁿ.

Jesús ngaⁿa yā chí dííⁿ yā cuidado yeⁿe maestros chí ngí'cueeⁿ ley ndúúcu 'iⁿyāⁿ fariseos

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 Jesús yaa'vi yā 'iⁿyāⁿ ndúúcu discípulos yeⁿe yā ní caⁿa yā: ²Maestros chí ngí'cueeⁿ ley ndúúcu 'iⁿyāⁿ fariseos, 'iⁿyāⁿ s'uuⁿ deenu n'dai yā ní ngí'cueéⁿ yā ní caaⁿmaⁿ cuaacú yā ley yeⁿe Moisés. ³Tiicá ntúūⁿ cu'téenu ndís'tií ní dííⁿ nī tan'duucā 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ ngaⁿa yā, naati nguée dííⁿ nī tan'dúúca 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ idiíⁿ yā tí 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ ní ngaⁿa yā yeⁿe ley naati nguée 'tífā idiíⁿ yā. ⁴'Iⁿyāⁿ s'eeⁿ ní dííⁿ yā tan'dúúca chi 'caachiichí yā cheedi chi n'gii taavi

chi 'iⁿyāⁿ nguée cuchée yā ní ngaⁿa yā chí 'iⁿyāⁿ canée chí cuchée yā. Naati 'iⁿyāⁿ s'eeⁿ maán yā ndíí nguée neⁿe yā 'neeⁿ nduutitá'a yā chí tuu'vi yā cheedi miiⁿ ní dííⁿ yā. ⁵'Iⁿyāⁿ s'eeⁿ ní idiíⁿ yā nducuén^e ntiíⁿnyuⁿ yeⁿe yā caati tanáⁿā 'iⁿyāⁿ snáaⁿ yā ní n'diichí yā táácā idiíⁿ yā. Neⁿe yā candee yā chí canée nguūⁿ chí yeⁿe Nduudu yeⁿe Ndyuūs ní s'neeⁿ yā 'áámá caja lííⁿ ní dich'iichí yā 'áámá yiiⁿmaⁿ ní s'neeⁿ yā maaⁿ ta'a yā ní ncheeté yā. Ní n'geeti núuⁿ yā vestido yeⁿe yā chí n'geē nūuⁿ ca. ⁶'Iⁿyāⁿ s'eeⁿ ní neⁿe yā 'cuundí yā sillas chí yeⁿe 'iⁿyāⁿ ch'etete taachi caⁿá yā 'áámá 'viicu chí che'é yā. Ní neⁿe yā 'cuundí yā sillas yeⁿe honor chi vmnááⁿ vmnaaⁿ ná yáacu sinagogas. ⁷Ní neⁿe yā chí tanáⁿā 'iⁿyāⁿ diíⁿ n'daacá yā ní dííⁿ yā saludar 'iⁿyāⁿ taachi snee yā cuaaⁿ nií'vēē ní neⁿe yā chí 'iⁿyāⁿ caaⁿmaⁿ yā, maestro, maestro, taachi dííⁿ yā saludar 'iⁿyāⁿ.

⁸Naati ndís'tií ní nguée neⁿe nī chí caaⁿmaⁿ 'iⁿyāⁿ yeⁿe nī maestro ti 'áámá 'iⁿyāⁿ nūuⁿ chí maestro ní 'iⁿyāⁿ miiⁿ chí Cristo. Ní nducyaaca ndís'tií ní hermanos yeⁿe nī vi'í. ⁹Nguée caaⁿmaⁿ nī yeⁿe mar 'áámá 'iⁿyāⁿ yeⁿe yán'aa 'cúu: N'dii chiiduú padre, ti dámaaⁿ 'áámá chí Chiida yú chí Ndyuūs chí canée na va'ai cheeti nguuví. ¹⁰Ndíí nguée ndúú caaⁿmaⁿ rá yā yeⁿe nī: Maestro, ti 'áámá chí maestro yeⁿe nī chí Cristo. ¹¹'Iⁿyāⁿ chí ch'etete ca yā yeⁿe nī canee chí dichí'vē yā ndís'tií. ¹²Ní 'iⁿyāⁿ chí dííⁿ yā chí cuuví ch'etete maán yā, 'iⁿyāⁿ miiⁿ cuuví ndiicuúⁿ yā. 'Iⁿyāⁿ chí idiíⁿ

yā chí maáⁿ yā ndiicuúⁿ yā, cuuví ch'eté yā.

**Jesús caaⁿ máⁿ yā yeⁿ e nuuⁿ ndi yeⁿ e
'iiⁿ yāⁿ fariseos**

(Mk. 12.40; Lc. 11.39-42, 44, 52; 20.47)

¹³Naati de'e chúúcā ya'ai yeⁿ e ndís'tiī, maestros chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū 'iiⁿ yāⁿ fariseos, ndís'tiī 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí nī, ti nguée ngi'cueeⁿ nī yeⁿ e naachí Ndyuūs ngaⁿ a ntiⁿnyúⁿ yā nanááⁿ 'iiⁿ yāⁿ yeⁿ e iⁿ yeeⁿ dí cūū. Ndíí nguée ndúú maaⁿ ndís'tiī cundáa nī va'ai cheeti nguuví. Ndíí nguée n'guúⁿ nī tanáⁿ ā 'iiⁿ yāⁿ chí neⁿ e ndaá yā chí cūndaa yā.

¹⁴De'e chúúcā ya'ai yeⁿ e ndís'tiī, 'iiⁿ yāⁿ chí dinguūⁿ ní ngi'cueeⁿ nī ley ndúúcū 'iiⁿ yāⁿ fariseos, ti ndís'tiī 'uūví nááⁿ 'uūví cheendí nī, ti ndiví nī va'ai yeⁿ e n'daataá nguáā. Ní néené n'deēē ngaⁿ a nī taachi ngaⁿ angua'á nī nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿ yāⁿ. 'Úú ngaⁿ á chí ch'etē ca castigo yeⁿ e nī nguuví yeⁿ e juicio.

¹⁵De'e chúúcā ya'ai yeⁿ e ndís'tiī, maestros chi ngi'cueeⁿ ley ndúúcū ndís'tiī 'iiⁿ yāⁿ fariseos ti ndís'tiī 'uūví naaⁿ 'uūví cheendí nī. Ndís'tiī ní chiicá nī ndíí yáⁿ ā yaⁿ ai táámá lado nuūⁿ nī yáⁿ ā ní díⁿ nī chí 'áámá 'iiⁿ yāⁿ i'téenu yā tan'dúúcā ndís'tiī. Ní taachí 'iiⁿ yāⁿ cu'téenu yā tan'dúúcā ndís'tiī neⁿ e nī, idíⁿ nī chí 'iiⁿ yāⁿ miiⁿ ní 'uūví tanto cuuví yā yeⁿ e daiya infierno nguée ti chí ndís'tiī. ¹⁶De'e chúúcā ya'ai yeⁿ e ndís'tiī, chí ngi'cueeⁿ nī tan'dúúcā 'iiⁿ yāⁿ chí ngueenááⁿ. De'e inadacádíínuuⁿ ndís'tiī. Nduuti chí 'áámá 'iiⁿ yāⁿ caⁿ a yā chí díⁿ yā

'áámá cosa ní 'cuaí yā, “cáávā yaācū templo”, tuuⁿ mi ní nguée de'e vee nacadíínuuⁿ nī yeⁿ e chuū, naati nduuti chí 'iiⁿ yāⁿ 'cuaí yā, “cáávā 'diiⁿ nguaaⁿ” chí vée cheeti yaācū templo miiⁿ, tuuⁿ mi ní 'iiⁿ yāⁿ miiⁿ canee cuuⁿ miⁿ chí díⁿ yā chí caaⁿ máⁿ yā chí caⁿ a yā chí diiⁿ yā. ¹⁷Ndís'tiī ní 'iiⁿ yāⁿ chí nguē deenu ti tan'dúúcā 'iiⁿ yāⁿ ngueenááⁿ 'tiicá nī. ¿Chee cá ch'etē ca? ¿Áá 'díⁿ nguaāⁿ miiⁿ o yáacū miiⁿ chí diiⁿ chí didēve 'díⁿ nguaāⁿ miiⁿ cucááva Ndyuūs? ¹⁸Tiicá ntúūⁿ ndís'tiī: Ndúúti chí 'áámá 'iiⁿ yāⁿ caⁿ a yā chí díⁿ yā 'áámá cosa, ní n'gaí yā, “cáávā nátaí”, nguée de'e vee nacadíínuuⁿ nī yeⁿ e. Naati ndúúti chí 'iiⁿ yāⁿ n'gaí yā, “cáávā ofrenda” chí candúú vmnááⁿ yeⁿ e nátaí, tuuⁿ mi ní 'iiⁿ yāⁿ miiⁿ canee cúúⁿ míⁿ chí díⁿ yā chí caⁿ a yā chí diiⁿ yā. ¹⁹Ndís'tiī ní tan'dúúcā 'iiⁿ yāⁿ chí cheechí tiīⁿ o 'iiⁿ yāⁿ chí ngueenááⁿ, 'tiicá nī ti ¿chee ca chí ch'etē ca? ¿Áá ofrenda miiⁿ o nátaí chí diiⁿ chí ofrenda miiⁿ ní didēve cucáávā Ndyuūs? ²⁰Tíicá. 'Iiⁿ yāⁿ chí n'gai yā, “cáávā nátaí”, n'gai yā cáávā nátaí ndúúcū tanducuéⁿ e chí canduū nátaí. ²¹Iiⁿ yāⁿ chí n'gaí yā, “cáávā yaācū templo”, nguée dámaāⁿ ngaⁿ a yā cáávā yaācū templo miiⁿ naati cáávā maáⁿ Ndyuūs chí cané na yaācū templo miiⁿ. ²²Iiⁿ yāⁿ chí n'gaí yā, “cáávā va'ai cheeti nguuví”, n'gaí yā cáávā trono yeⁿ e Ndyuūs ní cáávā Ndyuūs chí vee yā na trono miiⁿ.

²³De'e chúúcā ya'ai yeⁿ e ndís'tiī, maestros chí ngi'cueeⁿ yā ley ndúúcū 'iiⁿ yāⁿ fariseos, ndís'tiī 'uuví naaⁿ 'uūví cheendí nī. Ndís'tiī

ní nga'á nī Ndyuūs 'áámá ndiichi parte yeⁿe yaātā chí yiivíí, ndúúcū yaāta anís, ndúúcū yaātā comino. Ní ndís'tií ní s'néeⁿ nī 'aama lado cosas chí n'geete ca yeⁿe na ley, chíⁿ chí n'diichí nī nuuⁿndi yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū vaadī cuaacu ndúúcū vaadī ya'ai 'iinu ndúúcū vaadī i'téenu. Chuū canee chí dííⁿ nī ní dííⁿ nī táámá naaⁿ dendu'ū. ²⁴Ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ chí tan'dúúcā chí ngueenááⁿ chí candee nī 'iiⁿ'yāⁿ. Dííⁿ nī tan'dúúcā chí i'yaáⁿ nī 'áámá 'yaācū yeⁿe nuūⁿnīⁿ chí cu'ú nī naati cu'ú nī i'iti camello chí ch'ēete.

²⁵De'ē chúúcā ya'ai yeⁿe ndís'tií, maestros yeⁿe ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos, ndís'tií ní uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti inadēevé nī cuaaⁿ daami yeⁿe vaso ndúúcū cu'ū, chí tan'dúúcā cuerpo yeⁿe maáⁿ nī, naati cuááⁿ chēētí nī ní ndiituú ndúúcū chí diduucú nī ndúúcū tanducuéⁿe chí nguēe n'daēcā. ²⁶Caandiveéⁿ nī ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ fariseos chí tan'dúúcā chí ngueenááⁿ. Dííⁿ cá nī chí didēevé nī chí cuaaⁿ chēeti vaso ní 'tiicá ntūūⁿ cu'ū, tuuⁿmi ní cuuvi dēevé nī cuaaⁿ chuváⁿāi vaso miiⁿ.

²⁷De'ē chúúcā ya'ai yeⁿe ndís'tií, maestros yeⁿe ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos, ndís'tií 'uuvi naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti ndís'tií ní tan'dúúcā yaīnyāⁿ 'cuēē chí cuaaⁿ daami mííⁿ n'dēevé chí nneⁿe yaāchī caaca, ti cuaacu nííⁿnyúⁿ cuááⁿ chēētí miiⁿ ndiituú 'iini yeⁿe tináⁿā ndúúcū taanduvéé cosas chí vaati. ²⁸Tíicā ndís'tií ti cuaacu nííⁿnyúⁿ n'giⁿ'i nī 'iiⁿ'yāⁿ chí ndís'tií ní saⁿ'ā chí n'dai ndís'tií naati cuaaⁿ chēētí nī ndiituú

ndúúcū nduudu yaadi ndúúcū nuuⁿndi.

²⁹De'ē chúúcā ya'ai yeⁿe ndís'tií, maestros yeⁿe ley ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ fariseos, 'iiⁿ'yāⁿ 'uūvī naaⁿ 'uūvī cheendí nī, ti idin'dái nī yaīnyāⁿ yeⁿe profetas ní n'dēeve nī yaīnyāⁿ yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai taachi snēe yā iⁿ'yeeⁿdí 'cūū. ³⁰Ndís'tií ní ngaⁿ'á nī 'tíicā: Ndúúti chí nús'uu ch'ēetinēe 'nū tiempo chí ch'ēetinēe chiidá 'nū cuááⁿ vmnaaⁿ, nguéé chinnee 'nū ch'iíⁿ'núⁿ 'nū profetas taachi cungeé yuūūⁿ yeⁿe yā. ³¹Tíicā ndís'tií ní ngaⁿ'á nī nduudu cuaacu yeⁿe maáⁿ nī ti ndís'tií ní dáíyá 'iiⁿ'yāⁿ chí ch'iíⁿ'nuⁿ yā profetas. ³²Ndís'tií ní canéé chí dííⁿ nī tan'dúúcā chiidá nī.

³³Ndís'tií ní tan'dúúcā cúú 'tíicā ndáátá yeⁿe nī. ¿Táácā cuuvi nguáⁿ'ai nī yeⁿe castigo yeⁿe infierno? ³⁴Cáávā chuū 'úú ní dicho'ó nanááⁿ ndís'tií profetas chí candee yā Nduudu yeⁿe Ndyuūs, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí déenū, ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ chí ng'i'cueeⁿ ley. N'dúúví 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndís'tií ní chita'á nī 'iiⁿ'yāⁿ ní chí'neeⁿnga'á nī 'iiⁿ'yāⁿ. Tá n'duuvi yā ní ch'eⁿe nī 'iiⁿ'yāⁿ na yaācū sinagogas yeⁿe nī ní can'dáa nī 'iiⁿ'yāⁿ ndii na 'áámá yāāⁿ táámá yāāⁿ chí ch'eenú yā chii. ³⁵Ní ndís'tií ní ca'á nī cuenta yeⁿe nducuéⁿe yuūúⁿ yeⁿe 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dai chí 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe nī ch'iíⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ na yáⁿ'āa 'cūū ndii yuūúⁿ yeⁿe Abel chí saⁿ'ā n'dai ndii yuūúⁿ yeⁿe Zacarías daiya saⁿ'ā Berequías chí ndís'tií ch'iíⁿ'nuⁿ nī náávtaⁿ'ā yeⁿe yaācū miiⁿ ndúúcū nátaí miiⁿ. ³⁶Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tií: Castigo yeⁿe tanducuéⁿe

chuū canee vmnaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chi snée
yā maaⁿ tiempo 'cūū.

**Jesús ngeɛcu yā cáávā 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe
yāāⁿ Jerusalén**

(Lc. 13.34-35)

³⁷Ní ngaⁿa Jesús: Ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿe yāāⁿ Jerusalén, ndís'tií 'iiⁿ'yāⁿ
yeⁿe yāāⁿ Jerusalén, chí ch'iiⁿ'núⁿ nī
'iiⁿ'yāⁿ profetas ní chi chiituú nī 'iiⁿ'yāⁿ
chí Ndyuūs dicho'ó yā nanáaⁿ nī.
Nééné n'deēe 'cuūví neⁿ'é nadaamá
daiya nī tan'dúúcā tú'ū chí inadáámá
tī daiya tī maaⁿ ngeɛchi tī ní
nguéeⁿ 'cuuⁿ nī. ³⁸Ndís'tií, n'diichí nī.
Ndyuūs chí'neeⁿ yā ndís'tií ndúúcu
vaacú nī dámaāaⁿ. ³⁹Ti 'úú ní ngaⁿ'á
ngíí ndís'tií, tī ndii maaⁿ ní 'āā ntéé
snaaⁿ nī 'úú ndíí ndāā tiempo taachí
caaⁿ'maⁿ nī: De'e chúúca n'dai 'iiⁿ'yāⁿ
chí cuchii yā ndúúcu chí duuchi
Señor chí Daiyá Dendyuūs miiⁿ.

**Jesús ngaⁿ'a yā chí yaācū templo miiⁿ
ní ntuuví**

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 Taachí Jesús miiⁿ nan'dáa yā
yeⁿe yaācū templo cueⁿ'é yā.
Discípulos yeⁿ'é yā ní ndaa yā nanáaⁿ
yā ní n'giⁿ'i yā Jesús miiⁿ va'ai s'eeⁿ
yeⁿe yaācū templo miiⁿ. ²Jesús miiⁿ
ní n'gueɛcútaⁿ a yā ní caⁿ'a yā: ¿Áá
inaaⁿ ndís'tií nducyáácá chuū? Cuaacu
nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndís'tií, chí nguéeⁿ
cunee tuūu cuaaⁿ vmnaaⁿ yeⁿe víí chí
nguéeⁿ ntuuví.

**Jesús ngí'cueeⁿ yā de'e chí cuuvi
taachi 'āā ndaa niiⁿnuúⁿ nguuví chí
'cuiinu iⁿ'yeeⁿ'di**

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³Jesús véé yā ná yiicū chí nguuví
Olivos. Discípulos ndaa yā nanáaⁿ

yā taachi caneé yā damáaⁿ yā ní
caⁿ'a yā chíi yā Jesús: Cúúví nī
núⁿ'uu tíí cuaⁿ'ā cuuví chuū. ¿De'e
señal 'cuuⁿ'miⁿ nī taachi 'āā ndaa
nī taama vmnéⁿ'ee ní taachí 'cuiinu
iⁿ'yeeⁿ'di?

⁴Jesús nan'gueɛcútaⁿ a yā yeⁿe yā
ní caⁿ'a yā: Cundée nī cuidado chí
mar 'áámá 'iiⁿ'yāⁿ nguéeⁿ cannche'í
yā ndís'tií. ⁵'Yááⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ ndaa
yā ndúúcu chí duuchí ní caaⁿ'maⁿ
yā 'tíicā: 'Úú chí Cristo 'úú. Ní
cannche'í yā 'yaaⁿ n'dái 'iiⁿ'yāⁿ. ⁶Ní
'caandiveéⁿ nī chí véé caandaá ní
'caandiveéⁿ nī chí 'cuūndi caandaá.
Cundée nī cuidado chí 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ
nguéeⁿ castaⁿ a vaanicádiinúⁿ yeⁿe
nī ti canée chí chííⁿ nducuéⁿ'e
dendu'ū chí 'túúca cuuvi, naatí 'āā
cuée chí 'āā 'cuiinu iⁿ'yeeⁿ'di. ⁷Ti
'áámá nación 'cuuⁿ'maⁿ ndúúcu
taama nación, ní 'áámá rey ndúúcu
nducuéⁿ'e país naachi ngaⁿ'a
ntiiⁿ'nyuⁿ yā contra yeⁿe taama rey
ndúúcu nducuéⁿ'e país naachi chí
ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā. Ndaá tiempos
chí cuiicu ndúúcu tiempos chí
'iiⁿ'yāⁿ 'cueenú yā cuuvi cáávā chí
ya'ai yeⁿ'é yā, ní ndúúcu tiempos
chí inuⁿ'u yáⁿ'āa n'dee cuááⁿ n'dai.
⁸Taachí cuuví dendú'ū chí 'túúca
ní chíi tuuⁿ'mi ní cáámá cúūⁿngaⁿ'a
vaadi ya'ai.

⁹Tuuⁿ'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ncaⁿ'a yā
ndís'tií na ta'a 'iiⁿ'yāⁿ chí 'cueenu
nī cuuvi ní 'caaⁿ'núⁿ yā ndís'tií. Ní
nducyáácá 'iiⁿ'yāⁿ nguéeⁿ cuaaⁿ yā
ndís'tií caavā chí ngaⁿ'a nī chí
duuchí. ¹⁰Ní tiempo miiⁿ neené
'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí 'āā i'téenu yā yeⁿ'e
'úú ní 'cueenú yā cuuvi. Ní 'áámá
yā caaⁿ'máⁿ yā contra yeⁿe taama
yā chí i'téenu yā. Ní 'āā ntéé neⁿ'é

yā vi'i. ¹¹Ní neéné 'yaa' 'ii'yā' profetas falsos chí nguée nga'a yā nduudu cuaacu ye'é Ndyuūs ndaa yā ní cannche'élí yā 'yaa' n'dáí 'ii'yā'. ¹²Ní cáávā chí 'ii'yā' neené dinuu'ndí yā. 'Āā ntée ne'e yā 'áámá yā táámá yā vi'i. ¹³'Ii'yā' chí cuchée yā ní 'áámá i'téenu yā ye'e Ndyuūs ndii tiempo chí 'cuūvi yā ní nguá'ai yā. ¹⁴Ní nduūdū cuaacú 'cūū chí ngai ye'é naachi Ndyuūs nga'a ntii'nyú' yā 'ii'yā' canée chí caa'ma' yā nanáá' nducue'e i'nyee'dí. Ní nduudu cuaacu ye'é Ndyuūs ní cūnee chí 'caandiveé' 'ii'yā' ye'e tanducue'e nación ye'e núú'má' i'nyee'dí tuu'mi ní ndaa chí 'cuiinu i'nyee'dí.

¹⁵Taachí ndís'tii snaa' nī tanducue'e chí cuncnáa ca tan'dúúcā chí dinguu' profeta Daniel ndii cuáá' vmnaa' taachi cheendí yā na cuaa' chí santo tuu'mi ní ndís'tii ndúúcū 'ii'yā' chí n'gee' yā túúmícadíínuu' yā ye'e. ¹⁶Ní tiempo ye'e chúū, 'ii'yā' chí snée yā na yá'āa Judea cáánu yā ca'á yā cuaa' yiicū. ¹⁷Ní 'ii'yā' chí sndúu yā tíí' va'āi nguée ngua'ái yā chí cuta'á yā 'tē chí snúū' chēeti va'āi ti cáánu yā. ¹⁸'Ii'yā' chí canée yā cuēti nguée nguēcundí yā na vaacu yā chí cuta'á yā tiīnuu' ye'e yā ti cáánu yā. ¹⁹De'e chúúcā ya'ai ye'e n'daataá chí vée daiya tá chēeti tá ndúúcū n'daataá chí ngiicu dacua'āa ye'e tá nguuví s'ee' chí cáánu yā. ²⁰Caa'ma'ngua'á nī chí taachí ndaa nguuví chí cáánu nī, nguée tiempo chí 'iiche ndíí nguée ndúú nguuví sábadó chí ntaavi'tuunúú' nī. ²¹Tuu'mi ní ndaa nguuví chí neéné 'cueenu cá

nī cuuvi chí nguée n'diichi nī, ndíí nguée ndúú ndíí naachi chinga'ā ye'e i'nyee'dí, ndíí máá', ndíí nguée ndúú snaa' ra nī cuayiivi. ²²Ndúúti chí Ndyuūs nguée 'āā diduu'ví yā tiempo chí 'cueenu cá nī cuuvi mar 'áámá 'ii'yā' nguée ngua'ai yā. Naati cáávā 'ii'yā' chí Ndyuūs dēēve yā, Ndyuūs diduu'ví yā tiempo mii'.

²³Tuu'mi ní ndúúti chí 'áámá 'ii'yā' caa'ma' yā cuuvi yā ndís'tii: Cuin'diichí nī, 'muu' canee Cristo, o cuin'diichí nī, mii' canée Cristo mii'ya, nguée cu'teenú nī 'ii'yā' mii'. ²⁴Ti ndaa 'yaa' n'dáí 'ii'yā' chí nga'á yā chí Cristo yā naati nguée Cristo 'ii'yā' s'ee'. Ndaá 'yaa' n'dáí profetas falsos chí nguée caa'má' yā nduudu cuaacu ye'é Ndyuūs. Ní 'ii'yā' s'ee' idií' yā señales chí n'geete ndúúcū vaadi n'giinu. Ní cannche'élí yā 'ii'yā' ndíí 'ii'yā' chí Ndyuūs ndēēve yā nduuti chí cuuví yā. ²⁵Caandiveé' nī. Āā ndíí vmnaa', 'āā nga'á ngíi chuū ndís'tii. ²⁶Ndúúti chí 'ii'yā' caa'ma' yā cuuvi yā ndís'tii 'tíicā: Cuin'diichí nī, Cristo canée yā na yá'āa cuū'má', nguée ca'á nī mii'. O nduuti chí caa'má' yā: Cuin'diichí nī, Cristo canée yā ná 'aama cuarto chēeti va'ai, nguée cu'téenu nī. ²⁷Tan'dúúcā 'cuai chí ngiia cuáá' naachi ican'daa 'yá'ā ní inaa' yú ndíí taachi ndaa cuaa' na ngiia 'yá'ā, 'tíicá ntúū' cuuvi taachí 'úú nddaá, 'úú chí Sa'ā chí Daiya Ndyuūs. ²⁸Tí 'āā tíí nūu' naachi candiiti cuerpo ye'e tiná'ā, míf' nduuvidaama luutí.

Taaca ndaa Sa'a chí Daiya Ndyuūs

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-28)

²⁹Jesús ca'a yā: Tuu'mi ní taachi 'cuiinu 'cueenu yā cuuvi ní chó'oo

tiempo miiⁿ, tuu'mi ní 'yáⁿá ní cuuví maāiⁿ, ní 'iiyū miiⁿ ní nguée cunuūⁿ deēve. 'Iiⁿnyuⁿ ní cun'daā yeⁿē nanguuvi ní nanguuvi ní nuⁿu ndúúcū poder yeⁿē. ³⁰Tuu'mi ní snaáⁿ yā señales nanguuvi chi yeⁿe Saⁿā chi Daiya Ndyuūs. Ní nducyáácá 'iiⁿyāⁿ yeⁿe nducuéⁿē naciōn yeⁿē iⁿ'yeeⁿdī ní cuēcú yā ní snaaⁿ yā chí ndaá Saⁿā chi Daiya Ndyuūs na meēēⁿ yeⁿē nanguuvi ndúúcū poder yeⁿe yā ndúúcū chídēēvé n'dai yeⁿe maáⁿ yā. ³¹Taachí dichó'o yā ángeles yeⁿe yā, tuu'mí nūuⁿ áamá yā ní d'cuēcú yā trompeta yeⁿe yā. Ní ángeles miiⁿ nadáámá yā 'iiⁿyāⁿ chi yeⁿe Cristo chí Cristo ndēēve yā yeⁿē cuaaⁿ núuⁿmáⁿ yáⁿāa cūū ndii 'áámá 'diituú ndii táámá 'diituú yeⁿē nanguuvi.

³²Cuayiivi miiⁿ ní Jesús caⁿa yā: 'Cueéⁿ nī ejemplo yeⁿē yáⁿá yeⁿe n'guíidii yaaⁿ nguuvi taachí ínnguaaⁿnu duūⁿnē n'gaiyāá ní ican'daā tá'āā 'āā déenu nī chi 'āā cuchii yāāaⁿ. ³³Tiicá ntūūⁿ, ndís'tiī, taachí snaaⁿ nī tanducuéⁿē chūū, 'āā deenú nī chi 'āā cháā ndaa Saⁿā chi Daiya Dendyuūs. Ní 'āā neené nīⁿnuúⁿ cánéé tiempo chi ndaa sa. ³⁴Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngií ndís'tiī, chi 'iiⁿyāⁿ chi snée yā maaⁿ nguée 'cuūvi yā neⁿe chi 'āā cuée cuuvi tanducuéⁿē chuū. ³⁵Nanguuvi ndúúcū yáⁿāa cūū chó'oo naati nduudu yeⁿé nguēe chó'oo.

³⁶Naati nguuvi miiⁿ ndúúcū hora miiⁿ taachí ndaa Saⁿā chi Daiya Dendyuūs, nguēe véé mar 'áámá 'iiⁿyāⁿ chi deenú yā yeⁿē, ndíí nguée ndúú ángeles yeⁿe va'ai chēeti nguuvi, ti dámaaⁿ Ndyuūs Chiidá deenú yā.

³⁷Tan'dúúcā chí chíí tiempo chi 'āā chó'oo taachi canée Noé miiⁿ tiempo taachi chó'oo diluvio, 'tíscā cuuvi taachí ndaā Saⁿā chi Daiya Dendyuūs. ³⁸Ní tiempo taachi 'āā cuée chó'oo diluvio chi cueeⁿ taaⁿ cuūvi, 'iiⁿyāⁿ ní ng'e yā, ní ng'i yā, ní n'giindivaacu yā, ní nga'a yā daiya yā chí n'giindivaacu, ndíí nguuvi chi Noé miiⁿ sndaa yā na arca chi barco ch'ēete ca chí din'dái yā. ³⁹Ní 'iiⁿyāⁿ yeⁿe tiempo yeⁿe Noé nguée s'neeⁿ veéⁿ yā ndíí taachi cheeⁿ taaⁿ cuūvi ní ch'iinū nducyáácá 'iiⁿyāⁿ ti ch'iī yā. 'Tiicá ntūūⁿ cuuvi taachí ndaa Saⁿā chi Daiya Ndyuūs. ⁴⁰Tuu'mi ní nguuvi taachi nndaa Daiya Ndyuūs snée 'uūvi saⁿā na cuēeti. 'Aama saⁿā ní Cristo candée yā saⁿā, taama saⁿā ní cūnee sa. ⁴¹Ní na 'uūvi n'daataá snee ta ingúú tá 'áámá va'ai naachi inguú yā. 'Aama tá ní candēe yā táⁿā, taama ta ní cūnee ta.

⁴²Ndís'tiī cundēe nī cuidado, ti nguēe déenu nī de'ē hora chi nndaá Señor yeⁿe nī. ⁴³Naati déenu nī chuū. Ndúúti chi saⁿā n'dai chi vaacu sa miiⁿ déenu sa de'ē hora ndaa chí duucu tuu'mi ní canduuchi sa. Ní nguée ca'a sa lugar chí diduucú yā chí véé chēeti vaacu sa. ⁴⁴Chífⁿ chí ndís'tiī ní 'cuēetinée yaaⁿ nī ti Saⁿā chi Daiya Ndyuūs miiⁿ ndaa yā hora chi ndís'tiī nguée déenu nī.

Ejemplo yeⁿe mozo chi n'daācā ní yeⁿe mozo chi nguée n'daācā

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵Caⁿa Jesús: ¿Du'ú dueño caⁿa yā ntiiⁿnyuⁿ chi s'nee yā vmnaaⁿ yeⁿe va'ai yeⁿé yā nduuti chí nguée 'aama mayordomo chí n'daācā n'dai

ní deenu sa ní ca'a sa chi che'e mozos ye^{n'e} yā hora chi che'e sa? ⁴⁶De'e chúucā n'dai mayordomo miiⁿ chí díiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ taachi dueño miiⁿ ní ndāa yā ní ndaaca yā mayordomo chí díiⁿ sa tan'dúucā chi ne^{n'e} yā. ⁴⁷Cuaacu níⁿnyúⁿ nga^{n'a} ngíi ndís'tii, chí dueño miiⁿ cu'neeⁿ yā mayordomo miiⁿ chí caaⁿmaⁿ ntiⁿnyuⁿ sa ye^{n'e} chí véé ye^{n'e} yā. ⁴⁸Ndúúti chi mayordomo miiⁿ ní nguée n'dáacā idiiⁿ sá ní 'íicú nacádíínuuⁿ sa na staava ye^{n'e} sa chi dueño cuuvi 'náaⁿ yā ní ndaa yā. ⁴⁹Ní tucá'a sa ch'e^{n'e} sa mozos chi idiiⁿ sa ntiⁿnyuⁿ ndúúcu sa ní ng'ée sa ní ng'iⁿ sa ndúúcu amigos ye^{n'e} sa ní cuu'vi sa. ⁵⁰Dueño miiⁿ ní ndaa yā nguuvi chi nguée canée ngínú sa ní hora chi nguée deenu sa. ⁵¹Ní dueño miiⁿ ní ca'á yā 'aama castigo ch'ete mayordomo miiⁿ. Ní 'caacá yā mayordomo chi cheeyēi ní cu'neeⁿ yā mayordomo miiⁿ chufa'āi ndúúcu 'iiⁿyāⁿ 'uuvi náaⁿ 'uūvi cheendi yā. Lugar miiⁿ ní cuéecu sa ní che'e 'diiⁿyuⁿ sa cue^{n'e} daaⁿmaⁿ.

Ejemplo ye^{n'e} ndiichi n'daataá chi cuíínuu

25 Jesús ca^{n'a} yā taama ejemplo: Naachí Ndyuūs nga^{n'a} ntiⁿnyúⁿ yā na va'ai cheeti nguuvu tan'dúucā ndiichi n'daataa chi cuíínuu chi sta'á yā lámparas ye^{n'e} yā ní can'dáa yā. Ní cue^{n'e} yā ndāaca yā sa^{n'a} chí 'caandavaacú sa. ²Ní nyuⁿu yā candée n'daāca yā cuidado ti lista yā. Tá nyuⁿu yā nguée candée yā cuidado ní díiⁿ yā tan'dúucā chi n'daataá tonta yā. ³N'daataa chi cuíínuu chi nguée candée yā cuidado, candée yā

lámparas ye^{n'e} yā ní nguée candée yā petróleo ye^{n'e}. ⁴Ní nyuⁿu yā ní candée n'daacá yā cuidado, candée yā botellas ye^{n'e} petróleo ndúúcu yā ndúúcu lámparas ye^{n'e} yā. ⁵Ní chí'naaⁿ sa^{n'a} miiⁿ chí ndaa sa chí 'caandavaacu sa. Ní taachi 'āa cuée ndaa sa, n'daataá s'eeⁿ chí ndaa yááⁿ náaⁿ yā ní ch'eti yaadú yā. ⁶Chí ma^{n'a} yaaⁿ, chí'indiveeⁿ yā 'áamá nduudu chí 'caí. Ní nga^{n'a} yā: Ndaa sá^{n'a} chí 'caandavaacu sa. Can'dáa nī ní díiⁿ nī recibir sa^{n'a}. ⁷Tuu'mi ní nducyaaca chí cuíínuu s'éeⁿ nducueeⁿ yā ní nuuⁿmí yā lámparas ye^{n'e} yā. ⁸Chí cuíínuu chí nguée lista yā ca^{n'a} yā chíi yā chí cuíínuu chí lista yā: Téé nī 'téé petróleo ye^{n'e} nī nús'uu ti lámparas ye^{n'e} nū 'āa cháa 'āa n'tuuvu. ⁹Chí cuíínuu chí candée yā petróleo n'guécúta^{n'a} yā ní ca^{n'a} yā chíi yā taná^{n'a} yā: Nguée cuuvi teé 'nū ndís'tii. Nús'uū ní ne^{n'e} cá 'nū petróleo chí candée 'nū ní 'íicú 'áátii nguée cuuvi falta ye^{n'e} yú. N'dáaca ca ye^{n'e} ndís'tii chí ca^{n'a} nī naachí in'diicuí yā petróleo ní cuái nī ye^{n'e} nī. ¹⁰Ne^{n'e} chí n'daātā s'eeⁿ chí nguée lista yā cue^{n'e} yā cuái yā petróleo miiⁿ, sa^{n'a} chí 'caandavaacu sa ndaa sa ní chí cuíínuu chí candée n'daacá yā cuidado cue^{n'e} yā ndúúcu sa^{n'a} naachí n'giindivaacu 'iiⁿyāⁿ. Ní sa^{n'a} miiⁿ nan'gaādí sá cheendi va'āi miiⁿ. ¹¹Guayiivi miiⁿ ní ndaa taná^{n'a} chí cuíínuu s'eeⁿ ní ca^{n'a} yā: N'diī Señor, Señor, nan'guaaⁿ nī ye^{n'e} 'nū. ¹²Naati sa^{n'a} miiⁿ chí 'caandavaacu sa ní nan'guécúta^{n'a} yā ní ca^{n'a} yā: Cuaacu níⁿnyúⁿ nga^{n'a} ngíi ndís'tii, 'úú ní nguée n'diichí ndís'tii.

¹³Maaⁿ ní nducyaaca ndís'tii candée nī cuidado ti nguée déenu nī

de'ē nguuví o de'ē hora chí Saⁿā chí Daiya Dendyuūs nndaa sa.

Ejemplo yeⁿe tuūmī

¹⁴Tuuⁿmi ní caⁿa Jesús: Naachí Ndyuūs ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yā na va'ai cheeti nguuví tan'dúúcā 'áámá saⁿā chí caⁿā yaⁿái yā ndii táámá yáⁿāa ní 'cai yā mozos yeⁿe yā ní nca'a yā mozos miiⁿ dendú'u chí véé yeⁿe yā, chí diiⁿ sa cuidado yeⁿe.

¹⁵Aama mozo ní ca'a yā nyuⁿu mil caadi, táámá mozo ní 'uūví mil caadi, táámá mozo ní 'aama mil caadi. Ní ca'a yā 'áámá 'áámá mozo tan'dúúcā chí chee sa. Ní cueⁿē yaⁿái yā. ¹⁶Mozo chí sta'a nyuⁿu mil caadi cunaⁿā sa ní diiⁿ sa negocio ndúúcū tuumī miiⁿ. Ní ndaācā sa tá nyuⁿu mil caadi yeⁿe daiya túumī miiⁿ. ¹⁷Tiicá ntúūⁿ mozo chí sta'a sa ná 'uūví mil caadi miiⁿ ndaācā sa ná 'uūví mil caadi yeⁿe daiya tuumī miiⁿ. ¹⁸Mozo chí sta'a sa 'aama mil caadi cheⁿe sa ní s'neeⁿ sa tuūmī miiⁿ cheeti 'áámá 'cuutií cuééé ní ch'ií sa maaⁿ yáⁿāa. 'Tíicā chinuuⁿ n'dé'ei sa tuumī yeⁿe 'iiví sa.

¹⁹Chí 'naáⁿ ní ndaā 'iiví mozos miiⁿ ní tun'dáa yā cuenta ndúúcū mozos. ²⁰Ndaā mozo chí nca'a yā nyuⁿu mil caadi nanáaⁿ yā. Ndée sa ta nyuⁿu mil caadi yeⁿe daiya tuūmī miiⁿ. Ní caⁿa sa chíi sa 'iiví sa: N'dii señor, nyuⁿu mil caadi tee nī 'úú. 'Íngaā. Ndaācā ta nyuⁿu mil caadi daiya tuūmī yeⁿe nī. ²¹Ivī mozo miiⁿ ní caⁿa yā chíi yā saⁿā: Dii mozo yeⁿé chí n'daācā ní n'dai, n'daācā n'dai ndíiⁿ di. Maaⁿ ti 'āa n'daācā diiⁿ di ndúúcū chí duū'vi, maaⁿ ní caaⁿmaⁿ ntiⁿnyuⁿ di yeⁿe

n'deē cá teé dii. Cho'o di cuaaⁿ cheeti va'āí ní cueⁿe daāⁿmaⁿ cuuvi yeenú di nduucú. ²²Ndaā ntúūⁿ nanáaⁿ yā mozo chí nca'a yā na 'uūví mil caadi. Mozo miiⁿ ní caⁿa sa chíi sa 'iiví sa: N'dii señor, 'uūví mil caadi tee nī 'úú. 'Íngaā tuumī yeⁿe nī. Ndaācā ta na 'uuví mil caadi daiya tuūmī miiⁿ. ²³Ivī sá caⁿa yā chíi yā saⁿā: Díí mozo yeⁿé chí n'daācā ní n'dai, ní n'daācā diiⁿ di. Nguéé cheete teé dii ní n'daācā diiⁿ di. Maaⁿ ní caaⁿmaⁿ ntiⁿnyuⁿ yeⁿe n'deē ca chí teé dii. Cho'o di cuaaⁿ cheeti va'āí ní cueⁿe daāⁿmaⁿ cuuvi yeenú di nduucú. ²⁴Ndaa nanáaⁿ yā mozo chí nca'a yā 'áámá mil cáádí, ní caⁿa sa chíi sa 'iiví sa: N'dii Señor, deenú tí n'dii ní cheechí nī, ní diiⁿ nī cosechar ndúúcū tuumī yeⁿé nī chí nguéé ngiinú nī, ní 'naaⁿ trigo ngaáⁿ nī naachí nguéé ngiinú nī ti yeⁿe nī. ²⁵Chííⁿ chí diiⁿ ti 'va'á. Ní cheⁿé ní s'nuuⁿ n'de'ei tuūmī yeⁿe nī na 'áámá yiiví yáává maaⁿ yáⁿāa. 'Íngaā tuūmī yeⁿe nī chí tee nī 'úú. ²⁶Ivī sa mííⁿ nan'guεεcútaⁿa yā ní caⁿa yā chíi yā mozo miiⁿ: Díí mozo chí nguεε n'dáacā ní 'daān'di dii. Ní nguéé n'dáacā ídiíiⁿ. Díí ní déénu di chí nt'a cosecha naachi nguéé ndíiⁿ ntiⁿnyuⁿ ní nn'guaáⁿ trigo naachi nguéé ngiinú ti yeⁿé. ²⁷¿De'ē cúúv' chí nguéé s'neeⁿ di tuūmī yeⁿé na banco? Ní taachi 'úú ndaā cuuvi ntee di tuūmī yeⁿé ndúúcū daiya tuūmī miiⁿ. ²⁸Ivī miiⁿ caⁿa yā ndúúcū 'iiví yā chí snéé miiⁿ: N'dii, diví nī tuūmī yeⁿe sa ní ca'a nī tuūmī mozo chí ndeē ndiichi mil caadi. ²⁹Ti 'iiví yā chí véé yeⁿe yā, ní ndaācā ca yeⁿe yā. Ní 'iiví yā miiⁿ n'deē cá véé yeⁿe yā. 'Iiví yā

chi nguée yeⁿe yā, ta 'lín duū'vi
chi véé yeⁿe yā ní divíi yā yeⁿe yā.
³⁰Mozo chi nguée dichí'vē ní cuta'á
ní ní cu'nuuⁿ ní cuaaⁿ chuva'āi
ná maaíⁿ. Mííⁿ cuéecu sa ní che'e
'díí'yúⁿ sá cueⁿe daāⁿmaⁿ.

N'diichí Jesús nuuⁿndi yeⁿē naciones

³¹Ní caⁿ'a Jesús: Taachí ndaa
Saⁿ'ā chi Daiyā Dendyuūs tan'dúúca
Rey chí ch'ēete ca ní n'dēeve taavi
ndúúcu tanducueⁿē ángeles yeⁿe
yā, tuu'mi ní saⁿ'ā miiⁿ 'cuūndi sa na
trono yeⁿe sa. ³²Ní nduuvidaama
nanááⁿ Rey miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe
nducyaaca naciones ní Rey miiⁿ
divíi yā 'iiⁿ'yāⁿ, 'áámá yā yeⁿe
táámá yā tan'dúúca chi 'iiⁿ'yāⁿ
pastor chi idiiⁿ yā cuidado yeⁿe
'iiti cuūchí divíi yā chiivu nguaaⁿ
'iiti cuūchí. ³³Ní cu'neeⁿ yā 'iiti
cuūchí lado tá cuaacú yā ní chiivú
miiⁿ lado ta 'cueé yā. ³⁴Tuu'mi
ní Rey miiⁿ caaⁿ'máⁿ yā cuuvi yā
'iiⁿ'yāⁿ lado ta cuaacu yā: Ndí's'tií
chi Chiidá ngaⁿ'a yā yeⁿe ní n'dái
taavi ní. Cuchíi ní. Ííngā parte chi
ituneeⁿ ndí's'tií yeⁿē naachí Ndyuūs
ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā ní nguaiⁿ'ndai
yā yeⁿē ndí's'tií ndíí taachi Ndyuūs
'āā cuéé din'dái yā iⁿ'yeeⁿdí. ³⁵Tí
taachí cuiicú, ní tee ní chi che'é. Ní
taachí chi yaācá, ní tee ní chí chí'í.
Ní taachí canuúⁿ yúúní tan'dúúca
'iiⁿ'yāⁿ chí ndiicá yā táámá yāāⁿ,
ndí's'tií 'cuúⁿ ní 'úú. ³⁶Ní taachi 'āā
ntéé catecaí, ní tee ní catecaí. Ní
taachi chíftā 'úú, dicuéénaaⁿ ní 'úú.
Ní taachi cheⁿ'é vácūū, ní ndaa ní
n'diichi ní 'úú. ³⁷Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
chi n'dái yā nan'guēcútaⁿ'a ní caⁿ'a
yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ: N'dií señor, 'tíí
cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'dií chí cuiicu

ní ní tee 'nū chi che'é ní, o yaacá
ní ní tee 'nū chi chí'í ní? ³⁸'Tíí
cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'dií cuaaⁿ cyúúní
ní nta'á 'nū n'dií na vaacú 'nū, o
nguée catecaí ní ní tee 'nū catecaí
ní? ³⁹O 'tíí cuaⁿ'ā n'diichí 'nū n'dií
chi ngíta ní o vácūū canuuⁿ ní, ní
níndaá 'nū nanáaⁿ ní? ⁴⁰Rey miiⁿ ní
nan'guēcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā chii
yā 'iiⁿ'yāⁿ s'uuⁿ: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ 'úú
ngaⁿ'á ngíí ndí's'tií, ti taachi dííⁿ ní
'tíicā ndúúcu 'áámá hermano 'áará
chi ndíicúúⁿ cá yā, tuu'mi ní 'tiicá
ntúūⁿ dííⁿ ní nduucú.

⁴¹Tuu'mi ní Rey caaⁿ'maⁿ ntúuⁿ
yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ chi snée lado ta
'cueé yā: Cuvíi ní yeⁿē 'úú, ndí's'tií,
'iiⁿ'yāⁿ condenado chi nguée n'daācā
idííⁿ ní. Ní caⁿ'a ní ná nguuchi
yaⁿ'ā chí 'áámá ngiichi cueⁿ'e
daāⁿmaⁿ. Lugar 'cūū ní n'dai cááva
yááⁿ'n'guinūuⁿ ndúúcu ángeles yeⁿe
sa. ⁴²Tí taachí cuiicú, nguée tee
ní chi che'é. Chií yaācá, ndíí nguée
ndúú tee ní chí chí'í. ⁴³Canuúⁿ
yúúní, ndíí nguée ndúú 'cuúⁿ ní
'úú. 'Āā ntéé catecaí, ndíí nguée
ndúú tee ní catecaí. Chíftā 'úú ní
canuúⁿ vácūū, ndíí nguée ndúú
dicuéénaaⁿ ní 'úú. ⁴⁴Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ nan'guēcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā:
N'dií señor, 'tíí cuáⁿ'ā n'diichí 'nū
n'dií chí cuiicú ní, o yaācá ní, o
canuúⁿ ní yúúní, o nguée catecaí ní,
o ngíta ní, o vácūū cánuuⁿ ní, ní
nguée dichí'vē 'nū n'dií? ⁴⁵Tuu'mi
ní Rey miiⁿ nan'guēcútaⁿ'a yā ní
caaⁿ'maⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ:
Cuaacu níⁿ'nyúⁿ ngaⁿ'á ngíí ndí's'tií,
tan'dúúca chi nguée dííⁿ ní ndúúcu
'áámá chí ndíicúúⁿ cá 'tiicá ntúūⁿ
'úú, nguée dííⁿ ní nduucú. ⁴⁶'Iiⁿ'yāⁿ
s'eeⁿ ní caⁿ'a yā na 'áámá castigo chí

'áamá canee ní 'iiⁿ'yāⁿ chí n'dái yā
caⁿ'á yā ná vida cueⁿ'e daāⁿmaⁿ.

**'Iiⁿ'yāⁿ ní n'nuuⁿ yiinú yā táácā cuta'á
yā Jesús**

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 Taachí Jesús ch'iinu caⁿ'a
yā tanducuéⁿ'ē nduudú
'cūū, caⁿ'a yā chíi yā discípulos
yeⁿ'e yā: ²Āā déenu ndís'tiī ná 'uūvi
nguuvi maaⁿ cuūvā 'viicu yeⁿ'ē
pascua. Íicu 'úú Saⁿ'ā chí Daiya
Dendyuūs 'úú ní 'iiⁿ'yāⁿ nca'a yā 'úú
ní cuⁿ'ééⁿnga'a yā 'úú.

³Tuu'mi ní chiiduú n'geete ndúúcu
maestros yeⁿ'e ley ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ
ndiicúú s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ
yeⁿ'é yaācū nduuvidaamá yā na
palacio yeⁿ'ē chiiduú ch'eté ca chí
nguuvi Caifás. ⁴Ní ndeé yā taācā
cuuvi cannche'élí yā Jesús ní cuta'á
yā 'iiⁿ'yāⁿ ní 'caaⁿ'núⁿ yā 'iiⁿ'yāⁿ. ⁵Ní
caⁿ'a yā: Nguéé diiⁿ yú nguuvi 'viicu
ti 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿ'e yāāⁿ Jerusalén miiⁿ
didáⁿ'a yā ní diíⁿ yā vaadi 'caaⁿ'va
ndúúcu nús'uu.

**Ch'eēndāa yā aceite vmnaaⁿ tiíⁿ
Jesús na yāāⁿ Betania**

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶Jesús canee yā na yāāⁿ Betania
ná va'ai yeⁿ'e Simón chí canee ca'ai
lepra chí in'duuti yuūtē yeⁿ'ē sa. ⁷Ní
ndaā 'áamá n'daataā nanáāⁿ Jesús
miiⁿ chí ndéē tá 'áamá frasco tuūu
alabastro chí s'néeⁿ aceite perfume
chí yaⁿ'ai n'dai chíí'vē. Ní ch'eēndāa
ta perfume miiⁿ na tííⁿ Jesús taachí
vēc yā na mesa. ⁸Ní discípulos
taachi n'diichí yā chūū nduuvi
taāⁿ yā. Ní caⁿ'a yā: ¿De'ē cúúví chí
chingéē aceite 'cūū? ⁹Cuuví n'diicui
ta chuū ti yaⁿ'ai n'dai chíí'vē chuū

ní ca'a tá tuūmí miiⁿ 'iiⁿ'yāⁿ chí
nguée yeⁿ'e yā.

¹⁰Jesús tuumicadínuuⁿ yā chí
discípulos ngaⁿ'a yā 'tíicā, ní caⁿ'a
yā chíi yā discípulos: ¿De'ē cúúví
chí n'gaa'va ní ndúúcu n'daataā
'tíí? Táⁿ'a 'tíi n'dáacā diiⁿ tá nduucú.
¹¹Ti 'iiⁿ'yāⁿ chí nguée vée yeⁿ'é yā
ní 'áamá cánée yā nduucú ní, naati
'úú ní nguée 'aama cuneé nduucú
ní. ¹²Taachi tá 'tíi ch'eēndāa ta
perfume vmnáāⁿ cuerpo yeⁿ'é, ndaā
ta 'úú tí taachí 'cuúví 'āā canee listo
cuerpo yeⁿ'é chí 'cucēchí. ¹³Cuaacu
nííⁿnyúⁿ ngaⁿ'á ngii ndís'tiī, chí 'āā
tíí nūuⁿ chí caaⁿ'máⁿ yā ndúúdu
ngai yeⁿ'e chí nanguaⁿ'ai 'iiⁿ'yāⁿ na
núúⁿmáⁿ iⁿ'yeēⁿdí, caaⁿ'maⁿ ntuúⁿ
yā chí tá 'tíi diiⁿ tá chuū ní n'gaacu
yā yeⁿ'e tá.

**Judas miiⁿ ngaⁿ'a maaⁿ sa chí nca'a
sa Jesús**

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴Tuu'mi ní 'áamá discípulo yeⁿ'ē
naachi ndiichúúví yā chí nguuvi
sa Judas Iscariote, cheⁿ'e sá nanáāⁿ
chiiduú n'geetē. ¹⁵Ní caⁿ'a sa chíi
sa 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē tée ní 'úú ní
'cuuⁿ'míⁿ ndís'tiī du'u chí Jesús?
'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā chí nadii'vé
yā Judas miiⁿ ndiicū ndiichi caadi
'dííⁿngueē. ¹⁶Ndíí tuu'mí nūuⁿ in'nuuⁿ
yíínú Judas miiⁿ de'ē tiempo ní
táácā chí nca'a sa Jesús miiⁿ.

**Jesús yaa'ví yā yeⁿ'ē chí che'e
nguiinú yā 'viicu pascua**

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23; Jn.

13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷Nguuvi vmnáāⁿ vmnaaⁿ yeⁿ'e
'viicu pascua, nguuvi yeⁿ'e pan chí
nguée levadura yeⁿ'ē, discípulos

ní ndaa yā nanááⁿ Jesús ní caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ: ¿Tíí neⁿe nī chi inⁿuúⁿ nū chi che'e nguīnū yú mááⁿ yeⁿe 'viicu yeⁿe pascua?

¹⁸Níicú Jesús caⁿa yā chii yā discípulos: Cueⁿé nī na yááⁿ Jerusalén nī ndaacá nī 'áámá saⁿá ní caaⁿmaⁿ nī cuuvi nī saⁿá: Maestro yeⁿe yú caⁿa yā 'túúcā: Tiempo yeⁿe chí 'cuúví 'āā snee niiⁿnuúⁿ ní neⁿé dííⁿ 'viicu yeⁿe pascua ndúúcu discípulos yeⁿé na va'ai yeⁿé nī.

¹⁹Discípulos dííⁿ yā tan'dúúcā chi Jesús dicho'ó yā chí dííⁿ yā. Ní inⁿuúⁿ yā chí che'e yā yeⁿe 'viicu yeⁿe pascua.

²⁰Taachi 'āā chii chiinū miiⁿ, Jesús ch'iindi yā na mesa ndúúcu ndu'u ndiichúví discípulos. ²¹Ní taachí v̄et̄é yā ní nge'e yā Jesús caⁿa yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ ngaⁿá ngíí ndís'tií, chí 'áámá chéé ndís'tií díí nī entregar 'úú.

²²Discípulos s'neeⁿ ndaachi yiinú yā. 'Áámá 'áámá yā ní tuc'á yā caⁿa yā: N'dií Señor, ¿'áá 'úú?

²³Tuu'mi ní Jesús nan'gūēcútaⁿa yā ní caⁿa yā: 'Iiⁿyāⁿ chí nduucú ní di'caandá yā pan yeⁿé yā na cú'ú 'cūū nduucú, 'iiⁿyāⁿ 'cūū ní nca'a yā 'úú. ²⁴Cuaacu nííⁿnyúⁿ cuuvi ndúúcu Saⁿá chí Daiya Dendyuūs tan'dúúcā chí canéé nguūⁿ yeⁿé sa na libro yeⁿé Ndyuūs, naati de'e chúúcā ya'āi yeⁿe saⁿá chí nca'a sa 'úú chí Saⁿá chí Daiya Dendyuūs. N'dáacā ca yeⁿé sa nduutí chí ngūéé ch'iindiyáaⁿ sa.

²⁵Tuu'mi ní Judas, saⁿa chí neⁿe nca'a sa Jesús, ní caⁿa sa: ¿'Áá 'úú, Maestro? Jesús caⁿa yā chii yā Judas: Díí, ngaⁿa di 'tíicā.

²⁶Taachí 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ nge'e yā, Jesús miiⁿ sta'á yā pan ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā pan miiⁿ. Ní n'deé yā pan ní ca'a yā discípulos yeⁿe yā. Ní caⁿa yā: Cuta'á nī, che'e nī pan caati tan'dúúcā cuerpo yeⁿé 'tíicā.

²⁷Ní Jesús sta'á yā taza ndúúcu jugo yeⁿe uvas ní ca'á yā gracias Ndyuūs cáávā nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ, ní ca'a yā discípulos yeⁿe yā. Ní caⁿa yā: Nducyaaca ndís'tií, cu'u nī nuūⁿnīⁿ uvas yeⁿe taza 'cūū, ²⁸ti jugo nuūⁿnīⁿ uvas miiⁿ ní tan'dúúcā yuūuⁿ yeⁿé ní yeⁿé compromiso chí ngai yeⁿé. Yuūuⁿ yeⁿé chí cūngēé cáávā 'yaaⁿ n'dai 'iiⁿyāⁿ, 'tíicā. Yuūuⁿ yeⁿé chííⁿ chí nch'ēēcú nuuⁿndi yeⁿe nducyaaca 'iiⁿyāⁿ. ²⁹'Úú ní ngaⁿá ngíí ndís'tií chí 'āā ntéé cu'ú jugo nuūⁿnīⁿ yeⁿé uvas na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū ndii nguuvi chí cu'ú ndúúcu ndís'tií naachi Chiidá ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ yā.

Jesús ngaⁿa yā Pedro miiⁿ chí cuééⁿdítu sa chí ngūéé n'diichi sa Jesús

(Mr. 14.26-31; Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰Taachí ch'iinu chiita yā 'áámá canción yeⁿé Ndyuūs nan'dáa yā va'āi ní cueⁿé yā na yiicū chí nguuvi Olivos. ³¹Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chii yā discípulos: Nducyáácá ndís'tií cuuví 'cuináaⁿ nī yeⁿe 'úú maaⁿnguīnū. Caati ngaⁿa naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿé Dendyuūs 'túúcā: 'Úú Ndyuūs 'nuūcá'ai ní 'caaⁿnúⁿ saⁿá chí idiíⁿ sa cuidado 'iiti cuūchí, ní 'iiti s'eeⁿ ní caⁿá 'múúⁿ caⁿá miiⁿ ti ní cuuví ndai ti. ³²Taachí 'úú nduuchí nguaaⁿ tináⁿā, caⁿá vmnaaⁿ yeⁿe ndís'tií na yáⁿā Galilea.

³³Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní nan'guëcútaⁿa sa ní caⁿa sa chii sa Jesús: 'Áará chi nducyaaca yā cuuvi 'cuinaaⁿ yā cáávā n'dii 'úú nguée cuuvi 'cuinaaⁿ mar 'aamá naaⁿ.

³⁴Tuu'mi ní Jesús caⁿa yā chii yā Pedro: Cuaacu níⁿnyúⁿ ngaⁿá ngiiⁿ dii chi maaⁿnguínū taachi 'āā cuée 'cuai túsaⁿā, dii ní 'āā 'iinū cuuvi cueeⁿdiitū di yeⁿē 'úú chi nguée in'diichi di 'úú.

³⁵Naati Pedro miiⁿ caⁿa sa: Ndúúti chi canée chí 'cuūví nduucú nī maestro ní 'cuūví. Nguée caaⁿmaⁿ chí nguée n'diichi n'dii. Ní nducyaaca discípulos ní 'tiicá ntúūⁿ caⁿa yā.

Jesús ngaⁿangua'á yā na jardín chi nguuvi Getsemaní

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶Tuu'mi ní ndā Jesús ndúúcū discípulos yeⁿé yā na 'áámá cuaaⁿ chí nguuvi Getsemaní ní caⁿa yā chii yā discípulos yeⁿe yā: 'Cuëetē nī 'muuⁿ. 'Úú ní caⁿa niiⁿnuúⁿ miiⁿ ní caaⁿmaⁿngua'á.

³⁷Jesús miiⁿ cueⁿe yā ndúúcū Pedro ndúúcū nduu 'uuvi saⁿā daiya Zebedeo. Tuu'mi ní Jesús s'neeⁿ ndaachi yiínú yā. ³⁸Ní caⁿa yā chii yā 'iiⁿyāⁿ s'uuⁿ: Alma yeⁿé ní nééné ndaachí yiínú chí ya'āi chí 'cuūví. 'Cuëetinée nī 'muuⁿ ní 'cuëeti nduuchí nī nduucú.

³⁹Jesús ní cueⁿé yā ta 'lííⁿ cuááⁿ vmnaaⁿ. Candiitin'dii yā ní caⁿangua'a yā ní caⁿa yā: N'dii Chiidá, ndúúti chí cuuvi, nguée dííⁿ nī chí 'cureenú cuuvi prueba 'cūū naati nguée cuuvi tan'dúúcā chí 'úú neⁿé naati tan'dúúcā chí n'dii neⁿé nī.

⁴⁰Tuu'mi nūuⁿ ndaá yā naachi snée discípulos yeⁿe yā ní ndaāca yā 'iiⁿyāⁿ chí stiyaadú yā. Ní caⁿa yā chí yā Pedro: ¿Áá 'tíicā nguée íchéé dí chí induūchi dí nduucú 'áámá hora? ⁴¹Ndís'tii ní candée nī cuidado ní caaⁿmaⁿngua'á nī níicú nguée dííⁿ nī nuuⁿndi. Cuaacu níⁿnyúⁿ espíritu yeⁿe nī neⁿe diiⁿ n'daacā naati cuerpo yeⁿé nī 'āā dūūvā.

⁴²Jesús cheⁿe chí ndii 'úúví cuuvi ní caⁿangua'á yā ní caⁿa yā: N'dii Chiidá, ndúúti chí neⁿé nī, dííⁿ nī chí nguée 'cureenú cuuvi prueba 'cuu chí n'daācā tuu'mi ní 'tíicā dííⁿ nī, naati cuuvi tan'dúúcā chí neⁿe nī.

⁴³Jesús nndaa ntuuⁿ yā táamá vmnéⁿē naachi snée discípulos yeⁿé yā ní ndaaca ntúuⁿ yā 'iiⁿyāⁿ stiyaadú yā ti 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ 'āā ntée íchee yā nduutināaⁿ yā chí yaāⁿnnāaⁿ yā. ⁴⁴Jesús miiⁿ ní nguée yaaⁿvi yā discípulos ní s'neeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ chí stiyaadú yā. Ní cueⁿe ntúuⁿ yā ní caⁿangua'á ntúuⁿ yā ndii chí ndiiⁿ 'íínú cuuvi ní caⁿa ntuuⁿ yā tan'dúúcā chí 'āā ngaⁿa yā. ⁴⁵Cuayiivi ní ndaa ntuuⁿ yā nanááⁿ discípulos ní cáⁿa yā chí yā discípulos: 'Cuëetiyaadú nī ní ntaavi'tuunúúⁿ nī. Cuin'diichi nī ti 'āā ndaā hora yeⁿe 'úú chí Saⁿā chí Daiya Dendyuūs. 'Iiⁿyāⁿ nca'a yā 'úú tá'a saⁿā s'eeⁿ chí véé nuuⁿndi yeⁿe sā. ⁴⁶Nducueeⁿ ndís'tii ní cúⁿu yú. 'Āā cuchii niiⁿnuúⁿ saⁿā chí nca'a 'úú.

Sta'á yā Jesús ní candée yā 'iiⁿyāⁿ presos

(Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷'Naaⁿ chí Jesús indee yā, ndaā Judas miiⁿ, 'áámá saⁿā chí yeⁿē ndu'u

ndiichúúví discípulos. Ní neéné 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ ndaá yā ndúúcu Judas miiⁿ ndúúcu machetes 'uūví lados 'caāiⁿ ndúúcu yāⁿá. Chiiduú n'geeté ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yeⁿ'e yaācú dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ. ⁴⁸Judas miiⁿ chi nca'a sá Jesús 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ, ca'a sa 'áámá seña ní 'túúcā caⁿ'a sa: 'Iiⁿ'yāⁿ chi 'úú chi'neeⁿ cheendí, 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ chí 'iiⁿ'yāⁿ chi cuta'a nī chi preso yā.

⁴⁹Tuu'mi ní Judas miiⁿ ní ndaa sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní caⁿ'a sa: Tavacho'onoó nī, n'diī Maestro. Ní 'neeⁿ cheendi sá Jesús. ⁵⁰Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā Judas: Díí, amigo yeⁿ'é, ¿de'ē cáávā chi cuchii di? Tuu'mi ní 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní ndaa yā nanááⁿ Jesús miiⁿ ní sta'á yā Jesús ní candéē yā 'iiⁿ'yāⁿ preso.

⁵¹Naati 'áámá saⁿ'ā chi canéé sá ndúúcu Jesús miiⁿ ní tun'dáa sa machete 'uūví lados 'caāiⁿ ná cheēti vaacu ní 'nuūcá'ai sa 'áámá mozo yeⁿ'ē chiiduú ch'ēetē ca ní ch'iica sa veēēⁿ mozo miiⁿ. ⁵²Tuu'mi ní Jesús caⁿ'a yā chii yā saⁿ'ā: 'Nuūⁿ di machete 'uūví lados 'caāiⁿ yeⁿ'ē di vaacu. Nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chi ita'á yā machete 'uūví lados 'caāiⁿ ní ndúúcu machete 'uūví lados 'caāiⁿ 'cuūví. ⁵³¿Áá nguéeé déénú dí chi 'úú cuuví caaⁿ'maⁿ'nguā'á ní caacá Chiidá ní mīⁿníⁿ'yúⁿ mīⁿniiⁿ'yuⁿ cho'ó yā nanááⁿ 'úú taandu ngo'oo ndiichúúví taāⁿ ángeles ní chiidá cuuvi díⁿ yā? ⁵⁴Naati maaⁿ ní nduuti chi díⁿ chuū ítáácā cuuvi cúúnú ca'a naachi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs, chi canéé chí cuuvi 'tíicā?

⁵⁵Hora miiⁿ Jesús caⁿ'a yā chii yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ: ¿De'ē cúúví chí can'daa

nī ndúúcu machetes 'uūví lados 'caāiⁿ ndúúcu yāⁿá s'eeⁿ tan'dúúcā chi 'úú 'iiⁿ'yāⁿ chi duucu 'úú chi sta'á ní 'úú? Nguuvi nguuvi ch'iindí ndúúcu ndís'tiī na yaācú templo ní ngi'cueeⁿ ndís'tiī ní nguéeé sta'á nī 'úú. ⁵⁶Tanducuéⁿē chuū cuuví ní cúúnú ca'a yeⁿ'ē chi canéé nguūⁿ na libro yeⁿ'é Ndyuūs cáávā profetas ndii cuááⁿ vmnaaⁿ. Tuu'mi ní nducyaaca discípulos s'neeⁿ yā Jesús miiⁿ ní chéénu yā.

Jesús nanááⁿ 'iiⁿ'ntyéⁿē yeⁿ'e yaācú templo

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷'Iiⁿ'yāⁿ chi sta'á yā Jesús miiⁿ candéē yā 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ nanááⁿ chiiduú ch'ēetē ca chí nguuvi Caifás. Mííⁿ nduuvíidáámá maestros yeⁿ'e ley ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyúⁿ yā yeⁿ'e yaācú. ⁵⁸Pedro miiⁿ cueⁿ'e ntúuⁿ sa ní n'dáa yaⁿ'ai sa cuaaⁿ dáámí Jesús ndíí chuva'āi yeⁿ'ē va'ai ch'ēete yeⁿ'ē chiiduú ch'ēete cá. Ní ndaa sa na patio ní ch'iindí sa ndúúcu policías chí díⁿ yā cuidado yeⁿ'e va'āi miiⁿ. Pedro neⁿ'e sa snaaⁿ sa táácā chí díⁿ yā ndúúcu Jesús miiⁿ.

⁵⁹Chiiduú n'geeté ndúúcu 'iiⁿ'yāⁿ ndiicúú s'eeⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā yeⁿ'e yaācú ndúúcu nducyaaca 'iiⁿ'yāⁿ chí ngaⁿ'a ntiiⁿ'nyuⁿ yā in'nuúⁿ yā 'áámá testigo chí nguéeé ngaⁿ'a cuaacu yeⁿ'ē Jesús miiⁿ. Ní 'íicú cuuvi nca'a yā Jesús miiⁿ chí 'cuuvi yā. ⁶⁰Nguéeé ndaaca yā mar 'áámá naaⁿ taācā chí 'caaⁿ'nuⁿ yā Jesús miiⁿ. 'Áará chí neené 'yaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ caⁿ'a yā nduudu yaadi yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Cuayiivi miiⁿ ní ndaa ntúūⁿ

tanaaⁿ 'uūvī testigos chí ngaⁿ'a yā nduudu yaadi. ⁶¹Testigos ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū ní caⁿ'a sa: 'Úú ní cuuvi díⁿ chuū. Natuūví yáacū templo 'cūū chi yeⁿ'é Ndyuūs naati cheeti 'iinū nguuvī nadan'daí.

⁶²Chiiduú ch'εεε cá miiⁿ ní ncueeⁿ yā ní caⁿ'a yā chii yā Jesús: 'Áá nguée nan'guεεcútaⁿ'a nī mar 'áámá nduudu yeⁿ'e de'ε chí ngaⁿ'a 'íís'tiī yeⁿ'e nī?

⁶³Naati Jesús nguée de'ε vεε caⁿ'a yā. Tuu'mi ní chiiduú ch'εεε cá miiⁿ caⁿ'a yā: 'Úú ní n'gaí, “por Ndyuūs chi canduuchi”. Cuuvi nī nús'uu ndúúti chi n'diī chí Cristo, Daiya Ndyuūs chi cánduuchi.

⁶⁴Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā chii yā chiiduú ch'εεε cá miiⁿ: 'Úú tan'dúúcā chi n'diī ngaⁿ'a nī. Ngaⁿ'á ca ngíí ndís'tiī, chí ndiī maaⁿ snaaⁿ nī Saⁿ'á chi Daiya Ndyuūs 'cuūndi sa lado yeⁿ'e honor yeⁿ'é Ndyuūs chi véé tanducuéⁿē poder yeⁿ'é yā ní ndaa sa na meēeⁿ yeⁿ'ē nanguuvi.

⁶⁵Tuu'mi ní chiiduú ch'εεε cá miiⁿ chíin'cuúⁿ yā catecai yā ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū ní ngaⁿ'ā sa contra yeⁿ'é Ndyuūs. 'De'ε ca diiⁿ yú testigos chi in'nuuⁿ yú? Cuin'dííchí nī. Maaⁿ ní ndís'tiī ní n'giindiveéⁿ nī táácā ngaⁿ'a sa contra yeⁿ'e Ndyuūs. ⁶⁶'De'ε nadacádíínuuⁿ ndís'tiī? 'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní nan'guεεcútaⁿ'a yā ní caⁿ'a yā: Véé nuuⁿndi yeⁿ'e sa chi canée chí 'cuūvī sa.

⁶⁷Tuu'mi ní ca'a nee daiⁿ yā naaⁿ Jesús miiⁿ ní ch'eⁿ'é yā Jesús. Ní n'gaadi yā nduutináaⁿ sa ndúúcū tiinūuⁿ. Ní tanáⁿ'a yā ch'eⁿ'é yā 'iiⁿ'yāⁿ ndúúcū ta'á yā. ⁶⁸'Iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a yā: N'diī chí Cristo, cuuví nī nús'uu, 'du'ū chí ch'eⁿ'é n'diī?

Pedro miiⁿ ní ngaⁿ'a sa chí nguée n'diichi sa Jesús miiⁿ

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62; Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Pedro miiⁿ ní vεε sa na patio yeⁿ'e va'āi ch'εεε chiiduú ch'εεε cá ní ndaa nīⁿ'nuúⁿ 'áámá táⁿ'ā chi canée caadi 'iiyū. Ní táⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'ā tá chii tá Pedro miiⁿ: Diī ntúūⁿ nī canee di ndúúcū Jesús yeⁿ'e yáⁿ'āa Galilea.

⁷⁰Naati Pedro miiⁿ ní chéeⁿdiitu sa nanááⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ní caⁿ'a sa: Nguεε deenú chí ngaⁿ'ā di.

⁷¹Ní taachí ndaā Pedro miiⁿ cheendi va'āi yeⁿ'e patio miiⁿ, táámá táⁿ'ā chi canée caadi 'iiyu n'diichi ntuūⁿ tá saⁿ'ā miiⁿ ní caⁿ'a tá chii tá 'iiⁿ'yāⁿ chi snée miiⁿ: 'Tiicá ntúūⁿ sáⁿ'a 'cūū ní canee sa ndúúcū Jesús yeⁿ'e yáāⁿ Nazaret.

⁷²Pedro miiⁿ ní cheeⁿdiitu ntúūⁿ sa, ndíí túnúⁿ 'caí sa, “por Ndyuūs”. Ní caⁿ'a sa: 'Úú ní nguée in'diichí sáⁿ'a 'cūū.

⁷³Cuayiivi 'tεε 'téé ní 'iiⁿ'yāⁿ chi snée yā cuaaⁿ na nīⁿ'nuúⁿ miiⁿ ndaa yā nanááⁿ Pedro miiⁿ. Ní caⁿ'a yā chii yā Pedro: Cuaacu níⁿ'nyúⁿ dii ntúūⁿ ní cachiica dí ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ ti tan'dúúcā chi ngaⁿ'a di ní n'giⁿ'i di yeⁿ'e di chi dii ní nguaaⁿ 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

⁷⁴Tuu'mi ní Pedro miiⁿ ní tucá'a sa caⁿ'a taaⁿ sa, ní 'caí sa, “por Ndyuūs”, ní caⁿ'a sa chii sa 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ: Nguée in'diichí sáⁿ'a 'cūū. Tuu'mi nūuⁿ 'caí tusáⁿ'ā. ⁷⁵Tuu'mi nūuⁿ ní Pedro miiⁿ ní n'gaacū sa nduudu yeⁿ'é Jesús taachí caⁿ'a yā 'túúcā: Taachi 'āa cuée 'cuai tusáⁿ'ā, 'āa cheeⁿdiitū di 'iinū cuuvi

chi nguée n'diichi di 'úú. Ní Pedro miiⁿ ní can'daa sa na lugar 'cūú ní cheecu taaví sa ti ya'ai staava yeⁿe sa.

Jesús nanááⁿ Pilato

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 Taachí 'āā chideeve, nducyáácá chiiduú n'geete ndúúcū 'iiⁿyāⁿ ndiicūú chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yeⁿe yaācū nduuvidaamá yā chí ndeé yā taācā díⁿ yā ndúúcū Jesús miiⁿ ní nca'a yā 'iiⁿyāⁿ chí 'cuūvi yā. ²Ní n'deéchiichí yā Jesús miiⁿ ní candée yā ní nca'a yā Jesús miiⁿ Poncio Pilato, 'iiⁿyāⁿ gobernador.

Judas miiⁿ ch'ii sa

³Tuu'mi ní Judas miiⁿ, saⁿa chí nca'a Jesús miiⁿ, taachí n'diichi sa chí Jesús miiⁿ chíi yā condenado chí 'cuuví yā, ndaacadaamí sá yeⁿe nuuⁿndi chí díⁿ sa. Ní cheⁿe sa nanááⁿ chiiduú n'geeté ndúúcū 'iiⁿyāⁿ ndiicūú chí ngaⁿa ntiⁿnyuⁿ yeⁿe yaācū ní nca'a sa ndu'ū ndiicu ndííchí caadi 'diiⁿnguεε 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ⁴Ní caⁿa sa chíi sa 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Úú ní díⁿ 'áámá nuuⁿndi. Ncá'a 'áámá 'iiⁿyāⁿ chí nguée nuuⁿndi yeⁿe yā. 'Iiⁿyāⁿ s'eeⁿ caⁿa yā: ¿Dé'ē ínneeⁿ nús'uū chíi? Chuū chí maaⁿ di can'dífcu di.

⁵Tuu'mi ní Judas chingée sa tuūmī miiⁿ cheeti yaācū ní cunaⁿa sa. Ní dicuái yaacu sa maaⁿ sa. Ní Judas ní ch'ii sa.

⁶Chiiduú n'geeté n'guáaⁿ yā tuūmī ní caⁿa yā: Na ley miiⁿ ní ngaⁿā chí nguée 'cuī yú túmī 'cūú na caja yeⁿe ofrendas yeⁿe yaācū, ti túmī 'cūú ní túmī yeⁿe yuūúⁿ yeⁿe 'aama 'iiⁿyāⁿ.

⁷Ch'iinu chuū ní nduuvidaama yā chí cái yā 'áámá tááⁿ yáⁿā ndúúcū tuūmī chí cuuvi panteón cáávā 'iiⁿyāⁿ chí snúúⁿ yúúní. Miiⁿya yaⁿā chí nguuvi Alfarero chí neⁿe caaⁿmaⁿ yáⁿā yeⁿe chí 'iiⁿyāⁿ din'dái 'cuūtií cueēe. ⁸Chíⁿ chí yáⁿā chí panteón cánée chí dúúchí ndíí mááⁿ, Yáⁿā yeⁿe Yuūuⁿ.

⁹Tíicā ní cuunúū ca'a chí profeta Jeremías caⁿa yā chuū ndii cuááⁿ vmnaaⁿ taachí dinguuⁿ yā na libro yeⁿe Ndyuūs 'tíicā: Ní sta'á yā ndu'u ndiicu ndííchí caadi 'diiⁿnguεε. Tuūmī miiⁿ ní saⁿā s'eeⁿ canée yiinu sa chí ca'a sa Judas cucáávā chí ch'iiⁿnūⁿ sa Cristo. ¹⁰Ní ca'a yā tuūmī miiⁿ yeⁿe yáⁿā chí nguuvi Alfarero, tan'dúúcā Señor yeⁿe yú caⁿa yā chíi yā 'úú.

Pilato intínguuneeⁿ yā Jesús

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹Jesús chééndii yā nanááⁿ gobernador Pilato ní gobernador intínguuneeⁿ yā 'iiⁿyāⁿ ní caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ: ¿Áá díí chí Rey yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel chí judíos? Jesús caⁿa yā chíi yā gobernador: N'dii ngaⁿa cuaacú ní ti 'tíicā.

¹²Chiiduú n'geeté ndúúcū 'iiⁿyāⁿ ndiicūú chí ngaⁿa ntiⁿnyúⁿ yā yeⁿe yaācū caⁿa yā chí véé nuuⁿndi yeⁿe Jesús naati Jesús miiⁿ ní nguée nan'guεεcútaⁿa yā mar 'áámá nduudu. ¹³Tuu'mi ní Pilato miiⁿ caⁿa yā chíi yā Jesús: ¿Áá nguée n'giindiveeⁿ di tanducuéⁿe chí ngaⁿa yā yeⁿe dí?

¹⁴Naati Jesús miiⁿ nguée nan'guεεcútaⁿa yā mar 'áámá nduudu. Tuu'mi ní gobernador miiⁿ cheⁿe yiinu taaví yā yeⁿe Jesús ní

nguée déenu yā táacā nadacádínuuⁿ
yā yeⁿē.

Jesús canée chí 'cuūvi yā

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵Maaⁿ ní nguúví 'viicu miiⁿ vée
'áamá costumbre chí gobernador
miiⁿ canée chí ín'déechí yā 'áamá
saⁿā chí canúuⁿ sa vácū 'viicu
yeⁿe pascua 'aama saⁿā chí preso
sa chí 'iiⁿyā Israel neⁿe yā.

¹⁶Ní canúuⁿ 'aama saⁿā vácū chí
nguuvi Barrabás. Nducyáacá 'iiⁿyāⁿ
ní déenu yā táacā idiiⁿ Barrabás
miiⁿ. ¹⁷Ní taachi 'iiⁿyā yeⁿe yāāⁿ
Jerusalén miiⁿ nduuvidaamá yā,
gobernador Pilato miiⁿ ní caⁿa yā
chii yā 'iiⁿyā s'eeⁿ: ¿Duⁿ neⁿe
nī chí 'úú n'deēchí? ¿Áá neⁿe nī
Barrabás o Jesús chí nguuvi Cristo
chí 'úú caⁿá libre 'iiⁿyāⁿ?

¹⁸Pilato miiⁿ ní deenu yā chí
cáavā vaadi ngueee 'iiⁿyā s'eeⁿ
nca'a yā Jesús chí preso yā.

¹⁹Taachí Pilato miiⁿ ní vee yā na
silla yeⁿe juez miiⁿ, n'daataá yeⁿe
yā ní dich'ó tá 'áamá 'iiⁿyā chí
caⁿa yā chii yā Pilato miiⁿ nduudú
'cū: Nguée de'ē vee dííⁿ nī ndúúcū
saⁿā n'dái 'cū ti taachí cyaadú
néené n'deē ch'eenú chí taachí
ch'iínú cáavā sáⁿa 'tīi.

²⁰Naati chiiduú n'geete ndúúcū
'iiⁿyā ndiicū chí ngaⁿa ntiiⁿnyúⁿ
yā yeⁿe yaacū néené n'deē caⁿa yā
chii yā 'iiⁿyā yeⁿe yāāⁿ Jerusalén
miiⁿ chí caaⁿmaⁿ yā chí Pilato miiⁿ
n'déechii yā Barrabás miiⁿ ní 'cuūvi
Jesús miiⁿ. ²¹Gobernador miiⁿ caⁿa
yā chii yā 'iiⁿyā s'eeⁿ: ¿Naachí na
'uuví yā ní che'ē yā chí neⁿe nī chí
n'deēchí? 'Iiⁿyā s'eeⁿ ní caⁿa yā:
Barrabás.

²²Pilato miiⁿ ní caⁿa yā chii yā
'iiⁿyā s'eeⁿ: ¿De'ē dííⁿ ndúúcū Jesús
chí nguuvi yā Cristo? Nducyaa
yā nan'gueecútaⁿa yā ní 'cai yā:
Cu'néeⁿnga'á yā.

²³Gobernador miiⁿ caⁿa yā chii yā
'iiⁿyā s'eeⁿ: ¿De'ē nuuⁿndi yeⁿe yā
vee? Naati 'iiⁿyā s'eeⁿ ní n'gái yiicú
yā ní caⁿa yā: Cu'néeⁿnga'á yā.

²⁴Taachi Pilato miiⁿ n'diichí yā chí
nguée de'ē vee chí dííⁿ yā ndúúcū
'iiⁿyā ti yuudu n'dái ca n'gai yā,
tuuⁿmi ní sta'á yā nuuⁿnīⁿ ní naaⁿnu
yā ta'a yā nanááⁿ nducyaaca 'iiⁿyāⁿ
yeⁿe yāāⁿ Jerusalén miiⁿ. Ní ngaⁿa
yā: Limpia canée 'úú yeⁿe asunto
'cū. 'Úú ní nguée nuuⁿndi yeⁿe chí
'cuūvi sáⁿa 'cū ti n'dai sa. Ndís'ti
deenu nī táacā dííⁿ nī ndúúcū sa.

²⁵Nducyaa 'iiⁿyāⁿ
nan'gueecútaⁿa yā ní caⁿa yā: Yuuúⁿ
yeⁿe sáⁿa 'cū 'āā cūnee dáámí rá
'nū ndúúcū daiya 'nū.

²⁶Tuuⁿmi ní Pilato miiⁿ ní
n'deēchii yā Barrabás miiⁿ ní caⁿa
ntiiⁿnyuⁿ yā chí soldados ch'eⁿe
yā Jesús. Ch'íínú ch'eⁿe yā ní nca'a
Pilato miiⁿ Jesús miiⁿ 'iiⁿyā chí
cu'neeⁿnga'á yā 'iiⁿyāⁿ.

²⁷Tuuⁿmi ní soldados romanos
yeⁿe gobernador can'dée sa Jesús
na vaacuyāāⁿ yeⁿe gobernador ní
nducyáacá soldados nduuvidaama
sa nanááⁿ Jesús miiⁿ. ²⁸Ní diví sa
catecaí vmnaaⁿ Jesús ní s'nuuⁿ sa
tíínūⁿ morado cu'āā Jesús miiⁿ.
²⁹Ní s'nuuⁿ sa tiiⁿ Jesús 'áamá
corona chí ndeenyú ndúúcū yaaⁿ. Ní
sn'duuⁿ sa 'áamá taaⁿ ndúú ná ta'ā
cuaacú Jesús. Tuuⁿmi ní chiintiiⁿya
sa nanááⁿ Jesús miiⁿ ní ch'íínⁿnyuⁿneeⁿ
sa 'iiⁿyāⁿ. Ní caⁿa sa: Cūnduuchí nī
n'dií Rey yeⁿe 'iiⁿyā yeⁿe Israel.

³⁰ Ní ca'a nee daiⁿ sa cuerpo yeⁿé Jesús ní sta'a sa 'áámá tááⁿ ndúú chí ndeé sa ní ch'eⁿe sa tiiⁿ Jesús. ³¹ Ch'íínú ch'íiⁿnyuⁿneeⁿ sa Jesús miiⁿ ní ndivíi sa tíínúuⁿ yā chí morado cuá'āa ní ch'iⁿnuuⁿ sa catecai yā. Ní candee sa Jesús chí cu'néeⁿnga'a sa 'iiⁿyāⁿ.

S'néeⁿnga'a yā Jesús miiⁿ ní ch'ii yā

(Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Taachí can'daa yā ní cueⁿe yā na yúúni naachi cu'néeⁿnga'a yā ndaaca yā 'áámá saⁿā yeⁿe yāāⁿ Cirene chí nguuví sa Simón. Ní a fuerza soldados di'cuiitu sa Simón 'cūū chí candee sa cruz yeⁿe Jesús.

³³ Ní taachi ndaa yā na táámá lado yeⁿe yāāⁿ Jerusalén lugar chí nguuví Gólgota chí neⁿe caaⁿmaⁿ, Lugar yeⁿé 'Iini Nga'ai Tiiⁿ, ³⁴ saⁿā ca'a sa Jesús vinagre ndístaⁿa ndúúcu nuuⁿníⁿ yeⁿé yáatā yaāa cáávā chí nguēe cueenu cá cuuvi Jesús chí chí'i Jesús miiⁿ. Taachí Jesús n'diichineeⁿ yā, nguéeⁿ 'cuuⁿ yā chí'i yā.

³⁵ Taachí 'āā s'neeⁿnga'a sa Jesús, soldados ní tun'dáa sa suertes na catecai Jesús miiⁿ chí ca'a sa 'áámá sa nduúcu taama sa. Ní 'iicu cúúnúu ca'a tan'dúúca chí caⁿa profeta ndii cuááⁿ vmnaaⁿ ní canéeⁿ nguúⁿ na libro yeⁿé Ndyuūs 'túúca: Tun'daa yā suerte na catecai Jesús miiⁿ ní nca'a yā nguaaⁿ 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ. ³⁶ Miiⁿ ch'eētēe soldados ní diiⁿ sa cuidado 'iiⁿyāⁿ chí s'néeⁿnga'a. ³⁷ Ní 'áámá nduudu naaⁿ tíⁿ cruz miiⁿ chí canéeⁿ nguūⁿ 'túúca: Jesús miiⁿ chí Rey yeⁿe 'iiⁿyāⁿ yeⁿe ndaata Israel. Ní nduudu miiⁿ ngaⁿā d'e'e cáávā chí chí'i Jesús miiⁿ.

³⁸ Tuu'mi ní miiⁿ ntúūⁿ s'neeⁿnga'a yā ndúúcu Jesús miiⁿ 'uūví chí duucu, 'áámá ní lado ta cuaacú yā, taama ní lado tá 'cuee yā. ³⁹ 'Iiⁿyāⁿ chí cho'ó yā naachi canee cruz miiⁿ ch'iiⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ. Ní idiⁿnúⁿu yā tííⁿ yā. ⁴⁰ Ní caⁿa yā: N'dii chí ngaⁿā nī chí maáⁿ nī cuuvi nada'tuūví nī yaācu templo ní cheēti 'iinū nguuví nadan'dái nī, nadinguáⁿāi maáⁿ nī maaⁿ. Ndúúti chí Daiya Dendyuūs n'dii, nch'éeⁿ nī yeⁿé na cruz.

⁴¹ 'Tiicá ntúūⁿ chiiduú n'geete ndúúcu 'iiⁿyāⁿ fariseos chí dingúuⁿ yā ní ngi'cueeⁿ ley, ndúúcu 'iiⁿyāⁿ ndiicúú chí ngaⁿa ntiíⁿnyúⁿ yā yeⁿe yaācu templo ch'ííⁿnyuⁿneeⁿ yā Jesús miiⁿ ní ngaⁿa yā yeⁿe yā: ⁴² Tanáⁿā 'iiⁿyāⁿ ní nadinguáⁿai yā naati nguéeⁿ cuuvi maaⁿ yā nguáⁿai yā. Ndúúti chí 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ní Rey yeⁿe 'iiⁿyāⁿ Israel maaⁿ ní nch'éeⁿ yā yeⁿe na cruz ní cu'téenu 'nū 'iiⁿyāⁿ miiⁿ. ⁴³ Jesús miiⁿ ní i'téenu yā Ndyuūs. Maaⁿ ní Ndyuūs nadinguáⁿai yā 'iiⁿyāⁿ nduuti chí cuaacu chí 'cuaáⁿ yā 'iiⁿyāⁿ. 'Iiⁿyāⁿ ngaⁿā yā 'tíicá ti Jesús ngaⁿa yā: 'Úú ní daiya Dendyuūs 'úú.

⁴⁴ 'Tiicá ntúūⁿ ch'iiⁿnyuⁿneeⁿ chí duucu s'eeⁿ chí s'néeⁿnga'a sa dáámá ndúúcu Jesús.

Jesús ch'ii yā

(Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Ndíí maⁿa nguuví miiⁿ ndíí taanduú n'geecu 'iinu chiinū chíí maāiⁿ núúⁿmáⁿ iⁿyeeⁿdí. ⁴⁶ 'Āā tááanduú n'geecu 'iinu, Jesús 'caí yiicú yā: Elí, Elí, ¿lama sabactani? Nduudu hebreo 'cūū ní neⁿé caaⁿmaⁿ Ndyuūs yeⁿé, Ndyuūs yeⁿé, ¿de'e cuuvi chí s'neeⁿ nī 'úú damaáⁿ?

⁴⁷N'duuví 'ii'yāⁿ chí snée yā 'miiⁿ taachí ch'iindiveéⁿ yā chí caⁿ'a Jesús miiⁿ ní caⁿ'a yā: Sáⁿ'a 'cūū n'gai sa profeta Elías.

⁴⁸Hora miiⁿ nūuⁿ 'áamá chée 'ii'yāⁿ s'eeⁿ chéⁿ'e yā ngeenu yā sta'a yā 'áamá esponja ní di'caāndá yā ndúúcū vinagre ní s'neeⁿ yā esponja miiⁿ na 'áamá táán ndúú ní ca'a yā chí chí'i Jesús miiⁿ. ⁴⁹Tanáⁿ'a yā ní ngaⁿ'a yā: 'Āā canee ra yā. N'diichi yú 'áá chíi Elías miiⁿ nadinguáⁿ'ai yā 'ii'yāⁿ?

⁵⁰Naati Jesús miiⁿ 'caī ntúuⁿ yā taama vmnéⁿ'ēe ní maaⁿ yā nca'a yā espíritu yeⁿ'e yā na ta'a Ndyuūs ní chíi yā. ⁵¹Hora miiⁿ nūuⁿ chí chíi Jesús, cortina yeⁿ'e yaācū templo s'teeⁿ naavtáⁿ'ā ndii cuaaⁿ 'niiⁿnuúⁿ ndíí cuááⁿ ndiiyā. Ní n'nuⁿ'u yáⁿ'āa ní tuūu ní índee. ⁵²Tuu'mi ní yáinyāⁿ s'eeⁿ ní nguaaⁿ ní nééné 'yaaⁿ cuerpos yeⁿ'e 'ii'yāⁿ chí n'díí chí i'téenu yā Ndyuūs ndii cuááⁿ vmnaaⁿ nandáa yā chēeti yaínyāⁿ s'eeⁿ. ⁵³Ní 'ii'yāⁿ s'uuⁿ chí 'āā ndii miiⁿ taachi 'āā nduuchi Jesús miiⁿ yeⁿ'ē nguaaⁿ tináⁿ'ā 'ii'yāⁿ s'uuⁿ ní nandaa yā chēeti yaínyāⁿ s'eeⁿ ní cueⁿ'e yā cachiica yā na yāāⁿ Jerusalén chí Ndyuūs dēēve yā. Ní 'yaaⁿ n'dái 'ii'yāⁿ chinaáⁿ yā 'ii'yāⁿ chí 'āā n'dii.

⁵⁴Saⁿ'a capitán ndúúcū soldados chí snée yā ndúúcu yā ní dííⁿ yā cuidado yeⁿ'e cuerpo yeⁿ'e Jesús taachi s'neeⁿ yā na cruz. Soldados miiⁿ, taachi n'diichí yā chí n'nuⁿ'u yáⁿ'āa ndúúcū dendu'ū chí chíi, neené di'va'á yā ní caⁿ'a yā: Cuaacu nííⁿnyúⁿ, sáⁿ'a 'cūū ní Daiya Dendyuūs saⁿ'ā.

⁵⁵'Yaaⁿ n'dái n'daataá snée yaⁿ'ai yā ní ng'ínu yā tanducuéⁿ'ē

chí chó'ōo yeⁿ'e Jesús. N'daataá s'eeⁿ cachiica yā ndúúcū Jesús ndii na yáⁿ'āa yeⁿ'e Galilea ní dichí'íve yā Jesús miiⁿ. ⁵⁶Ní nguaaⁿ n'daataá s'eeⁿ, miiⁿ canée ta María Magdalena ndúúcū María chí chēecu Jacobo ndúúcū José. Ní canée ntúuⁿ tá chēecuú da'cáiyā yeⁿ'e sáⁿ'ā Zebedeo.

Ch'iichí yā cuerpo yeⁿ'e Jesús chēeti yáinyāⁿ

(Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷Taachí chíinu nguuví miiⁿ ndaā 'áamá saⁿ'ā chí nguuví José chí yeⁿ'ē yáāⁿ Arimatea. Saⁿ'ā miiⁿ ní 'cuiica sa ní discípulo yeⁿ'e Jesús. ⁵⁸Sáⁿ'a 'cūū ní cheⁿ'e sa nanááⁿ Pilato miiⁿ ní chíica sa cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ. Tuu'mi ní Pilato caⁿ'a ntiiⁿnyúⁿ yā chí caⁿ'a capitán yeⁿ'e soldados chí ca'á yā cuerpo yeⁿ'e Jesús miiⁿ José miiⁿ. ⁵⁹Tuu'mi ní José sta'ā sa cuerpo yeⁿ'e Jesús ní ch'ēēcū sa 'áamá sá'bana dēēve tan'dúúcā chí costumbre yeⁿ'e 'ii'yāⁿ s'eeⁿ. ⁶⁰Ní s'nuūⁿ sa cuerpo yeⁿ'e Jesús na 'áamá yáinyāⁿ yeⁿ'e maaⁿ sa chí ngai chí maaⁿ sa nííⁿnuⁿ sa na 'aama yaava. Ch'íínú chíiichi sa cuerpo yeⁿ'e Jesús, s'neeⁿ sa 'áamá tuūu chí nééné ch'ēete naachí níndaa yā yeⁿ'e cheendi yaínyāⁿ miiⁿ. Ní cunáⁿ'a sa. ⁶¹Miiⁿ véé María Magdalena ndúúcū táamá María niiⁿnuúⁿ ná yaínyāⁿ.

Soldados ní idííⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ

⁶²Chó'ōo nguuví chí in'nuúⁿ yā yeⁿ'e 'viicu yeⁿ'e pascua ní chidēēve táamá nguuví chí sá'bado ní chíiduú n'gēetē ndúúcū 'ii'yāⁿ fariseos ní

nduuvidaamá yā ní cheⁿe yā nanááⁿ Pilato miiⁿ. ⁶³Ní caⁿa yā chíi yā Pilato: N'dií Pilato, n'gaacúⁿ nū chí saⁿā chí n'dií chí chinncheⁱ sa taachí canee sa iⁿ'yeeⁿdí' cūū ní caⁿa sa 'túúcā: Cuínūⁿ iinu nguuvi ní nduūchí nguaaⁿ tináⁿā. ⁶⁴Maaⁿ ní dichó'o nī soldados chí diiⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ ndíí 'cuiinu 'iínū nguuvi. ¿Áátíi ndaá discípulos yeⁿe yā n'gaaⁿ ní diiⁿ iduucú yā cuerpo yeⁿe Jesús? Ní caaⁿmaⁿ yā cuuvi yā 'iiⁿyāⁿ chí sáⁿā miiⁿ ní nanduuchi sá yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā. Ní cunnécā ca nduudu yaadi miiⁿ nguéé ti chí 'āā chó'oo.

⁶⁵Pilato miiⁿ ní caⁿa yā chíi yā 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ: 'Ingaā 'áámá taaⁿ soldados. Cueⁿe nī ní diiⁿ nī cuidado yáinyāⁿ miiⁿ tan'dúúcā chí déénu nī chí n'daācā.

⁶⁶Tuuⁿmi ní 'iiⁿyāⁿ s'eeⁿ ní cheⁿe yā yáinyāⁿ miiⁿ ní diíⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ. S'neeⁿ yā 'áámá sello na tuūu ch'etē ní s'neeⁿ yā soldados chí diiⁿ sa cuidado yáinyāⁿ miiⁿ.

Jesús nduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 Chó'oo nguuvi sábadó chí ntaaviⁿtuunúúⁿ yā ní chideeve táamá nguuvi chí domingo, nguuvi chí ngaⁿa yú chí nguuvi vmnááⁿ vmnaaⁿ yeⁿe ndetē, ní tá María Magdalena ndúúcū taama tá María cheⁿe ta n'diichí tá na yaínyāⁿ yeⁿe Jesús. ²Ní nééné díftūu nuⁿu yáⁿāa ti 'aama ángel yeⁿe Señor Ndyuūs chiiya yā yeⁿe va'ai ch'eti nguuvi. Ní taachi ndaa yā, divíi yā tuūu ch'etē miiⁿ yeⁿe cheendi yaínyāⁿ ní ch'iindi yā vmnaaⁿ yeⁿe tuūú miiⁿ. ³Ángel miiⁿ tan'dúúcā chí

inááⁿ 'cuai 'tíicā máaⁿ yā chí deeve yā. Ní catecai yā ní cuéé tan'duucā yaāⁿ. ⁴Soldados chí idiíⁿ yā cuidado yáinyāⁿ miiⁿ in'dúúví yā chí 'va'a yā. Ní nduuví yā tan'dúúcā chí chíi yā. ⁵Naati ángel miiⁿ caⁿa yā chíi yā n'daataá s'eeⁿ: Nguéé 'va'a ndís'tii; ti 'úú ní deenú ti in'nuúⁿ nī Jesús chí cā'neeⁿngaⁿā. ⁶Áā ntéé 'iiⁿyāⁿ miiⁿ ti nduuchi yā yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā tan'dúúcā chí caⁿa yā. Cuchíi nī ní n'diichí nī naachí cānuuⁿ cuerpo yeⁿe Señor miiⁿ. ⁷Cuayiivi ní ngaⁿa ángel chíi yā n'daataá s'eeⁿ: Cuinaⁿa núuⁿ nī maāⁿncheéⁿté ní caaⁿmaⁿ nī cuuvi nī discípulos yeⁿe yā chí nduuchi Jesús miiⁿ yeⁿe nguaaⁿ tináⁿā. Cuin'diichí nī. Jesús miiⁿ caⁿa yā vmnááⁿ ndís'tii na yáⁿāa Galilea. Mííⁿ snaaⁿ nī 'iiⁿyāⁿ. Chúú chí ngaⁿā ngíí ndís'tii.

⁸Tuuⁿmi ní n'daata s'ééⁿ nan'dáa yā ch'eti yáinyāⁿ miiⁿ ní dií'yā yā chíi ní duuvi yeenú yā. N'daata s'ééⁿ ní cueⁿe yā ngéenū yā ní caⁿa yā chíi yā discípulos yeⁿe Jesús tan'dúúcā chí n'diichí yā. ⁹Tuuⁿmi ní taachi cueⁿe yā chí yaa'ví yā discípulos cuin'diichí nī, Jesús miiⁿ ndaá yā chí nndaacā yā n'daata s'eeⁿ ní caⁿa yā: Tavacho'onoó nī ndís'tii n'daata s'eeⁿ. Ní n'daata s'eeⁿ ní ndáá niiⁿnúⁿ yā Jesús miiⁿ ní túmaⁿa yā ca'a Jesús miiⁿ ní s'téenu yā 'iiⁿyāⁿ. ¹⁰Tuuⁿmi ní Jesús caⁿa yā chíi yā n'daataá s'ééⁿ: Nguéé 'va'a nī. Cuéⁿe nī cuuví nī hermanos yeⁿe chí n'diichí nī 'úú. Ní hermanos caⁿa yā na yáⁿāa Galilea ní miiⁿ snaaⁿ yā 'úú.

Soldados ngaⁿa yā ngii yā chiiduú n'geete s'eeⁿ tan'dúúcā chí chíi

¹¹Nchó'oo n'daata s'uuⁿ cunaⁿā yā ní nduuvi soldados chí dííⁿ yā

cuidado yeⁿe yáinyāⁿ cheⁿé yā na yáāⁿ Jerusalén ní caⁿ'a yā chii yā chiiduú n'geete yeⁿé tánducueⁿē chí chii. ¹²Chiiduú n'geete nadidaamá yā ndúúcū 'iiⁿ'yāⁿ ndífcuū chi ngaⁿ'a ntiiⁿnyuⁿ yeⁿe yaācū. Ní nduuvidaamá yā ní nééné n'deēe túumí ca'a yā soldados. ¹³Ní caⁿ'a yā chii yā soldados: Ndís'tii ní 'túúcā caaⁿ'maⁿ nī: Taachi yaaⁿ stiyaadú 'nū discípulos yeⁿe Jesús ndaá yā ní diduucú yā cuerpo yeⁿe Jesús. ¹⁴Ní nduuti chi gobernador 'caandíveéⁿ yā chíⁿ chí ndís'tii caaⁿ'maⁿ nī, nús'uu yaaⁿ'vi neeⁿ 'nū 'iiⁿ'yāⁿ ní nguaⁿ'āi ndís'tii.

¹⁵Soldados ní sta'á yā tuūmí miiⁿ ní díⁿ yā tan'dúúcā chi chiiduú n'geete caⁿ'á yā chii yā soldados. Chíⁿ chí ndii maaⁿ ní 'iiⁿ'yāⁿ yeⁿe ndaataá Israel ngaⁿ'á yā 'tífcā.

Jesús idichó'o yā discípulos yeⁿe yā

(Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶Ndu'ū ndiicháámá discípulos cueⁿé yā na yáⁿ'āa Galilea ní

ndaá yā ná yiicū naachí Jesús miiⁿ dichó'o yā 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ.

¹⁷Taachí discípulos n'diichí yā Jesús miiⁿ, s'téenu yā 'iiⁿ'yāⁿ 'áará chí ná'a yā ní 'uūvī vaanicádiinūⁿ yeⁿe yā. ¹⁸Jesús ní ndaa niiⁿnúⁿ yā ní yaaⁿ'vi yā discípulos ní caⁿ'a yā: Chiidá ní tee yā 'úú nducueⁿe poder chí caaⁿ'maⁿ ntiiⁿnyúⁿ na va'āi cheeti nguuví ndúúcū na iⁿ'yeeⁿdí 'cūū.

¹⁹Maaⁿ ní cueⁿe nī nī ca'cueéⁿ nī nuuⁿ'maⁿ naciones, ní cuuvi nī discípulos yeⁿé. 'Iiⁿ'yāⁿ chí i'téenu yā nduudu cuaacu yeⁿé, ndís'tii cuēdínūⁿnīⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ miiⁿ ndúúcū chi duuchi Ndyuūs Chiida yú, ndúúcū Daiya yā, ndúúcū Espíritu N'dai yeⁿé Ndyuūs. ²⁰Cá'cueeⁿ nī 'iiⁿ'yāⁿ s'eeⁿ chí díⁿ yā tanducueⁿē dendu'ū chí 'úú ngaⁿ'á ngí ndís'tii. Ní cadíínūⁿ nī chí 'úú ní canee ndúúcū ndís'tii nducueⁿē tiempo ndíí ntuví iⁿ'yeeⁿdí. 'Tífcā cuuvi.